

Met elkaar in Zee(land)

Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren

Auteurs:

Nadia van der Linde

Lettie Havinga

Asia Sarti

Petra Smolders

In opdracht van:

Provincie Zeeland

©Stichting *Alexander*

Amsterdam, november 2006

Met dank aan:

Alle kinderen, jongeren, ouders en professionals in Zeeland die op hun manier hebben bijgedragen aan dit onderzoek

Inhoudsopgave

INLEIDING.....	7
1 <u>SAMENVATTING</u>	10
2 <u>OPZET EN UITVOERING</u>	18
2.1 <u>PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSMETHODE</u>	18
2.1.1 DOELSTELLING	18
2.1.2 VRAAGSTELLING.....	18
2.1.3 ONDERZOEKSMETHODE	20
2.2 <u>UITVOERING.....</u>	22
2.2.1 WERVING DEELNEMERS	22
2.2.2 DATAVERZAMELING MET PANELGESPREKKEN.....	25
2.2.3 DATAVERZAMELING MET TELEFONISCHE INTERVIEWS.....	28
2.2.4 KERNGROEPBIJEENKOMSTEN	28
2.2.5 DIALOOGBIJEENKOMSTEN	29
2.2.6 ANALYSE EN RAPPORTAGE	31
3 <u>ONDERZOEKSRESULTATEN: JONGEREN OVER ZEELAND....</u>	33
3.1 <u>ZEE EN LAND.....</u>	33
3.2 <u>DE MENSEN</u>	35
3.3 <u>BEKENDHEID</u>	36
4 <u>ONDERZOEKSRESULTATEN: ONDERWERPEN PER REGIO... </u>	38
4.1 <u>ZEEUWS VLAANDEREN.....</u>	38
4.1.1 (VOOR) SCHOOL	38
4.1.2 WERK.....	44

4.1.3	VRIJE TIJD.....	50
4.1.4	PREVENTIE EN ZORG.....	54
4.1.5	VEILIGE LEEFOMGEVING	58
4.2	OOSTERSCHELDEREGIO.....	65
4.2.1	(VOOR) SCHOOL.....	66
4.2.2	WERK.....	70
4.2.3	VRIJE TIJD.....	74
4.2.4	PREVENTIE EN ZORG.....	78
4.2.5	VEILIGE LEEFOMGEVING	83
4.3	WALCHEREN.....	88
4.3.1	(VOOR) SCHOOL.....	88
4.3.2	WERK.....	92
4.3.3	VRIJE TIJD.....	96
4.3.4	PREVENTIE EN ZORG.....	102
4.3.5	VEILIGE LEEFOMGEVING	106
5	<u>ONDERZOEKSRESULTATEN: INSPRAAK EN PARTICIPATIE</u>	112
5.1	GEMEENTELIJK NIVEAU.....	112
5.2	PROVINCIAAL NIVEAU	114
5.3	PARTICIPATIE: WAT EN HOE?.....	115
5.3.1	JEUGDBELEID VAN EN VOOR KINDEREN (8-12 JAAR)	118
5.3.2	JEUGDBELEID VAN EN VOOR JONGEREN (13-23 JAAR)	119
5.3.3	JEUGDBELEID VAN EN VOOR (OUDERS VAN) JONGE KINDEREN.....	121
6	<u>PRIORITEITEN EN ADVIEZEN</u>	123
6.1	ZEEUWS VLAANDEREN	123
6.2	OOSTERSCHELDEREGIO.....	128
6.3	WALCHEREN	132
	<u>BIJLAGE 1: STICHTING ALEXANDER IN EEN NOTENDOP</u>	137

BIJLAGE 2: RECENTE PUBLICATIES VAN STICHTING ALEXANDER
140

BIJLAGE 3: RECENTE ARTIKELEN VAN STICHTING ALEXANDER**142**

Inleiding

De provincie Zeeland heeft jeugd hoog op de agenda staan en wil hen graag actief betrekken bij haar beleid. Zowel door de provincie als door gemeenten en maatschappelijke instellingen in Zeeland zijn de afgelopen jaren al diverse initiatieven genomen om jongeren meer te betrekken bij het lokale en provinciale jeugdbeleid. Denk hierbij aan thematische jeugdpanels, deelname aan het Nationaal Jeugddebate en de onlangs gelanceerde provinciale jongerensite en het jongerenpersbureau. De afgelopen jaren heeft de provincie reeds het nodige geïnvesteerd en vindt de tijd nu rijp voor het ontwikkelen van een interactief en integraal jeugdbeleid voor 2007 en de jaren daarna.

Interactief en integraal jeugdbeleid wil zeggen: beleid waarin de stem van jongeren wordt gehoord en waarin jeugdzaken duidelijk herkenbaar zijn én verbonden met de andere beleidsterreinen. De provinciale beleidsnota waarin dit voor de komende jaren wordt vastgelegd zal daarom via interactie, communicatie en dialoog met gemeenten, maatschappelijke organisaties én met jongeren en ouders tot stand komen.

Stichting *Alexander* heeft in opdracht van de provincie Zeeland het project **Zeeland nodigt uit** ontwikkeld en uitgevoerd. Dit project biedt jongeren en ouders in Zeeland de gelegenheid hun perspectieven op het toekomstige jeugdbeleid van de provincie te delen. In panelgesprekken en interviews hebben zij hun ervaringen en ideeën gedeeld en zijn zij met vertegenwoordigers van gemeenten en maatschappelijke organisaties in gesprek gegaan om de prioriteiten van het provinciale jeugdbeleid voor de komende jaren zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij wat er nodig is vanuit de ogen van jongeren en ouders zelf. Ook de manier waarop jongeren en ouders in de toekomst betrokken kunnen worden bij de vormgeving en invulling van (provinciaal) jeugdbeleid krijgt hierin duidelijk aandacht.

In deze rapportage staan de opzet, uitvoering en resultaten van het onderzoeks- en participatieproject **Zeeland nodigt uit** beschreven, waarmee input wordt geleverd voor de nieuw vast te stellen jeugdnota voor de komende jaren.

Dit onderzoekstraject was niet mogelijk geweest zonder de vriendelijke medewerking van tientallen professionals in de provincie en de tijd, energie en het vertrouwen van de ruim honderd kinderen, jongeren en ouders die mee hebben gedaan aan panelgesprekken, telefonische interviews, kerngroepbijeenkomsten en dialoogbijeenkomsten. Wij zijn hen allen zeer dankbaar voor hun inzet en bijdrage.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe het onderzoek is opgezet en uitgevoerd. Hoofdstuk 3, 4 en 5 behandelen uitvoerig de onderzoeksuitkomsten. In hoofdstuk 3 komt de beeldvorming aan bod van deelnemers aan het onderzoek over de provincie Zeeland. Hoofdstuk 4 presenteert per regio de perspectieven van kinderen, jongeren en ouders over diverse thema's die te maken hebben met jongeren en jeugdbeleid. De ervaringen en wensen met betrekken tot inspraak en participatie van de deelnemers staan beschreven in hoofdstuk 5. Tot slot behandelt hoofdstuk 6 de prioriteiten en adviezen zoals geformuleerd door de regionale kerngroepen en besproken in de regionale dialoogbijeenkomsten.

Hoofdstuk 1 bevat een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten uit het gehele onderzoekstraject, inclusief de kerngroepen en dialoogbijeenkomsten, bij elkaar gezet per onderzoeksthema.

1 Samenvatting

De Provincie Zeeland is bezig interactief en integraal jeugdbeleid te ontwikkelen waarin de stem van jongeren wordt gehoord. In dit onderzoek zijn jongeren tussen 0 en 23 jaar gevraagd naar hun perspectief over het leven in Zeeland als jongere. Door middel van panelgesprekken en telefonische interviews zijn gegevens verzameld en hierna geanalyseerd.

In drie verschillende regio's heeft een kerngroep van deelnemers de belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek bediscussieerd en hier eigen prioriteiten in aangegeven. Deze prioriteiten zijn samen met eigen verbetervoorstellen besproken met de provincie, gemeenten en professionals van maatschappelijke organisaties en scholen in regionale dialoogbijeenkomsten. De belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen staan hieronder per thema kort weergegeven.

Jongeren over Zeeland

Jongeren van alle leeftijden zijn positief over Zeeland. Ze associëren Zeeland vooral met de woorden "zee" en "land", waarbij termen als rustig, veilig en natuur veel worden genoemd. Rustig kan – vooral in de winter – wel tot saaiheid leiden. Thema's die verder worden aangehaald door jongeren zijn het belang van toerisme, ook voor de jongeren, en de vergrijzing van de provincie.

In Zeeland geldt 'ons kent ons', ook voor jongeren. Jongeren vinden dit positief in de zin dat het een vertrouwd gevoel geeft en voor sociale controle zorgt en hiermee problemen voorkomt. Het nadeel is wel dat het veel geroddel met zich meebrengt en het voor nieuwkomers moeilijker is zich onderdeel te voelen van de gemeenschap.

Jongeren kennen buiten de eigen regio weinig van Zeeland, met uitzondering van steden zoals Vlissingen, Middelburg en Goes. Ze zouden graag zien dat de beeldvorming over Zeeland bij de rest van Nederland positiever zou worden. De sterkste beeldvorming binnen Zeeland bestaat over Zeeuws

Vlaanderen, waarvan de inwoners bekend staan als ‘reserve Belgen’ en zich zelf ook in veel opzichten oriënteren op en identificeren met België.

Jongeren over (voor)school

Wat betreft de kwaliteit van kinderopvang zijn de ervaringen wisselend. Een belangrijk punt in Zeeuws Vlaanderen en de Oosterschelderegio is het gebrek aan diversiteit in de kinderopvang, waardoor er voor ouders weinig te kiezen is. In Walcheren spelen wachtlijsten in sommige buurten een negatieve rol en is er behoefte aan voorschoolse opvang. In Zeeuws Vlaanderen vormen de hoge kosten van de kinderopvang voor sommige ouders een drempel. Ouders vinden het belangrijk mee te kunnen denken over de kwaliteit van de kinderopvang, maar de waardering hiervoor vanuit de instelling is niet altijd aanwezig.

Er is veel tevredenheid over scholen in het primair en voortgezet onderwijs. Verbeteringen moeten vooral worden gezocht in de inrichting en omvang van schoolgebouwen, verbetering van lesroosters en vernieuwing van boeken. Oudere jongeren stellen voor om op school meer aandacht te besteden aan de toekomst en levensvragen van jongeren. Jongeren van alle leeftijden willen meer betrokken worden bij het inrichten van schoolpleinen, zodat de speeltoestellen beter aansluiten bij de behoeften van jongeren van diverse leeftijden. In Zeeuws Vlaanderen zijn er spanningen tussen verschillende groepen leerlingen op middelbare scholen, wat de sfeer op school negatief beïnvloedt. Spijbelen gebeurt volgens jongeren op alle scholen; het belangrijkste is dat scholen naar de redenen om te spijbelen kijken en niet alleen straffen.

Zeeland heeft een groot gebrek aan keuzemogelijkheden in vervolgopleidingen. Jongeren hebben vooral behoefte aan meer HBO opleidingen die aansluiten bij het werkaanbod in de provincie. Binnen de keuzes die wel geboden worden, willen jongeren beter begeleid worden in het maken van keuzes bijvoorbeeld door meer snuffelstages en kijkdagen te organiseren.

Jongeren over werk

Jongeren zijn enthousiast over stages omdat het kan helpen bij het vinden van werk. In Oosterschelderegio is er een tekort aan goede stageplaatsen. Jongeren willen beter geïnformeerd worden over wat zij kunnen doen en over wat bedrijven kunnen doen om een stageplaats aan te bieden. Sollicitatietrainingen op school kunnen volgens jongeren goed helpen om later aan een baan te komen.

Zomer- en bijbanen spelen een belangrijke rol voor jongeren, vooral in de middelbare school leeftijd. Vooral in de zomer en vooral in de steden is er volop aanbod. Daarbuiten kan het moeilijk zijn een baantje te vinden en staan jongeren in Zeeuws Vlaanderen soms op wachtlijsten.

Voor oudere jongeren is er weinig en weinig gevarieerd werk. Dit weten de meeste jongeren al voordat zij aan een opleiding beginnen. Hierdoor trekken veel jongeren weg uit Zeeland. Jongeren denken dat er gediscrimineerd wordt bij het vinden van werk, vooral tegenover mensen met een andere huidskleur, maar niet veel jongeren in dit onderzoek hebben er zelf ervaring mee. Jongeren willen beter geïnformeerd worden over ondersteuning voor het vinden van werk en het aanvragen van een uitkering. Niet alle oudere jongeren weten waar zij hiervoor terecht kunnen.

Vrijwilligerswerk wordt door jongeren van alle leeftijden als zeer belangrijk beoordeeld. Vrijwilligerswerk kan een nog groter maatschappelijk belang dienen als er meer samenwerking is met organisaties die werken met ‘probleemjongeren’. Alle jongeren vinden dat er meer gedaan moet worden om vrijwilligerwerk te stimuleren en promoten bij jongeren en volwassenen. Het blijft wel belangrijk om vrijwilligerswerk vrijwillig te houden; mensen moeten er zelf voor kunnen kiezen.

Jongeren over vrije tijd

Ouders zijn heel tevreden over de mogelijkheden voor recreatie met hun kleine kind(eren). In Zeeuws Vlaanderen is er vraag naar meer zwemmogelijkheden en in de Oosterschelderegio naar (nog) meer culturele activiteiten. In Walcheren zijn ouders zeer positief over de overdekte speelmogelijkheden die op dit moment geboden worden. Over Neeltje Jans zijn zowel ouders als kinderen positief.

Jongeren van alle leeftijden vinden dat buitenspeelplekken beter onderhouden en schoongehouden moeten worden. Nu duurt het vaak te lang voordat kapotte speeltoestellen worden gerepareerd en is er te veel glas en hondenpoep. Door 8 tot 12 jarigen is meer toezicht gewenst op speelplekken, zodat ze zich veiliger kunnen voelen.

In heel Zeeland is er voor jongeren in de leeftijd 12 tot 16 jaar een groot tekort aan activiteiten en mogelijkheden in de vrije tijd. Dit wordt ook beaamd door oudere en jongere jongeren en ouders. In Walcheren is er grote vraag naar een beter, groter skatepark dat een aantal kleine, saaie en slecht onderhouden skateparkjes kan vervangen. Volgens jongeren kan een groot skatepark voor verschillende leeftijden en verschillende groepen iets te bieden hebben.

Voor veel culturele, creatieve en sportieve activiteiten geldt dat er wel aanbod is, maar dat de afstand en prijs soms een te hoge drempel vormen. Bereikbaarheid speelt voor jongeren van alle leeftijden een grote rol bij het indelen van de vrije tijd. In de zomer wordt bijvoorbeeld wel het een en ander georganiseerd in Walcheren, maar voor jongeren uit Zeeuws Vlaanderen en Tholen is het moeilijk daar te komen, zeker wanneer het 's avonds is. Om te winkelen gaan veel jongeren de provincie uit.

Jongeren en ouders willen beter geïnformeerd worden over activiteiten, sporten en mogelijkheden in hun omgeving zodat ze weten wat er te kiezen is. Daarnaast willen jongeren betrokken worden bij de ontwikkeling van speelplekken, uitgaansgelegenheden en activiteiten voor jongeren.

Jongeren over preventie en zorg

Ouders verschillen sterk in hun verwachtingen ten opzichte van en ervaringen met consultatiebureaus, maar voor allemaal geldt dat ze het belangrijk vinden dat ze er zijn. Ouders hebben wel het gevoel dat ze weten waar ze terecht kunnen met vragen of voor hulp. Veel ouders zouden meer informatie hierover wel waarderen. Ouders in Zeeuws Vlaanderen zijn door wachtlijsten en een slecht imago van de hulpverlening in de eigen regio, snel geneigd uit te wijken naar Brabant of België.

Kinderen vinden het heel belangrijk te praten over pesten. Het gebeurt op alle scholen, en bijna alle kinderen hebben er wel mee te maken (gehad). Ze zien een belangrijke taak weggelegd voor scholen om pestgedrag tegen te gaan door bijvoorbeeld weerbaarheidstrainingen te geven, beter toezicht te houden of met de klas een pestprotocol op te stellen. Ook moeten kinderen zelf beter met elkaar omgaan en meer voor elkaar opkomen.

Jongeren gaan het liefst naar familie of iemand anders die ze goed kennen en vertrouwen, als ze vragen of problemen hebben. De kindertelefoon is bekend bij de meeste jongeren, al weet niet iedereen hoe het werkt en wat ze ervan kunnen verwachten. Jongeren zouden liever een speciale Zeeuwse Tienertelefoon hebben, met hulpverleners die bekend zijn met de omgeving. Een paar jongeren in Walcheren zeggen weinig vertrouwen te hebben in hulpinstanties voor jongeren, mede door negatieve berichtgeving in de media. Jongeren willen graag dat er meer mogelijkheden worden geboden voor kinderen en jongeren om hulp te vragen.

Jongeren over een veilige leefomgeving

Jongeren van alle leeftijden zijn tevreden over hoe en waar ze wonen. Oudere jongeren in Walcheren en Zeeuws Vlaanderen zouden graag meer huizenaanbod zien voor starters en studenten. In Zeeuws Vlaanderen willen jongeren dat er moeite wordt gedaan het platteland niet vol te bouwen en “de Zeeuwse karakteristieken” te behouden.

Zeeland wordt als een heel veilige omgeving ervaren. Kinderen voelen zich soms op speelplekken niet veilig door hangjongeren of voorbijrazend verkeer.

Jongeren willen graag dat er meer activiteiten en plekken komen voor hangjongeren en andere overlastverzorgers op straat zoals junks. Vooral in Walcheren mist men in sommige straten en buurten de sociale controle, waardoor kinderen zich minder veilig voelen. Een voorstel van jongeren is om wijkconciërges in te zetten.

De politie moet bij problemen sneller aanwezig zijn en ook harder optreden wanneer dat echt nodig is. Aan de andere kant vinden jongeren het belangrijk dat er niet alleen wordt gestraft, maar ook wordt gekeken naar de achterliggende factoren waarom iemand bepaald probleemgedrag vertoont. Jongeren die hier ervaring mee hebben, zien veel effect van initiatieven waarbij daders en slachtoffers met elkaar in gesprek komen.

Wat betreft de verkeersveiligheid zijn veel jongeren en ouders erg tevreden, zeker in nieuwbouwwijken. Er zijn wat verbeteringen mogelijk door B-wegen beter te verlichten, meer zebrapaden (en beter verspreid) aan te leggen, en fietspaden zoveel mogelijk los van de rijbaan te bouwen. Het is prettig als scholen wachters of brigadiers regelen om het oversteken bij scholen veiliger te maken.

Jongeren over openbaar vervoer

In alle regio's willen jongeren dat er verbeteringen worden doorgevoerd in het openbaar vervoer. Er moeten liefst meer bussen en treinen rijden, ze moeten een grotere bereikbaarheid hebben, goedkoper zijn en tot laat in de nacht doorrijden. Toch begrijpen jongeren goed dat dit waarschijnlijk niet (allemaal) mogelijk zal zijn. Concrete suggesties van jongeren om het openbaar vervoer toch te verbeteren zijn om bustijden beter aan te laten sluiten met treintijden en met schooltijden, een aangepaste dienst rijden bij festivals en grote evenementen, nachtbusen of alternatief nachtvervoer zoals goedkopere taxibusjes – zo mogelijk gesponsord door de horeca die er baat bij heeft – laten rijden in de weekenden. In Zeeuws Vlaanderen is vraag naar een trein die doorrijdt naar België en een fietsbus waar meer fietsen in kunnen om naar 'de overkant' te komen.

Jongeren over inspraak en participatie

Jongeren van alle leeftijden geven de hoogste prioriteit aan het versterken van inspraak en participatiemogelijkheden in de omgeving. Ze vinden het belangrijk dat ze gehoord worden en zijn ervan overtuigd dat de provincie er baat bij heeft om jongeren te betrekken bij het maken en uitvoeren van hun plannen. In eerste instantie omdat het dan ook beter aansluit bij de wensen en behoeften van de doelgroep. In tweede instantie omdat jongeren die zelf meedenken, meepraten en meedoen over wat er moet gebeuren in hun omgeving daar ook minder snel misbruik van zullen maken. Jongeren willen ook graag meebeslissen, maar begrijpen goed dat dit niet altijd mogelijk is. In derde instantie is het voor de provincie goed om jongeren er bij te betrekken omdat zij bereid zijn hier tijd en energie in te steken en zelf, zo mogelijk, eigen initiatieven te ontwikkelen om geld op te halen zodat goede ideeën ook echt uitgevoerd kunnen worden.

In het onderzoek worden veel concrete ideeën genoemd over hoe jongeren betrokken kunnen worden bij het ontwikkelen en uitvoeren van (jeugd)beleid. Een reeds bekende mogelijkheid is een jongerenraad opzetten, maar jongeren laten duidelijk merken dat jongerenraden alleen niet voldoende zijn om verschillende soorten jongeren te bereiken en betrekken. Andere jongeren geven als alternatief bijeenkomsten met mensen van gemeenten en provincie samen met jongeren of een jongerenloket.

Het is belangrijk om de randvoorwaarden die jongeren aangeven voor inspraak en participatie op een rijtje te zetten. Om jongerenparticipatie succesvol te laten zijn in Zeeland moeten de gemeenten en provincie:

- De mening van kinderen en jongeren serieus nemen
- Goed luisteren
- Terugkoppelen wat er wel en wat er niet met de adviezen wordt gedaan
- Niets beloven dat later niet waargemaakt kan worden
- Zelf in gesprek gaan met jongeren, bijvoorbeeld door langs te gaan bij jongerenplekken
- De doelgroep goed en op een toegankelijke manier informeren
- Zorgen dat verschillende groepen jongeren betrokken zijn
- Inspraakmogelijkheden bekend maken
- Beter met elkaar samenwerken
- Jongeren zelf laten kiezen waarin zij inspraak willen hebben

- Jongeren bij het hele proces betrekken, niet alleen bij één fase
- De drempel voor jongeren om naar de gemeente of provincie toe te stappen verkleinen
- Meer geld klaarzetten voor participatie initiatieven van jongeren

2 Opzet en uitvoering

In dit hoofdstuk wordt de opzet en uitvoering beschreven van het onderzoek onder kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen die in Zeeland wonen. Zij zijn gevraagd naar hun perspectieven op het Zeeuwse jeugdbeleid en hun ideeën voor verbetering.

2.1 Probleemstelling en onderzoeksmethode

2.1.1 Doelstelling

In een projectnotitie heeft de provincie Zeeland de opdracht geformuleerd om te komen tot een provinciale jeugdbeleidsnota waarbij de Zeeuwse jeugd zelf betrokken is. Om haar beleid voor de jeugd herkenbaar en zinvol te maken is jeugdparticipatie volgens de provincie onontbeerlijk. Om deze reden heeft de provincie Stichting *Alexander* gevraagd een gericht, praktisch en interactief onderzoek uit te voeren waarin raadpleging van en communicatie met jongeren centraal staan.

Allereerst gaat het om reflectie van jongeren op bestaand provinciaal beleid en de thema's die door de provincie als prioriteit zijn aangewezen. Hierbij is opzettelijk ruimte geboden voor jongeren om eventueel ook nieuwe onderwerpen aan te dragen waarmee de provincie van doen heeft of waarin zij een ondersteunende bestuurlijke rol zou moeten vervullen.

Ten tweede heeft het traject tot doel duidelijker in beeld te krijgen op welke manier jongeren en ouders in de toekomst betrokken kunnen worden bij de vormgeving en invulling van (provinciaal) jeugdbeleid. Met dit project levert de provincie graag een bijdrage aan het educatieve element van jeugdparticipatie: *leren* meepraten, *leren* meedoen en *leren* meebeslissen.

2.1.2 Vraagstelling

Voor het opstellen van een juiste en relevante vraagstelling is allereerst een analyse gemaakt van bestaande informatie over jongeren in Zeeland, zoals

gepubliceerd in de Jeugdmonitor Zeeland alsook van de provinciale beleidskaders en reeds opgedane ervaringen op het gebied van jongerenparticipatie en jeugdbeleid in de provincie.

In overeenstemming met de gegeven provinciale beleidskaders en de doelstelling van dit onderzoek om jongeren een stem te laten hebben in het ontwikkelen van het nieuwe jeugdbeleid, luidt de vraagstelling:

Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen het leven in Zeeland op het gebied van school, werk, vrije tijd, preventie en zorg, veilige leefomgeving en inspraak en participatie en wat kan hierin volgens hen verbeterd worden?

Deze vraagstelling valt uiteen in de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders Zeeland wat betreft school?
- Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders Zeeland wat betreft werk?
- Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders Zeeland wat betreft vrije tijd?
- Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders Zeeland wat betreft preventie en zorg?
- Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders in Zeeland hun woonomgeving en veiligheid?
- Hoe beleven kinderen, jongeren en ouders Zeeland wat betreft inspraak en participatie?
- Welke verbeteringen zijn volgens kinderen, jongeren en ouders in Zeeland nodig om Zeeland aangenamer te maken voor de jeugd?

Hieronder wordt ingegaan op hoe deze vraagstelling en bijbehorende onderzoeksvragen zijn onderzocht en beantwoord, ofwel welke onderzoeksmethode is gebruikt.

2.1.3 Onderzoeksmethode

Om een goed zicht op de ervaringen van jongeren van verschillende leeftijden te krijgen ten aanzien van het leven in hun provincie heeft Stichting *Alexander* panelgesprekken gevoerd met kinderen, jongeren en ouders. Om zicht te krijgen op eventuele verschillen en overeenkomsten tussen de drie Zeeuwse regio's, Zeeuws Vlaanderen, Oosterschelderegio en Walcheren, zijn vergelijkbare methoden gehanteerd in deze drie regio's en zijn de verzamelde data per regio geanalyseerd en toegankelijk gemaakt.

Het voeren van panelgesprekken is een dynamische manier om groepen jongeren te spreken. Tijdens een panelgesprek gaan deelnemers met elkaar in gesprek over door Stichting *Alexander* aangedragen onderwerpen. Ze benoemen wat voor hen belangrijk is en reageren op elkaars mening. Het panelgesprek is bedoeld om jongeren interactief – met de onderzoeker en onderling – aan het woord te laten over zaken die voor jongeren belangrijk zijn en leidt ertoe dat:

- informatie wordt verkregen over de leefwereld, wensen, ideeën, kritiek van jongeren en de onderlinge verschillen;
- jongeren worden gestimuleerd om ervaringen uit te wisselen (op elkaars mening te reageren) en van elkaar te leren;
- jongeren door de gespreksmethode en groepsdynamiek gemotiveerd raken om zich in te zetten voor veranderingen / verbeteringen.

De doelgroep is onderverdeeld in de volgende vijf leeftijdscategorieën: 0–7 jaar, 8–12 jaar, 13–15 jaar, 16–18 jaar, 19–23 jaar. Om tot een goede afspiegeling te komen, zijn er voor elke leeftijdscategorie panelgesprekken gepland in iedere regio, in totaal vijftien panelgesprekken. Voor de leeftijdscategorie 0–7 jaar is ervoor gekozen om de ouders van de kinderen deel te laten nemen aan het onderzoek. Alle andere leeftijdscategorieën hebben zichzelf vertegenwoordigd.

Tabel 1: Geplande panelgesprekken per regio en leeftijdscategorie:

Regio	Panelgesprekken (per leeftijdscategorie)				
Oosterschelderegio	0–7 (ouders)	8–12	13–15	16–18	19–23
Walcheren	0–7 (ouders)	8–12	13–15	16–18	19–23
Zeeuws Vlaanderen	0–7 (ouders)	8–12	13–15	16–18	19–23

2.2 *Uitvoering*

In de praktijk verloopt een onderzoek niet altijd zoals vooraf gepland in de onderzoeksopzet. Hieronder wordt uitgelegd hoe het onderzoek daadwerkelijk is verlopen en welke aanpassingen aan de geplande methode zijn toegevoegd.

2.2.1 *Werving deelnemers*

In augustus hebben de onderzoekers een intensief wervingstraject uitgevoerd om de gewenste panels voor de drie regio's samen te stellen. Jongeren van verschillende leeftijden en ouders van kinderen onder de zeven jaar uit de verschillende regio's moesten bereid gevonden worden om aan één van de panels deel te nemen.

Om dit voor elkaar te krijgen, heeft Stichting *Alexander* samengewerkt met de provincie om voor elke regio een lijst met intermediairs samen te stellen die een zo groot mogelijke diversiteit in bereik zouden kunnen waarborgen.

De eerste selectie voor intermediairs voor de werving is gemaakt op basis van een inschatting van hun mogelijke bereik voor deelnemers aan de panels. Hierbij is gelet op diversiteit in de volgende kenmerken:

- Stad – platteland
- Leeftijden
- Opleidingsniveaus
- Actieve jongeren – niet actieve jongeren
- Werkende ouders – niet werkende ouders
- Christelijk – niet christelijk

De intermediairs komen uit de volgende soorten instellingen: scholen, jeugd- en welzijnsinstellingen, een Regionaal Meld en Coördinatiepunt (RMC), kinderopvangorganisaties, consultatiebureaus, sportverenigingen, jongerenraden, jongerencentra en vrijwilligersorganisaties in de drie regio's.

In de meeste gevallen heeft de provincie in eerste instantie contact opgenomen met de intermediairs om het project te introduceren en de medewerking te vragen van de betreffende intermediair. Daarna namen medewerkers van Stichting *Alexander* contact met deze intermediairs op en maakten zij afspraken met hen over hoe zij konden helpen bij de werving. In totaal is er contact geweest met ruim 55 intermediairs voor de werving van de deelnemers.

Voor de meeste panelgesprekken verliep de werving voorspoedig en konden deze volgens planning plaatsvinden. Het lukte niet voldoende ouders van kinderen van 0-7 jaar tijdig bereid te vinden aan een panelgesprek mee te doen. Twee panelgesprekken zijn daardoor komen te vervallen en vervangen door telefonische interviews met ouders.

De werving voor de telefonische interviews met ouders verliep zonder problemen doordat het tijdstip van de interviews gemakkelijk aangepast kon worden aan de mogelijkheden van de betreffende ouder; overdag of juist 's avonds, doordeweek of juist in het weekend. Ouders bleken best geïnteresseerd en bereid om mee te doen aan het onderzoek, maar hadden simpelweg moeite een panelgesprek op korte termijn in hun agenda in te

passen. Het bijkomende voordeel van telefonische interviews is dat ouders er gewoon thuis voor kunnen blijven. Ze zijn geen reistijd kwijt en hoeven geen opvang voor hun kind(eren) te organiseren. Voor de werving van ouders voor deze interviews heeft Stichting *Alexander* gebruik gemaakt van de contacten die zij al had gelegd met ouders. Ouders die eerder aangaven niet deel te kunnen nemen aan een panelgesprek zijn nogmaals benaderd en gevraagd om deel te nemen aan een interview.

Het resultaat van de werving is dat in totaal 103 kinderen, jongeren en ouders hebben deelgenomen aan een panelgesprek of telefonisch interview. In totaal hebben twaalf panelgesprekken plaatsgevonden en zijn er tien telefonische interviews afgenomen. Alle vijf de eerder geïntroduceerde leeftijdscategorieën zijn in alle drie de regio's bereikt. In Walcheren zijn de twee panelgesprekken voor de leeftijdscategorieën 13-15 jaar en 16-18 jaar gecombineerd vanwege een lage opkomst.

In tabel 2 is schematisch weergegeven hoe de deelnemers over de verschillende panelgesprekken en interviews verdeeld waren.

Tabel 2: Aantal deelnemers per panelgesprek

Regio	Leeftijdscategorie					
	0-7 (ouders)	8-12	13-15	16-18	19-23	Totaal
<i>Oosterschelderegio</i>	3	7	13	14	6	43
<i>Walcheren</i>	6	10	7		8	31
<i>Zeeuws Vlaanderen</i>	3	13	3	4	6	29
						103

2.2.2 Dataverzameling met panelgesprekken

Panelgesprekken zijn groepsgesprekken die aan de hand van een gespreksleidraad, een lijst met onderwerpen of open vragen, door een gespreksleider worden geleid. Deze methode heeft niet alleen tot doel om de deelnemers aan het gesprek te horen, maar biedt de deelnemers tevens de gelegenheid om op elkaar te reageren en zodoende hun eigen mening te vormen over de besproken onderwerpen.

Om de panelgesprekken uit te kunnen voeren, heeft Stichting *Alexander* de centrale vraagstelling en de hieruit volgende onderzoeksvragen uitgewerkt in panelleidraden. In deze leidraden zijn de onderzoeksgebieden – (voor)school, werk, vrije tijd, preventie en zorg, veilige leefomgeving en

inspraak en participatie opgesplitst in deelvragen. Deze deelvragen zijn besproken met de provincie.

Voor elke leeftijdsgroep is een aparte gespreksleidraad ontwikkeld. In de uitvoering van de panelgesprekken met de verschillende leeftijden en onderwijstype is rekening gehouden met de verschillen in begripniveaus tussen de deelnemers van panels. Tevens is de duur van de panelgesprekken aangepast per leeftijdsgroep: voor 8 – 12 jarigen duurden de panelgesprekken maximaal twee uur, voor de andere leeftijdsgroepen drie uur.

De verschillende gespreksleiden bevatten gedeeltelijk thema's die specifiek op de betreffende leeftijdsgroep zijn gericht, maar ook enkele thema's die algemeen van aard zijn en bij elke leeftijdsgroep aan bod zijn gekomen. In onderstaand schema staat per leeftijdscategorie aangegeven welke onderwerpen in de betreffende gespreksleidraad staan.

Tabel 3: Onderwerpen in de gespreksleidraad per leeftijdscategorie:

Inhoud panel	Panelgroep (per leeftijd)				
	0-7 (ouders)	8-12	13-15	16-18	19-23
Beeldvorming over provincie	√	√	√	√	√
Kinderopvang, consultatiebureaus	√				
School (primair, voortgezet en vervolg)		√	√	√	
Betaald en vrijwilligerswerk				√	√
Vrije tijd	√	√	√	√	√
Veilige woonomgeving					√
Overlast en sociale weerbaarheid				√	
Preventie en hulpverlening	√		√		
Pestgedrag		√			
Inspraak en participatie	√	√	√	√	√

De uitvoering van de panelgesprekken is waar nodig aangepast aan de leeftijdsgroep. Voor de leeftijdsgroepen tussen 8 en 18 jaar is de panelgesprek methode aangevuld met een meer visuele werkvorm. Voor 8-12 jarigen is gebruik gemaakt van associatief tekenen en voor 13-18 jarigen van woordtekenen (*mind mapping*) als aanvulling op de gesprekken. Associatief tekenen in het kader van een panelgesprek houdt in dat kinderen wordt gevraagd te reageren op de thema's die besproken worden door te tekenen of woorden op een vel papier te schrijven. Woordtekenen heeft tot doel om via vrije associatie kort en snel beelden en ideeën te genereren over de hoofdthema's. Daarnaast is het een manier om deelnemers aan het begin van het panelgesprek alvast na te laten denken over de hoofdthema's. Ook biedt het een visueel overzicht van de hoofdthema's zodat pannelieder en deelnemers gedurende het panelgesprek hiernaar kunnen verwijzen.

De panelgesprekken hebben plaatsgevonden binnen een tijdsbestek van drie weken in augustus en september 2006.

2.2.3 Dataverzameling met telefonische interviews

Voor het uitvoeren van de telefonische interviews is op basis van de pannelleidraad een gecomprimeerde vragenlijst gemaakt. Hierin kwamen net als in de pannelleidraad alle thema's ter bespreking met ouders aan bod. Het verschil met de pannelleidraad, is dat de vragenlijst voor telefonische interviews minder aanknopingspunten voor discussie biedt omdat het individuele interviews zijn in plaats van groepsgesprekken. Het nadeel van telefonische interviews ten opzichte van panelgesprekken is dat de kans bestaat dat bepaalde informatie die bij een panelgesprek naar boven zou komen dankzij de interactie tussen de verschillende deelnemers, bij een telefonisch interview mogelijk onderbelicht blijft. Daartegenover staat dat dankzij de één-op-één situatie van een telefonisch interview de respondent zich wellicht minder geremd voelt in zijn uitlatingen dan wanneer er anderen bij zijn.

2.2.4 Kerngroepbijeenkomsten

Uit alle panels en interviews zijn deelnemers gevraagd om op een later tijdstip in zogenaamde kerngroepen, bijeen te komen om de uitkomsten van de panels nader te bespreken en adviezen voor de provincie te formuleren. Het gaat hier om drie afzonderlijke bijeenkomsten, in elke regio één. Tijdens deze bijeenkomsten werden de afzonderlijke leeftijdsgroepen samengevoegd.

Het organiseren van de kerngroepen had meerdere functies in dit traject. In de eerste plaats biedt een kerngroep de mogelijkheid om een volgende stap te zetten in het proces van participatie (mee *doen*, mee *praten*, mee *beslissen*) van de doelgroep. Door met de deelnemers te reflecteren op de uitkomsten van de panels wordt de waardering voor het perspectief van de doelgroep benadrukt. Ten tweede stimuleert de reflectie op eerdere uitkomsten (ook uit andere panels dan waaraan de deelnemers zelf hebben meegedaan) een toenemend eigenaarschap bij hen. Ten derde krijgt de doelgroep de mogelijkheid om zelf conclusies te trekken uit de informatie die met de panelgesprekken en interviews verzameld is en zelf adviezen te formuleren of aan te scherpen. De kerngroepen hebben een

dialogobijeenkomst voor de eigen regio voorbereid, waaraan de leden van de kerngroepen een actieve bijdrage hebben geleverd.

De animo voor deelname aan de kerngroepen was erg groot, in alle regio's waren er rond de twintig aanmeldingen. Sommige deelnemers vielen uiteindelijk toch af omdat de reeds geplande bijeenkomst niet in te plannen was in hun eigen bezigheden. Een aantal andere geïnteresseerden heeft helaas niet mee kunnen doen door ziekte of onverwachte drukte op school of werk. Alleen van de ouders waren er weinig aanmeldingen voor de kerngroep, wat overeenkomt met de ervaring dat ook panelgesprekken met ouders lastig te plannen waren op korte termijn. De inbreng van de ouders is ook in dit proces wel zoveel mogelijk gewaarborgd door een aantal ouders na afloop van de kerngroepbijeenkomst nog telefonisch te spreken en hun reacties mee te nemen in het verdere proces en in deze rapportage. In onderstaand schema wordt per regio weergegeven wie aanwezig was bij de kerngroep-bijeenkomsten.

Tabel 4: Deelnemers aan de regionale kerngroepbijeenkomsten

Regio	Deelnemers kerngroepbijeenkomst
Oosterschelderegio	<ul style="list-style-type: none"> ○ In totaal: 13 deelnemers (6 meiden, 7 jongens) ○ Leeftijdsgroepen: 8-12; 13-15; 16-18; 19-23
Zeeuws Vlaanderen	<ul style="list-style-type: none"> ○ In totaal: 13 deelnemers (6 meiden, 7 jongens) ○ Leeftijdsgroepen: 8-12; 13-15; 16-18; 19-23
Walcheren	<ul style="list-style-type: none"> ○ In totaal: 14 deelnemers (6 meiden, 7 jongens, 1 moeder) ○ Leeftijdsgroepen: 8-12; 13-15; 16-18; 19-23 en een ouder

2.2.5 Dialoogbijeenkomsten

In elke regio van Zeeland is een dialoogbijeenkomst georganiseerd met vertegenwoordigers van de provincie (leden van de Gedeputeerde en de Provinciale Staten, ambtenaren), gemeentelijke bestuurders, professionals en kinderen, jongeren en ouders die deel hebben genomen aan de panels of interviews. Deze regionale dialoogbijeenkomsten hebben tot doel de ontwikkeling en uitvoering van een participatief jeugdbeleid te bevorderen

door:

- verschillende relevante partijen – jong en oud(er) – met elkaar kennis te laten maken zodat ze elkaar in het vervolg makkelijker kunnen ‘vinden’;
- de mening en adviezen van jongeren te horen en met elkaar de haalbaarheid en eventuele alternatieve mogelijkheden te bespreken;
- volwassenen én jongeren de meerwaarde te laten ervaren van jongerenparticipatie bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid.

Deze regionale dialoogbijeenkomsten waren het moment om de perspectieven van de doelgroep over provinciaal jeugdbeleid te presenteren én gezamenlijk met andere deelnemers ideeën en suggesties voor concrete actiepunten in 2007 te bedenken en uit te werken. De bijeenkomsten zijn gevoed met informatie en ideeën uit de panels en de regionale kerngroepen.

De opkomst was bij alle drie de bijeenkomsten naar tevredenheid. Bij alle drie de bijeenkomsten waren rond de dertig mensen aanwezig, waarvan ongeveer de helft jongeren. De aanwezige jongeren waren voornamelijk kerngroepleden en waren van verschillende leeftijden. De andere aanwezigen waren vertegenwoordigers van de provincie, wethouders en medewerkers van gemeenten en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties uit de regio.

Voor een goede dialoog is een goede sfeer erg belangrijk. Bij de dialoogbijeenkomsten gingen mensen met elkaar in gesprek die elkaar normaal niet vaak spreken: jongeren tussen 8 en 23 jaar oud en bijvoorbeeld Statenleden van de provincie. Iedereen kwam aan het woord, maar vooral de jongeren zelf kregen de kans om hun mening en ervaringen te delen met de anderen aan hun tafel. De beleidsmakers maakten dankbaar gebruik van de gelegenheid om de kinderen en jongeren te vragen naar hun adviezen en ideeën. Veel volwassenen waren zichtbaar positief verrast door de motivatie en de bruikbare ideeën van de jongeren.

De uitkomsten, conclusies en aanbevelingen die voortkwamen uit deze regionale bijeenkomsten zijn verwerkt in de adviezen die zijn te vinden in deze integrale rapportage van het project. Bovendien kunnen door de hierboven beschreven werkwijze de belangrijkste opbrengsten van zowel de

voorafgaande doelgroep-raadpleging als de dialoog met de doelgroep nagenoeg direct meegenomen en geïntegreerd worden in een provinciale jeugdbeleidsnota, nog voordat de definitieve rapportage beschikbaar is. Zo wordt de provinciale projectgroep in staat gesteld om nog in november 2006 een advies op te leveren aan de Provinciale Staten van Zeeland ten behoeve van de meerjaren-nota jeugdbeleid waarin de stem van jongeren daadwerkelijk is gehoord.

2.2.6 Analyse en rapportage

De analyse van de resultaten uit de panelgesprekken en telefonische interviews is meteen gestart nadat de opnames van de gesprekken en interviews schriftelijk waren uitgewerkt. Voor de analyse is gebruik gemaakt van de techniek van coderen. Hierbij zijn begrippen (codes) toegekend aan het onderzoeksmateriaal met het doel categorieën te benoemen en verbanden tussen deze categorieën aan te brengen. Nadat de data op deze wijze zijn gesorteerd, is in al deze informatie gezocht naar de belangrijkste boodschap van de deelnemers. Deze zijn geformuleerd in bondige voorlopige conclusies.

De belangrijkste voorlopige conclusies uit de panels en interviews zijn per regio voorgelegd aan en besproken met de betreffende kerngroep. Aan de hand van de commentaren en aanvullingen van de kerngroepleden zijn de conclusies aangepast en aangescherpt. Een uitvoerige beschrijving van de resultaten uit de panels en interviews, inclusief de reacties van de kerngroepen, zijn te vinden in de hierna volgende hoofdstukken. De resultaten zijn ter illustratie en verduidelijking aangevuld met citaten uit de panelgesprekken en interviews. Hierbij is de leeftijdscategorie, sekse en waar relevant de regio van de persoon vermeld maar blijven de deelnemers aan het onderzoek verder anoniem in deze rapportage.

Zoals in de vorige paragraaf al beschreven, hebben de kerngroepleden tijdens de regionale dialoogbijeenkomsten de onderwerpen uit het onderzoek die zij zelf het belangrijkste vonden voorgelegd aan vertegenwoordigers van de provincie, gemeenten en maatschappelijke instanties. Aan de hand hiervan – en de door de kerngroepen gepresenteerde verbeterideeën – heeft tijdens deze bijeenkomsten een dialoog plaatsgevonden. De voorstellen van de kerngroepen en de belangrijkste punten uit de dialoog vormen het laatste

hoofdstuk van deze rapportage dat zich richt op prioriteitenstelling van onderwerpen en verbetervoorstellen vanuit de relevante doelgroepen.

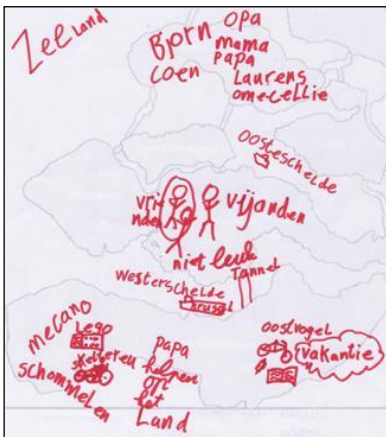
Wanneer in deze rapportage wordt verwezen naar iets dat kinderen hebben gezegd, dan heeft dit betrekking op de panelgesprekken met 8-12 jarigen. Mening van ouders betreffen altijd ouders uit het panelgesprek of de telefonische interviews met een of meerdere kinderen hebben van zeven jaar of jonger. De term jongeren wordt gebruikt bij uitwerkingen van de panelgesprekken wanneer het gaat om de leeftijdscategorieën 13-15, 16-18 en 19-23 jarigen. Soms verwijst de term jongeren ook, net als de term jeugd, naar de gehele doelgroep van het jeugdbeleid van de provincie: 0-23 jarigen.

3 Onderzoeksresultaten: jongeren over Zeeland

Waar kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen die mee hebben gedaan aan dit onderzoek aan denken bij de provincie Zeeland heeft vooral te maken met de twee omgevingsgerelateerde woorden die de naam Zeeland vormen: zee en land. Hieronder staan beschreven hoe gedacht wordt over Zeeland en in hoeverre de deelnemers aan het onderzoek zich identificeren met hun provincie.

3.1 Zee en land

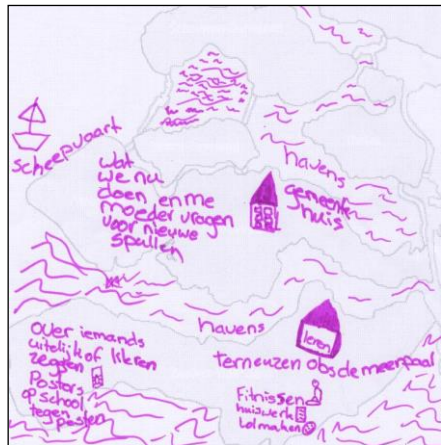
Bij zee worden onder andere aangehaald het strand, duinen, strandwandelingen, Zeeuwse mosselen, vis, golven, havens, scheepvaart, de Oosterschelde, de Westerschelde, de Westerschelde tunnel en de Deltawerken.

daar veel zwemmen. (jongen, 8-12 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Figuren: Tekeningen uit het panelgesprek met 8-12 jarigen in Zeeuws Vlaanderen

Ik heb de Westerschelde getekend omdat daar veel boten varen om naar Brussel te gaan en de Oosterschelde omdat we

De meeste kinderen, jongeren en ouders vinden positief aan Zeeland dat ze dicht bij de zee en het strand wonen en mooie natuur en rust hebben.

Deze rust wordt door de meesten als positief ervaren, door een aantal juist als negatief. Deze ervaring is sterk afhankelijk van eerdere ervaringen van mensen met het wonen in andere delen van het land en vooral ook heel persoonsgebonden.

Niet iedereen houdt ervan natuurlijk, maar het is wel goed dat er zoiets is, een rustige provincie zeg maar. (jongen, 19-23 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Zeeland is voor mij ruimte, rust, gezelligheid... Het is aangenaam wonen. Zeker ook met kleine kinderen. (moeder, Oosterschelderegio)

De rust van Zeeland komt ook terug in het verkeer en een algemeen veilig gevoel dat de meeste kinderen, jongeren en ouders ervaren in Zeeland.

Hier rijden de auto's gewoon veel minder hard want daar [Utrecht, red.] is het gewoon echt veel harder. (meisje, 8-12 jaar, Oosterschelderegio)

Naast de zee wordt ook het land en met name het platteland genoemd als kenmerkend voor Zeeland: weilanden, bomen, molens, boeren, boerenpummels, Zeeuws meisje, klederdracht en klompen.

Interviewer: Waar denk je aan bij Zeeland?

Paneeldeelner: Dikke boeren... Overal boerderijen en daar lopen veel dikke boeren rond. (jongen, 8-12 jaar, Oosterschelderegio)

Jongeren in Zeeuws Vlaanderen noemen verder dat de luchtvervuiling groot is. Jongeren zien als oplossing voor een beter milieu en behoud van de natuur dat er meer gesubsidieerde activiteiten moeten komen om kinderen meer te betrekken bij de natuur.

Het lijkt hier volgens mij heel schoon als je kijkt om je heen, zo van "Oh, groen, groen," maar het schijnt dat hier de luchtvervuiling echt heel erg is juist door de fabrieken. (jongen, 19-23 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

3.2 De mensen

In Zeeland geldt ‘ons kent ons’, dit gaat ook op voor jongeren en geldt ook in de stad. De meeste steden van Zeeland worden meer gezien als grote dorpen dan echte steden. Uitzonderingen hierop zijn eigenlijk alleen de grote steden in Walcheren: Vlissingen en Middelburg. Jongeren vinden het leuk dat iedereen elkaar in de buurt kent, bijvoorbeeld bij het uitgaan of wanneer je in de problemen zit. Ze denken dat dit problemen kan voorkomen. Mensen gaan gemoedelijk met elkaar om en dit biedt een veilig en vertrouwd gevoel. Kinderen, jongeren en ouders in alle regio’s van Zeeland voelen zich thuis in ‘hun provincie’.

Ik ben een import-Zeeuw... Maar zodra je hier [in Zeeland, red.] komt, wil je er niet meer weg. (moeder, Walcheren)

Ik denk dat wij hier ook heel gemoedelijk zijn met elkaar, als je het vergelijkt met de grote stad [randstad, red.]. (meisje, 19-23 jaar, Walcheren)

Maar het heeft ook minder leuke kanten dat iedereen elkaar kent, bijvoorbeeld dat er meer geroddeld wordt.

Kijk het is prettig dat je burens kijken als er wordt ingebroken, dat is wel fijn, maar het is minder prettig als je per ongeluk in je blote kont door het huis heenloopt dat hebben ze ook gezien. (jongen, 19-23 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Volgens de jongeren zijn er in Zeeland, met name in Zeeuws Vlaanderen en delen van de Oosterschelderegio, meer kleine hechte gemeenschappen die veel geloviger zijn dan in andere provincies. Sommige van deze gemeenschappen trekken het ‘ons kent ons’ gehalte verder door en zijn hierdoor erg gesloten voor nieuwkomers van buiten de gemeenschap. Dit wordt wel als jammer ervaren door nieuwkomers.

Ik heb eerst in Oostdorp gewoon. Anderhalf jaar. Die dorpjes [in Zeeuws Vlaanderen, red.] zijn zo gesloten, daar komen zo weinig mensen van buitenaf dat ze daar heel lang de kat uit de boom kijken. Je komt er heel moeilijk tussen. (moeder, Oosterschelderegio)

De ligging van Zeeuws Vlaanderen – tussen Nederland en België in – heeft volgens de jongeren in de panels veel invloed op de mensen in deze regio. Veel bewoners van Zeeuws Vlaanderen zijn meer op België gericht en worden door Zeeuwen uit andere regio's ook meer in verband gebracht met België. Zowel kinderen, jongeren als ouders vertellen dat ze 'reservebelgen' worden genoemd. Soms lijkt het voor jongeren zelf ook niet helemaal duidelijk waar ze zich het meest mee identificeren.

In België zeggen ze dat we Nederlanders zijn en in Nederland zeggen ze dat we Belgen zijn. (meisje, 8-12 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

De meeste kinderen, jongeren en ouders in Zeeuws Vlaanderen zijn zelf goed te spreken over België en de Belgen. Een aantal jongeren zou zelfs liever Belg dan Nederlander zijn. Zij vinden Belgen vriendelijker, gezelliger, socialer, minder agressief en gastvrijer.

In de zomer is Zeeland gezellig en druk, vooral door de vakantiegangers aan het strand, op de fiets en in de steden. In de winter is het rustig, stil en voor veel jongeren saai. Vooral op zondagen is er niks te doen. Leuk aan de drukke zomers is dat kinderen en jongeren veel nieuwe vrienden kunnen maken en er meer te doen is aan activiteiten en evenementen. Minder leuk is dat het door de vakantiegangers zomers druk is, waardoor het soms minder veilig is op straat.

Soms kan je gewoon fietsen, maar als er veel vakantiegangers zijn moet je goed opletten omdat er dan veel fietsers zijn. (meisje, 8-12 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Wat vooral in Walcheren en de Oosterschelderegio duidelijk naar voren komt, is dat Zeeland bekend staat als een vergrijsde provincie. Jongeren trekken weg omdat er weinig onderwijsmogelijkheden worden geboden en er te weinig carrièreperspectieven zijn en er vooral ouderen overblijven in de provincie.

Zeeland is wel een bejaardenprovincie. (jongen, 16-18 jaar, Walcheren)

3.3 Bekendheid

Opvallend is dat kinderen, jongeren en ouders buiten hun eigen regio weinig kennen van de provincie Zeeland. Alleen Vlissingen, Middelburg, Goes en Neeltje Jans worden wel eens bezocht door mensen van buiten die betreffende regio's, maar verder blijven mensen vooral in hun eigen regio.

Als ze hun regio uit gaan, gaat de reis meestal meteen de provinciegrenzen over naar Brabant, de Randstad, of voor bewoners van Zeeuws Vlaanderen voornamelijk naar België.

Ja, je komt een beetje in de drie steden in Zeeland: Goes, Middelburg en Vlissingen. Maar de andere regio's daar zit niet echt iets wat, ja, wat leuk is om naar toe te gaan. Ja misschien wel maar niet dat we weten. (Jongen, 13-15 jaar, Oosterschelderegio)

Terneuzen is ook wel groot, maar daar kom je nooit. Het is meer gewoon Middelburg, Vlissingen en Goes. (meisje, 13-15 jaar, Oosterschelderegio)

Toch vinden jongeren het jammer dat Zeeland bij de rest van de Nederlanders niet zo'n positief imago heeft, in hun eigen ogen. Kinderen, jongeren en ouders laten duidelijk merken heel tevreden te zijn over Zeeland en ze komen er vaak ook trots voor uit Zeeuw te zijn. Het zou wel fijn zijn als Zeeland ook beter bekend zou staan in de rest van het land, zoals ook duidelijk blijkt in de volgende conversatie in een panelgesprek van 19 tot 23 jarigen uit Oosterschelderegio:

We zijn een beetje de underdog op dit moment, denk ik, van Nederland. (meisje)

Zeeland moet wel gewoon het imago houden wat het heeft, maar ik denk wel, zeg maar dat het vernieuwender kan zijn. Dat het soms wel te oud is... (jongen)

Ook inderdaad wat meer naar buiten treden en laten zien wat Zeeland inhoudt, wat Zeeland voor faciliteiten en dingen te bieden heeft... (jongen)

Het is eigenlijk meer uitstraling, want de gezelligheid en zo die zit er al. Alleen moet het meer uitgestraald worden. Want iedereen heeft het idee dat wij een achterliggend gebied zijn met domme mensen en boeren en klompen. (jongen)

4 Onderzoekresultaten: onderwerpen per regio

In dit hoofdstuk staat per regio beschreven wat de deelnemers aan de panelgesprekken en telefonische interviews ervaren en wensen met betrekking tot de hoofdthema's geformuleerd door de provincie: school, werk, vrije tijd, preventie en zorg en veilige leefomgeving. Binnen de thema's staat aangegeven naar welke onderwerpen de onderzoekers specifiek gevraagd hebben, zodat duidelijk wordt welke onderwerpen door de deelnemers zelf zijn aangedragen. Aan het eind van ieder onderwerp staat in een kader nog kort de hoofdlijnen en aanbevelingen die uit de panelgesprekken en interviews zijn gekomen genoteerd.

De uitkomsten zoals hieronder beschreven zijn op hoofdlijnen en per regio besproken met en becommentarieerd door de regionale kerngroepen. Hun reacties zijn meegenomen in de selectie van beschrijvingen en uitleg van ervaringen en wensen.

4.1 Zeeuws Vlaanderen

Hieronder staan de hoofdlijnen en belangrijkste reacties beschreven die naar voren zijn gekomen uit de diverse panelgesprekken en telefonische interviews met kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen in Zeeuws Vlaanderen.

4.1.1 (voor)School

Binnen de thematiek (voor)school is, bij de relevante leeftijdsgroepen, specifiek gevraagd naar ervaringen over kinderopvang, primair onderwijs, voortgezet onderwijs en spijbelgedrag in het voortgezet onderwijs en vervolgopleidingen.

Kinderopvang

Sommige ouders maken gebruik van kinderopvang, bijvoorbeeld omdat ze allebei (moeten) werken. Ook maken ouders wel gebruik van opvang in een gezin of bij eigen familie, omdat dit huiselijker en vertrouwder aanvoelt,

er meer aandacht voor de kinderen is en het goedkoper is. Niet alle ouders maken gebruik van kinderopvang, omdat de keuzemogelijkheden niet voldoen aan de wensen van ouders of ouders er bewust voor kiezen om thuis te blijven bij de kinderen.

Ook de oudste groep jongeren in de panelgesprekken denkt al na over kinderopvang. Deze groep heeft zelf nog geen kinderen, maar een aantal is hier al wel mee bezig.

Ik was zelf geboren toen had mijn moeder mijn leeftijd, dus dat is een vrij normale leeftijd, zeg maar. (jongen, 19-23 jaar)

Waar jongeren zich zorgen over maken zijn de hoge kosten van kinderopvang. Ze zeggen dat je het deels terug kunt krijgen van de belasting, maar het is voor mensen die het niet ruim hebben soms onmogelijk om de hoge kosten voor te schieten.

Dat is voor mij een heel salaris en een beetje meer, dus dat zijn van die dingen waar geen hout van klopt! Heel veel mensen hebben dat geld gewoon niet! (meisje, 19-23 jaar)

(voor)School in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Ervaringen met kinderopvang zijn verschillende; de een is er heel blij mee en de ander vindt de kwaliteit niet goed genoeg.
- Kinderopvang moet goedkoper worden voor (sommige) ouders.

Primair onderwijs

De kinderen in dit onderzoek zitten op de betreffende basisschool omdat het dichtbij is, vriendjes en vriendinnetjes er ook op zitten of omdat ze er ook al naar de crèche zijn gegaan.

Kinderen zijn over het algemeen tevreden over hun school. Positieve punten die zij noemen:

- De leuke en leerzame dingen die door school worden georganiseerd,
- De leraren en leraressen zijn aardig en meestal niet te streng,

- De grootte van de school: de meesten vinden een kleine school leuk, omdat een kleine school niet heel druk is, iedereen elkaar kent en bevriend is met elkaar. Hierdoor word je in de klas snel geholpen en wordt er bijna niet gepest. Een enkeling zit liever op een grotere school omdat daar meer gebeurt.

Kinderen vinden het leuk om dingen te leren wanneer dit op een voor hun leuke manier wordt aangeboden.

Ja, op zo'n manier [Neeltje Jans, red.] wel, omdat je kunt spelen maar toch iets leert, dan is het leuk! (meisje, 8-12 jaar)

Waar kinderen zich negatief over uitlaten zijn de speelmogelijkheden op het schoolplein. Niet voor iedere groep zijn er op school genoeg speeltoestellen en geschikte plekken om te spelen. Vooral voor de oudere basisschoolleerlingen is er een tekort aan speelmogelijkheden.

We hebben een glijbaan, maar die is alleen voor 1,2,3 en 4. We mogen ook niet voetballen, omdat die kleintjes er steeds komen en die krijgen dan een bal op hun hoofd. Aan de zijkant hebben we een grasveldje, maar daar mogen we ook niet op. (jongen, 8-12 jaar)

Kinderen vinden het belangrijk dat er meer en ruimere speelplekken en meer speeltoestellen voor grotere kinderen komen. Daarnaast willen kinderen zelf betrokken worden bij de keuze voor nieuw speelgoed en de plek hiervan.

Als ik directeur was zou ik dan bijvoorbeeld vragen wat de kinderen het liefste willen. Want als je een klimrek neerzet en dat niemand er op gaat, dan heb je er ook niet veel aan. (meisje, 8-12 jaar)

Kinderen willen zelf best meehelpen om voor nieuw speelgoed te sparen, bijvoorbeeld door een sponsorloop te houden om aan geld te komen. Zo kunnen voor iedere groep goede speelmogelijkheden gemaakt worden.

Geld is ook vaak een probleem, dat je te weinig hebt om het voor iedereen goed te doen... Door acties zoals een sponsorloop kan je geld ophalen. (meisje, 8-12 jaar)

Primair onderwijs in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Kinderen zijn over het algemeen tevreden over hun school.
- Er zijn te weinig speelmogelijkheden op scholen, vooral voor oudere kinderen.
- Kinderen zijn bereid mee te helpen om geld op te halen voor betere speeltoestellen.
- De wensen van kinderen moeten meer worden gehoord bij het plannen en invullen van speelplekken op scholen

Voortgezet onderwijs

Jongeren kiezen hun school omdat zij mensen kennen die ook naar deze school gaan, de school dichtbij is of hun ouders voor ze hebben gekozen. Jongeren vinden dat ze niet veel keuze hebben in het kiezen van een middelbare school.

Wat sommige jongeren leuk vinden is dat ze in een kleine klas zitten, dat is gezellig en de leerkracht heeft meer tijd om te helpen. Anderen houden juist weer meer van een grotere klas. De jongeren in de panelgesprekken vinden het vooral belangrijk dat de sfeer op school goed is, wat nu dus niet altijd zo is. Er is spanning tussen verschillende groepen jongeren, zoals gabbers, alto's en allochtonen. Deze groepen zouden volgens de jongeren meer met elkaar in gesprek moeten.

Volgens de jongeren zou op een droomschool iedereen met laptops werken, leerlingen zelf de leerkrachten kiezen, alles dichtbij elkaar zitten in een gelijkvloers gebouw en het gebouw heel kleurrijk zijn met tekeningen, graffiti, posters en versiering.

We hebben nu een school dat is net een ziekenhuis...helemaal grijs. Dat is zo deprimerend. (jongen, 13-15 jaar)

Volgens de groep oudere jongeren kan er op scholen wel meer voorlichting en informatie komen over de toekomst en levensvragen waar jongeren mee kunnen zitten. Zij hebben dit destijds gemist.

Voortgezet onderwijs in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren vinden dat er weinig keus is wat betreft middelbare scholen
- De sfeer op scholen moet beter door verschillende groepen jongeren meer met elkaar in gesprek te laten gaan.
- Het uiterlijk van een school is belangrijk voor de sfeer (kleuren, versiering, en dergelijke)
- Er is behoefte aan meer voorlichting en informatie over de toekomst en levensvragen bij oudere jongeren

Spijbelen

De jongeren uit de panels zeggen zelf niet te spijbelen, ze vinden dat spijbelen ieders eigen keuze is, maar ze vinden dat je vooral jezelf ermee hebt.

Want je snijdt jezelf in je vingers. (jongen, 13-15 jaar)

Ze doen wel eens dingen die niet mogen, zoals in de tussenuren van het schoolterrein af omdat er op school niets te doen is in de tussenuren. Volgens deze jongeren stoppen sommige jongeren eerder met school omdat ze het saai vinden, ze tijd willen besteden aan andere dingen, al gaan werken of niet goed genoeg presteren op school. Jongeren denken niet dat spijbelen te maken heeft met overlast, dat is een vooroordeel.

Niemand spijbelt met de hele groep, dan word je gepakt, als je in je eentje spijbelt heb je veel minder kans. Meestal gaan die jongens die geen zin hebben in de les naar huis. Op straat hangen doe je 's avonds, zo is het gewoon. (jongen, 16-18 jaar)

Spijbelen in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Met spijbelen heb je vooral jezelf.
- Spijbelers zorgen niet (altijd) voor overlast

Vervolgopleidingen

Jongeren vinden dat ze eigenlijk al heel vroeg keuzes moeten maken over wat ze later willen gaan doen. Sommige jongeren weten al heel duidelijk wat ze willen doen en hoe ze daar kunnen komen, maar voor anderen is dit minder duidelijk.

Ja, dat moet je al op je 15^e doen, een vakkenpakket kiezen, dan weet je eigenlijk ook nog helemaal niet waar je aan toe bent. (jongen, 19-23 jaar)

Ik wil graag leraar worden en ben nu al bezig om dat voor elkaar te krijgen. (jongen, 13-15 jaar)

Daarnaast vinden jongeren dat vooral vmbo'ers onder druk staan: zij hebben weinig keuzes in sectoren en ze moeten al erg jong kiezen welke kant ze op willen.

Sommige jongeren maken zich aan het begin van de middelbare school al zorgen over hun vervolgopleiding, omdat deze vaak niet in Zeeuws Vlaanderen te volgen is. Hiervoor zullen ze ver moeten reizen of verhuizen. Het is voor jongeren aantrekkelijk om naar bijvoorbeeld Rotterdam, Tilburg of Breda te verhuizen om daar te gaan studeren. Zij bouwen in hun studieplaats een leven op en blijven daar na hun studie wonen.

Jongeren vinden dat er op de middelbare school meer ruimte moet komen om keuzes te verkennen en te maken. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbieden van snuffelstages. Het lijkt jongeren goed om in de praktijk bij bedrijven rond te kijken en er zo achter te komen wat ze wel of juist niet willen doen later. Dit moet geen eenmalige snuffelstage zijn.

Dat je daar misschien wel een jaar voor uittrekt, weekje hier, weekje daar...dan kan je ook echt zeggen 'Dit vond ik nou echt te gek, dit wil ik later worden!' (jongen, 19-23 jaar)

Verder willen jongeren graag meer mogelijkheden om in Zeeland te studeren. Een Hogeschool in Zeeuws Vlaanderen vinden ze een goed idee.

Vervolgopleidingen in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren maken zich zorgen over hun (toekomstige) vervolgopleiding omdat er te weinig mogelijkheden zijn in Zeeuws Vlaanderen en in Zeeland.
- Vooral vmbo'ers moeten al vroeg keuzes maken en hebben in Zeeland weinig te kiezen aan mogelijkheden.
- Er moet meer ruimte komen om keuzemogelijkheden voor vervolgopleidingen te verkennen, bijvoorbeeld met snuffelstages.

4.1.2 Werk

Binnen het onderwerp werk is gevraagd naar het vinden en hebben van een baan, in hoeverre school aansluit bij werk en naar ervaringen en meningen over vrijwilligerswerk.

Werkgelegenheid

Werk speelt een belangrijke rol in het leven van jongeren. Jongeren komen aan werk door eigen inspanning, een stage, via een bekende, of met behulp van een uitzendbureau.

Veel 'jonge' jongeren (jonger dan 18) hebben al een bijbaantje, zoals afwasser in een restaurant, krantenbezorger of vakkenvuller. Van de 'oudere' jongeren (ouder dan 18) werkt het merendeel, variërend van ongeveer 20 tot 40 uur per week. Sommigen werken in het beroep waarvoor zij geleerd hebben, anderen kunnen daar geen baan in vinden en werken bijvoorbeeld in de fabriek of in de horeca.

De meeste jongeren werken dicht bij hun woonplaats en kunnen er lopend, met de fiets of soms met de auto naar toe. Geen van de jongeren gaat met het openbaar vervoer naar het werk, aangezien dit erg lang duurt en de aansluitingen slecht zijn.

In de zomer is er veel vakantiewerk voor jongeren, vooral in de horeca. Dit komt goed uit, omdat de meeste jongeren in de zomervakantie een bijbaantje willen en kunnen hebben, maar in de winter weer naar school gaan. Voor jongeren die toch buiten het zomerseizoen op zoek gaan naar een baantje is het lastiger, zij komen vaak eerst op een wachtlijst terecht.

Er is volgens de oudere jongeren (19–23 jaar) te weinig aanbod en te weinig gevarieerd werk in Zeeuws Vlaanderen. Belangrijke werkgevers in Zeeuws Vlaanderen zijn de grote fabrieken, zoals de Dow of de Glasfabriek Sas van Gent. Deze bieden veel werkgelegenheid, maar weinig gevarieerd werk. Jongeren werken bij deze fabrieken, omdat ze toch geld moeten en willen verdienen, maar deze banen zijn niet altijd de banen waar ze van dromen. Jongeren zijn er ook niet altijd van overtuigd dat hun dromen wat betreft werk uit gaan komen in Zeeland.

Ik doe al heel lang alsof...ik sta in de fabriek en sta glas tegen een of andere wand aan te smijten, dat is niet echt waar ik van droom eigenlijk. Van een gewone baan zou ik trouwens wel leraar Nederlands willen worden, ik zou alleen bij lange niet weten hoe. (jongen, 19–23 jaar)

Jongeren noemen daarnaast dat ze lang zonder werk zitten als ze ontslagen worden. Een aantal jongeren kan zelf de weg wel vinden naar instanties die helpen bij het vinden van een baan, school of bij het aanvragen van een uitkering. Zij krijgen die informatie via via aangeboden, bijvoorbeeld van hun moeder. Er zijn echter ook jongeren die niet weten waar of bij wie zij hiervoor terecht kunnen.

Ik ben op een gegeven moment thuis komen te zitten en ja, dan ben je werkloos en dan moet je op een gegeven moment naar het CWI maar geen mens die mij dat vertelt. En er staat niet echt een bord buiten: CWI voor werkzoekenden, daar zoeken! (jongen, 19–23 jaar)

Jongeren vinden dat ze beter geïnformeerd moeten worden over instanties die helpen bij het vinden van werk en scholing of het aanvragen van een uitkering. Zowel jongeren die deze instanties al kennen, als jongeren die ze

niet kennen vinden dit belangrijk. Informatie moet structureel worden aangeboden en niet op toevallige basis en via via. Als oplossing noemen jongeren het aanbieden van informatie op scholen tijdens maatschappijleer, en via reclamespotjes op tv. Enkele jongeren zijn ontevreden over de kwaliteit van ondersteuning die het CWI levert. Jongeren noemen hierbij als verbeterpunten de deskundigheid van medewerkers en het zorgvuldig behandelen van (persoonlijke) gegevens.

Werkgelegenheid in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Veel jongeren hebben een (bij)baan.
- Buiten het zomerseizoen staan jongeren soms op een wachtlijst voor een baan.
- Jongeren werken vaak dichtbij huis, mede omdat het niet anders kan door gebrek aan vervoersmogelijkheden.
- Voor oudere jongeren (19-23 jaar) is te weinig en te weinig gevarieerd aanbod aan werk.
- Jongeren moeten beter geïnformeerd worden over waar je terecht kan als je bent ontslagen of op zoek bent naar een baan, bijvoorbeeld op school en via tv.
- De kwaliteit van het CWI kan beter.

Aansluiting school en werk

Scholing sluit niet altijd goed aan bij het werk dat jongeren kunnen en willen doen. Allereerst omdat er volgens jongeren te weinig gevarieerde banen zijn in Zeeland, waardoor er niet voor alle opleidingen geschikte werkplekken zijn.

In Zeeuws Vlaanderen heb ik toch altijd het idee dat het maar om twee niveaus gaat, de laag opgeleide baantjes en de goed opgeleide, daartussen heb je zo weinig. (moeder)

Daarnaast sluit stage niet altijd aan bij de gewenste werk- en woonplaats van jongeren. Jongeren vinden stage lopen belangrijk: het is een goede voorbereiding op werk, staat goed op je CV en is een heel goede manier

om aan een baan te komen. De jongeren in de panels zeggen dat jongeren aan een stageplek komen via hun school, bijvoorbeeld via hun mentor of een beschikbare lijst met stageadressen waarop zij zelf kunnen reageren. Maar wanneer jongeren (noodgedwongen) buiten Zeeland studeren, maar na hun studie wel weer in Zeeland willen wonen, wordt het moeilijker om via een stage aan een geschikte baan in Zeeland te komen. Sommige jongeren blijven hierdoor werken en wonen buiten Zeeland. Anderen komen wel terug naar Zeeland, maar kunnen geen baan vinden die aansluit bij hun opleiding.

Daarom vind ik het ook jammer dat ik in Breda naar school ben gegaan en daar stage heb gelopen, want als ik hier stage had gelopen bij een kinderdagverblijf dan had ik daar ook direct in kunnen rollen. En nou kon ik wel in Breda beginnen, maar als je hier wilt wonen dan schiet dat niet echt op. Dus nou werk ik in de horeca. (meisje, 19-23 jaar)

Aansluiting school en werk in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Niet voor alle opleidingen zijn geschikte banen te vinden in Zeeuws Vlaanderen of Zeeland.
- Jongeren vinden stages belangrijk.
- Het is moeilijk een baan te vinden in Zeeuws Vlaanderen als je buiten Zeeland je opleiding en stage hebt gedaan.

Discriminatie en werk

De jongeren in de panels hebben uitgebreid gesproken over discriminatie. Sommige jongeren hebben het idee dat zij zelf niet worden aangenomen of anders worden behandeld op het werk omdat zij er anders uitzien.

Bij een supermarkt word je nog niet eens aangenomen als je er een beetje anders uitziet. Want ik heb in het begin van de zomer een paar keer gesolliciteerd bij de supermarkt, maar toen had ik net mijn haren roze geverfd, fel roze. (meisje, 16-18 jaar)

Een andere groep die volgens jongeren wordt gediscrimineerd, zowel in het vinden van werk als op de werkvloer, zijn mensen die niet blank zijn.

Volgens een enkele jongere worden deze mensen ook benadeeld wanneer het gaat om het aanvragen van een uitkering.

Je merkt heel veel dat het achter de rug om van die mensen gebeurt, in het gezicht wordt er normaal gedaan, maar achter hun ruggen om 'Dat is die bruune weer, die kan helemaal niks, die werkt niet en die wil niet' zo wordt er dan over hun gepraat. (jongen, 19-23 jaar)

Daarnaast noemen jongeren dat gehandicapte jongeren worden benadeeld in het vinden van werk.

Discriminatie en werk in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren merken dat er veel wordt gediscrimineerd op de werkvloer en bij het aannemen van jongeren.
- Jongeren die er anders uitzien, een donkere huidskleur hebben of een handicap hebben worden gediscrimineerd.

Vrijwilligerswerk

Jongeren komen aan vrijwilligerswerk via een bekende, of doordat zij eerst zelf op de betreffende vereniging of organisatie hebben gezeten. Een aantal jongeren uit de panelgesprekken werkt als vrijwilliger bij een jongerencentrum. Redenen voor deze jongeren om zelf vrijwilligerswerk te doen:

- Het is leuk werk en de sfeer is goed
- Ik ben gevraagd
- Anderen die ik ken doen het ook

Vrijwilligerswerk is volgens de jongeren pas vrijwilligerswerk als: het niet moet, jongeren er niet in geld voor betaald worden, jongeren er zelf de motivatie voor opbrengen om het te doen en jongeren toch zelf een beetje kunnen bepalen wanneer zij wat kunnen doen. Dit betekent echter niet dat jongeren alles kunnen laten en doen wat zij zelf willen. Er moeten en er mogen vanuit de organisatie wel eisen aan vrijwilligers worden gesteld.

Jongeren vinden het goed dat jongeren vrijwilligerswerk doen. Het heeft een positief effect op de vrijwilliger zelf, het heeft een direct opbouwend effect op

de maatschappij en het stimuleert anderen om ook iets aan de maatschappij bij te dragen.

*Als je vrijwilliger bent dan draag je wat bij aan je omgeving. Dan heb je wel zoiets van 'We kunnen samen wat bereiken' en dan motiveer je andere mensen en dan heb je veel meer respect voor dat soort dingen.
(jongen, 19-23 jaar)*

Ook jongeren die zelf geen vrijwilliger zijn, maar wel gebruik maken van het werk dat de vrijwilligers bewerkstelligen, waarderen het erg dat andere jongeren zich op vrijwillige basis voor hun inzetten.

*Ze verdienen wel een schouderklopje, want als er geen vrijwilligers zouden zijn dan zouden we haast niets hebben om naartoe te gaan.
Heel goed werk! (meisje, 16-18 jaar)*

Redenen die de jongeren noemen waarom zij geen vrijwilligerswerk doen:

- Ik heb het te druk met school en werk
- Ik wil andere dingen in mijn vrije tijd doen
- Ik krijg er geen geld voor

Verder is genoemd dat vrijwilligerswerk maatschappelijk belang kan hebben wanneer er meer wordt samengewerkt met organisaties die met 'probleemjongeren' te maken hebben (zoals HALT en Emergis). Jongeren denken dat dit tot stand gebracht kan worden door contact te leggen en te stimuleren tussen deze instanties en organisaties die vrijwilligers nodig hebben.

...als jongeren met HALT in aanraking komen dat ze dan vrijwilligerswerk krijgen aangeboden waar ze misschien iets opbouwends mee doen in plaats van alleen maar troep opruimen. (jongen, 19-23 jaar)

Vrijwilligerswerk in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren vinden dat vrijwilligerswerk vrijwillig moet blijven, maar er moeten en mogen wel eisen aan vrijwilligers worden gesteld.
- Vrijwilligerswerk is goed voor jongeren en voor de maatschappij.
- Jongeren doen vrijwilligerswerk omdat: het leuk is; ze ervoor gevraagd zijn; ze anderen kennen die het doen.
- Jongeren doen geen vrijwilligerswerk omdat: ze het te druk hebben met school en werk; ze andere dingen willen doen in hun vrije tijd; ze er geen geld voor krijgen.
- Meer samenwerking tussen organisaties die met probleemjongeren te maken hebben en organisaties die vrijwilligerwerk verstrekken zou goed zijn.

4.1.3 Vrije tijd

Over vrijetijdsbesteding en mogelijkheden is in alle panels en interviews gesproken. Hieronder volgt een overzicht van de ervaringen en meningen van de deelnemers per leeftijdscategorie.

Vrije tijd: 0-7 jaar

Ouders vinden dat zij voldoende activiteiten met hun kinderen kunnen ondernemen, zowel vaststaande activiteiten (bijvoorbeeld sport), als activiteiten op eigen gelegenheid (bijvoorbeeld fietsen, wandelen, strand, speeltuintjes). Een ouder noemt echter:

Speeltuintjes kunnen er natuurlijk altijd meer! (vader)

Wat alle ouders als belangrijk verbeterpunt aandragen zijn de beperkte mogelijkheden voor kleine kinderen om te zwemmen. Het overdekte zwembad in Hulst is beperkt open door privatisering, openluchtbaden zijn (natuurlijk) niet het hele jaar door open, wachtlijsten voor zwemclubjes zijn erg lang en niet alle kinderen krijgen schoolzwemmen. Ouders willen meer en betere mogelijkheden om met kinderen te zwemmen.

Sporten en activiteiten zijn voor ouders goed bereikbaar, zij brengen hun kinderen met de auto of op de fiets. Sommige sporten of activiteiten zijn wel duur, vooral voor gezinnen met één salaris. Maar er zijn voldoende goedkopere mogelijkheden om leuke dingen met kinderen te ondernemen.

Vrije tijd (0-7 jaar) in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er is genoeg te doen voor ouders met kleine kinderen.
- Ouders willen graag meer zwemmogelijkheden voor kinderen in de eigen regio.

Vrije tijd: 8-12 jaar

Alle kinderen in het panelgesprek vinden het leuk om buiten te spelen. Voorbeelden van andere dingen die kinderen leuk vinden om te doen zijn: naar het strand, vissen, computeren, kinderdisco, Speeltuin Oranjekwartier en Miniatuur Walcheren.

Speelplekken worden niet altijd goed gekozen, voldoende schoongemaakt of onderhouden.

Bij ons is wel een voetbalveldje, maar dat is vlakbij water en er zitten geen netten in de goals, dan trap je hem zo in het water! (jongen, 8-12 jaar)

Daarnaast vinden kinderen niet alle bestaande speelplekken even geschikt of veilig voor kinderen.

Er is wel een skatebaan en daar willen heel veel kinderen op, maar meestal zitten daar van die grote jongens. Ik voel me daar wel eens onveilig door de jongens van 16 die zeggen ‘Oprotten!’ (jongen, 8-12 jaar)

En ook op de speelplekken die speciaal voor kinderen zijn gemaakt, voelen kinderen zich onveilig door de aanwezigheid van hangjongeren. Dit punt wordt niet alleen aangedragen door kinderen, maar ook oudere jongeren zelf zien dit om zich heen gebeuren.

Die [hangjongeren, red.] gaan hier in speeltuintjes waar kleine kinderen rondlopen een beetje staan blowen en een beetje lopen ditten en datten. Dan heb ik echt zoiets van ‘Er staat een klein kind en dan ga jij een beetje staan blowen?!’ (jongen, 13-15 jaar)

Tot slot heeft de veiligheid van speelplekken te maken met de verkeersveiligheid, bijvoorbeeld de aanwezigheid van drukke wegen zonder dat er een goed hek om de speelplaats staat.

Om Zeeuws Vlaanderen leuker en beter te maken voor kinderen, moeten er volgens de kinderen meer mogelijkheden komen om te spelen en moet er op speelplaatsen toezicht worden gehouden. Wat kinderen missen is een pretpark en nog een leuke speeltuin, zoals Oranjekwartier.

Er zijn voor kinderen volgens de deelnemers in de panels volop mogelijkheden om te sporten. Wat kinderen er nog wel bij willen hebben is een ijsbaan of Snowworld.

Ik schaats best goed, dat wil ik ook wel gaan doen, maar daar moet ik helemaal voor naar België en dat vind ik nogal ver. (meisje, 8-12 jaar)

Vrije tijd (8-12 jaar) in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Meer speelplekken zijn gewenst.
- Bestaande speelplekken moeten beter worden onderhouden, schoongemaakt, en omringd door een hek.
- Kinderen willen meer toezicht op speelplekken zodat zij zich altijd veilig kunnen voelen.
- Sportgelegenheden zijn er genoeg, al kan een ijsbaan of Snowworld er nog wel bij.

Vrije tijd: 13-23 jaar

Volgens de meeste jongeren in de panelgesprekken wordt in Zeeuws Vlaanderen niet genoeg georganiseerd voor jongeren. In Middelburg en Vlissingen is meer te doen, maar door de slechte bereikbaarheid kunnen jongeren daar niet naartoe. Jongeren trekken eerder naar België om te winkelen of uit te gaan.

Er is gewoon weinig te doen hier voor de jeugd. (jongen, 13-15 jaar)

Jongeren vinden het jammer dat er in Zeeuws Vlaanderen weinig winkels zijn. Ook vinden jongeren het jammer dat ambachtelijke winkeltjes worden weggeconcurrereerd door grote bedrijven. Volgens jongeren is er in Terneuzen het meest te beleven op het gebied van uitgaan en winkelen. In Terneuzen zijn meerdere uitgaansgelegenheden die best goed aansluiten bij de wensen van verschillende ‘soorten’ mensen. Deze uitgaansgelegenheden zijn voornamelijk geschikt en toegankelijk voor oudere jongeren.

Door alle leeftijdsgroepen wordt genoemd dat er voor de leeftijd 12 tot 16 jaar erg weinig te doen is. Deze groep valt vaak tussen wal en schip. Jongeren van 12 tot 16 jaar voelen zich te oud voor de kinderdisco, maar zijn te jong voor het ‘echte’ uitgaansleven.

‘Wat doe jij ’s avonds?’ zeg ik dan tegen vrienden van mij op school. Die zitten dan TV te kijken of achter de computer, maar eigenlijk zouden we gerust wat met z’n allen kunnen gaan doen. (jongen, 13-15 jaar)

Ja, ik vind dat je gewoon iets aparts zou moeten hebben, gescheiden van oudere jongeren, omdat ze dan veel teveel blootgesteld worden aan dingen waar je als 12-jarige gewoon nog niet aan blootgesteld moet worden en aan toe bent. (meisje, 19-23 jaar)

Over het algemeen zijn er voor alle leeftijdsgroepen genoeg keuzemogelijkheden om te sporten. Naarmate de jongeren ouder worden zeggen ze minder aan sport te doen. Jongeren geven de volgende redenen waarom ze niet sporten: ze hebben geen tijd, ze hebben geen zin, de leraar of coach bevalt niet, de bereikbaarheid van sommige sporten is slecht en sommige sporten zijn duur.

Een aantal jongeren in het panel van 19–23 jaar zijn wel te spreken over de poppodia van Zeeland, al zijn er maar weinig mogelijkheden voor beginnende bands. Er is ook een tekort aan oefenruimtes. Een aantal jongeren in het panel maakt zelf serieus muziek en zou daar best graag bekender mee willen worden maar die kans lijkt hen niet zo groot omdat scouts waarschijnlijk meer in de Randstad rondhangen dan bij de podia in Zeeland.

Vrije tijd (13–23 jaar) in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er zijn te weinig mogelijkheden in de regio om uit te gaan of te winkelen, vooral buiten Terneuzen.
- Meer bereikbare festivals en evenementen zijn gewenst voor jongeren in Zeeuws Vlaanderen.
- Er is vooral een groot gebrek aan activiteiten voor jongeren tussen 12 en 16 jaar.
- Er is genoeg te doen aan sporten, al is de bereikbaarheid soms een probleem en de prijs soms te hoog.
- Er zijn een aantal goede poppodia in Zeeland, maar er is een gebrek aan oefenruimtes.

4.1.4 Preventie en zorg

Binnen de thematiek preventie en zorg zijn verschillende vragen en onderwerpen voorgelegd aan verschillende leeftijdsgroepen. Met ouders is gesproken over opvoedingsondersteuning, inclusief consultatiebureaus. Met kinderen is met name gesproken over pesten en jongeren zijn gevraagd naar hun ervaringen waar ze naar toe kunnen als ze vragen of problemen hebben.

Opvoedingsondersteuning

Alle geïnterviewde ouders gebruiken of hebben gebruik gemaakt van het consultatiebureau voor hulp en ondersteuning bij de opvoeding van hun kind. Over het algemeen zijn ouders tevreden over het consultatiebureau, ze worden serieus genomen en kunnen altijd contact opnemen.

Toch lijkt de hulp en ondersteuning niet altijd aan te sluiten bij de specifieke wensen en eisen van ouders. Sommige ouders hadden meer informatie, betere hulp en een snellere doorverwijzing willen ontvangen; andere ouders vinden juist dat ze zijn overspoeld met informatie en adviezen wat tot verwarring heeft geleid.

De ouders in de interviews weten waar zij, naast het consultatiebureau, terecht kunnen wanneer er zich problemen voordoen met hun kind. Zij gaan in eerste instantie naar de huisarts of de school voor informatie en doorverwijzing. Ouders zeggen daadwerkelijk gebruik te maken van de hulpverlening wanneer dit nodig blijkt. Toch zeggen de ouders weinig te weten van de verschillende hulpinstanties die er in Zeeland zijn. Sommige ouders zouden wel graag meer informatie ontvangen, bijvoorbeeld in een brief of folder die via de school wordt uitgereikt.

Ouders die meer over de hulpverleningsinstanties weten, hebben het idee dat zij eerst zelf aan de bel moeten trekken en eigenhandig op zoek moeten gaan naar hulp voordat er iets gebeurt. Verder zeggen zij dat er in Zeeuws Vlaanderen heel weinig mogelijkheden zijn om hulp te krijgen, de wachtlijsten lang zijn en de keten niet optimaal werkt. Daarnaast is er niet altijd vertrouwen in de kwaliteit van de plaatselijke hulpverlening. Hierdoor voelen sommige ouders zich aangewezen op de hulpverlening in Brabant of België.

Nu loopt het allemaal wel, maar vooral in het begin had ik wel zoiets van waar moet ik in godsnaam heen! Dat is een strop geweest, dan merk je wel dat je in een uithoek zit. Nu heb ik dan maar zelf contact opgenomen met een instantie in Eindhoven, maar dat doe je ook niet zomaar. (moeder)

Opvoedingsondersteuning in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Over het algemeen zijn ouders tevreden over consultatiebureaus, al sluit de hulp niet altijd aan bij de verwachtingen van ouders.
- Ouders gaan in eerste instantie naar de huisarts of school wanneer ze ergens terecht moeten met problemen met hun kind(eren).
- Ouders willen beter geïnformeerd worden over hulpinstanties in Zeeland, door middel van een folder of brief.
- Sommige ouders wijken sneller uit naar België of Brabant bij problemen, omdat de hulpverlening in Zeeuws Vlaanderen een slechte naam heeft wat kwaliteit betreft en wachtlijsten.

Pesten

Kinderen ontmoeten hun vrienden op school, in de buurt, op sport of verenigingen, maar ook op msn of in de stad. Kinderen en jongeren houden contact met vrienden die verder weg wonen door er op bezoek te gaan of er te logeren. Maar de meest gebruikte manier om contact te houden is msn. Op al deze plekken zien of ervaren kinderen in de panels pestgedrag van anderen.

Op sommige basisscholen ervaren de kinderen in de panels meer gepest dan op andere scholen. Waar dit verschil in zit, weten ze niet. Jongeren vinden pesten op het voortgezet onderwijs een groot probleem, dit maakt jongeren onzeker. Vooral brugklassers worden vaak gepest.

Juist dat pesten moet gestopt worden. En dat klieren, want door klieren worden kinderen nog onzekerder. En de meeste kinderen die bij ons in de brugklas komen zijn al heel erg onzeker en dan worden ze weer zo door de zeik gehaald. (jongen, 13-15 jaar)

Wanneer er wordt gepest gaat dit vooral over uiterlijk of over dingen die kinderen en jongeren niet goed kunnen. Pesten heeft volgens de kinderen en jongeren te maken met dat de pesters stoer willen doen of zelf niet gepest willen worden. Pesten wordt vooral stom en flauw gevonden. Kinderen en jongeren denken dat als je zelf wel eens gepest bent, je niet snel zelf pest “want dan weet je hoe het is” (meisje, 8-12 jaar).

Pesten via msn komt voor, maar kinderen en jongeren weten goed hoe zij dit tegen kunnen gaan: zij kunnen de pester blokkeren.

Kinderen en jongeren hebben zelf de volgende oplossingen tegen pesten:

- Een strenge aanpak door leerkrachten en aandacht rondom pesten,
- Beter toezicht op het speelplein,
- Leerkrachten moeten niet alleen maar dreigen met straf, maar er ook direct iets aan doen,
- Kinderen moeten elkaar niet beoordelen op het uiterlijk en oppervlakkige kenmerken,
- Kinderen moeten zelf ook eerlijk zijn als ze zelf begonnen zijn,
- Kinderen kunnen elkaar helpen als ze zien dat iemand gepest wordt.

In ieder geval willen alle basisschoolkinderen in de panels meer weten over pesten en wat er tegen te doen is.

Pesten in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Kinderen willen meer informatie over pesten en wat er tegen te doen is.
- Kinderen hebben zelf veel ideeën over wat er gedaan kan worden om pesten tegen te gaan, waarbij vooral leerkrachten en kinderen zelf een belangrijke rol spelen.

Informatie en hulp aan jongeren

Als jongeren ergens informatie over willen hebben gebruiken zij vooral het internet. Er zijn verschillende plekken waar jongeren op internet kunnen, zoals thuis, op school, of in de bieb. Maar jongeren in de panelgesprekken zeggen niet goed te weten waar zij terecht kunnen wanneer zij problemen hebben. Sommigen weten van een maatschappelijk werker op school, maar ze zouden daar zelf niet snel naartoe durven gaan.

Ze is heel aardig hoor, maar je praat niet zomaar met iemand terwijl je die mevrouw helemaal niet kent. Daar ga je niet je hele levensverhaal ophangen. (jongen, 13-15 jaar)

De meeste kinderen en jongeren kennen de kindertelefoon, maar daar zouden ze zelf niet snel naartoe bellen, omdat ze de mensen aan de andere kant van de lijn niet kennen. De meeste jongeren hebben er dan

ook nooit gebruik van gemaakt, maar ze vinden het wel goed dat de kindertelefoon er is. Verder wordt er genoemd dat er ook andere mogelijkheden voor kinderen moeten zijn om hulp te vragen, aangezien kinderen en jongeren niet altijd gebruik mogen of kunnen maken van de telefoon.

Want als je ruzie hebt met je ouders en je mag niet bellen, dan vind ik het minder dat ze dan een telefoon hebben. (jongen, 8-12 jaar)

Informatie en hulp in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren zoeken informatie die ze nodig hebben vooral op via internet.
- Jongeren weten niet goed waar ze terecht kunnen als ze problemen hebben.
- Jongeren willen meer mogelijkheden dan de kindertelefoon en een maatschappelijk werker op school om hulp te vragen en krijgen.

4.1.5 Veilige leefomgeving

In de panelgesprekken en interviews zijn binnen het thema veilige leefomgeving specifiek de volgende onderwerpen aan bod gekomen voor verschillende leeftijdscategorieën: wonen, verkeer en vervoer (inclusief openbaar vervoer en verkeersveiligheid) en overlast (inclusief criminaliteit en drugsgebruik).

Wonen

Over het algemeen zijn jongeren en ouders tevreden met hun huis en woonplek. Volgens de gesproken ouders wordt er bij de bouw van nieuwbouwwijken goed rekening gehouden met kleine kinderen, maar is daar in oudere wijken wat minder rekening mee gehouden. Daardoor is het in oudere wijken soms minder veilig voor kinderen om buiten te spelen.

Jongeren (19-23 jaar) vinden dat er te weinig betaalbare huurhuizen zijn, voornamelijk voor mensen die alleen wonen, en dat de wachtlijsten voor huurhuizen vrij lang zijn. De jongeren zien als oplossing voor het tekort aan huurhuizen dat er meer betaalbare huurhuizen voor beginners bijgebouwd

moeten worden en dat bestaande huurhuizen niet in koophuizen worden veranderd.

De meeste oudere jongeren uit dit onderzoek (19-23 jaar) willen over vijf jaar wel graag in een koophuis op het platteland wonen. Zij willen dan graag samenwonen en kinderen krijgen, waarbij rust en ruimte belangrijk zijn. Toch wonen deze jongeren nu liever in Terneuzen, omdat daar meer te beleven is en omdat zij zich anders geïsoleerd voelen vanwege het slechte openbaar vervoer. Een aantal jongeren geeft aan dat ze bij het vinden van een huis bij de Woonshop terecht kunnen, maar niet alle jongeren kennen de Woonshop.

Jongeren zien graag meer groen in de binnenstad van Terneuzen. Verder vindt een aantal kinderen en jongeren het zonde dat er oude gebouwen plat worden gegooid en er nieuwbouw voor in de plaats komt. Ook noemen zij dat ze het goed zouden vinden als er op het platteland niet meer bijgebouwd wordt, maar alleen nog in de stedelijke zones om het platteland mooi te houden en de Zeeuwse karakteristieken te behouden.

Wonen in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren en ouders zijn heel tevreden over hoe en waar ze wonen.
- In nieuwbouwwijken wordt goed rekening gehouden met kleine kinderen, in oude wijken wat minder.
- Er zijn te weinig betaalbare huurhuizen en te lange wachtlijsten voor jongeren.
- Jongeren zien graag meer groen in de binnenstad van Terneuzen.
- Jongeren willen dat het platteland niet wordt volgebouwd in Zeeuws Vlaanderen.

Verkeer en (openbaar) vervoer

Kinderen en jongeren voelen zich meestal veilig in het verkeer. In voornamelijk de bouw van nieuwbouwwijken is goed rekening gehouden met de verkeersveiligheid voor kleine kinderen.

Door de verkeerssnelheid te minderen, door de drempels, de druppels op de weg... zulke dingen. (moeder)

Toch zijn er bepaalde plaatsen of situaties waarin kinderen en jongeren zich minder veilig voelen. Ze noemen hierbij drukke wegen vlakbij scholen en speelplekken. Maar ook op andere plekken is de verkeersveiligheid niet altijd optimaal, bijvoorbeeld bij de grote wegen en drukke kruisingen en rotondes. Verder zijn er niet overal fietspaden en is de verlichting van de wegen niet overal aanwezig of goed.

In de panels zijn de volgende specifieke plaatsen en situaties genoemd waar volgens de deelnemers verbeteringen nodig zijn voor de verkeersveiligheid:

- De Blauwe Hoeve in Hulst: daar staan veel auto's geparkeerd, dat is gevaarlijk voor fietsers
- De Axelsestraat in Terneuzen: is na de herinrichting onveilig geworden
- De Zoutstraat in Hulst: wordt erg hard gereden terwijl er een school staat
- Bij Nieuwnamen zijn weinig fietspaden die apart van de weg liggen

Voor jongeren in Terneuzen zijn alle voorzieningen in stad de goed bereikbaar. Reizen door, van en naar Zeeuws Vlaanderen brengt echter veel obstakels met zich mee voor jongeren. Zeeuws Vlaanderen lijkt afgesloten van de rest van Zeeland en de rest van Nederland. Jongeren en ouders kunnen wel door de Westerschelde tunnel, maar dit kan alleen met de auto of de (fiets)bus. Met de auto moeten ze tol betalen en over het openbaar vervoer zijn ouders en jongeren niet te spreken. Jongeren willen graag dat de fietsbus door de Westerschelde tunnel vaker rijdt en dat er meer fietsen mee kunnen. Verder kunnen ouders en jongeren naar Nederland via Antwerpen. Daarnaast lijkt volgens de jongeren het westelijke deel van Zeeuws Vlaanderen afgesloten van het gebied rondom Terneuzen, het duurt erg lang om van en naar Terneuzen te komen.

Ouders zijn gewend om de auto of de fiets te pakken en ook jongeren maken waar mogelijk al gebruik van de auto. Veel jongeren voelen zich in hun mobiliteit beperkt. Dit betreft voornamelijk jongeren die:

- nog geen auto mogen of kunnen rijden,
- geen geld hebben om een auto te kopen en onderhouden,
- verder willen gaan dan met de fiets mogelijk is,
- het openbaar vervoer te langzaam vinden gaan of te vaak moeten overstappen,

- met het openbaar vervoer niet kunnen komen waar zij willen,
- van hun ouders niet op de fiets mogen omdat het onveilig is, voornamelijk 's nachts,
- hun ouders ook niet constant willen vragen om ze ('s nachts) te brengen en halen.

Deze punten weerhouden jongeren ervan om activiteiten te ondernemen, zoals uitgaan, sporten, evenementen bezoeken in Walcheren of winkelen.

Kinderen, jongeren en ouders zijn niet te spreken over het openbaar vervoer. Er rijden te weinig bussen, bussen rijden niet tot laat genoeg, jongeren moeten te veel overstappen, en reizen per bus is vrij duur. Jongeren zijn wel te spreken over de kwaliteit en de prijs van de busverbinding van en naar België. Het is makkelijker en goedkoper om van en naar België te gaan dan naar de rest van Zeeland. Jongeren zouden het wel prettig vinden als er ook een goede treinverbinding in Zeeuws Vlaanderen en naar België zou zijn.

Jongeren stellen voor dat de bustijden en diensten aangepast worden wanneer er ergens iets leuks te doen is, zoals een evenement of een festival dat tot laat duurt. Het moet voor jongeren makkelijker worden om naar evenementen of festivals toe te kunnen gaan. Verder moeten ook 'vaste' uitgaansgelegenheden beter bereikbaar zijn. Jongeren stellen een nachtbus voor, met een aantal politieagenten dat meerrijdt om de boel in de gaten te houden.

Wat verder in verschillende panels genoemd wordt, is dat het openbaar vervoer niet altijd goed op elkaar aansluit, vooral de bus die tussen Terneuzen en Goes rijdt en de trein die vanuit Goes richting Rotterdam rijdt, sluiten niet goed op elkaar aan. Jongeren vinden dat bus en treinverbindingen beter op elkaar aan moeten sluiten.

Nou zijn de tijden veranderd van de bus, waardoor ik mijn trein mis omdat mijn bus vijf minuten later vertrekt, dus dan moet ik een uur wachten op mijn volgende trein. Het is zo slecht geregeld...niet te doen. (jongen, 13-15 jaar)

Het reizen per taxi is te duur voor jongeren. Er zijn ook kleine taxibusjes en jongeren kunnen taxicom bellen. Vooral van taxicom wordt wel gebruik gemaakt, omdat deze goedkoper is, maar het probleem is dat de taxi soms te laat en soms helemaal niet op komt dagen, en niet op alle tijdstippen rijdt. Jongeren zouden het fijn vinden als taxicom ook in het weekend na 2.00 uur 's nachts tegen een redelijk tarief zou rijden.

Verkeer en (openbaar) vervoer in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- De verkeersveiligheid in Zeeuws Vlaanderen is over het algemeen goed.
- Op sommige verkeerspunten in de regio kunnen er specifieke verbeteringen worden doorgevoerd om de verkeersveiligheid verder te verhogen, zoals betere verlichting en aparte fietspaden.
- Wachters of brigadiers bij scholen helpen om de verkeersveiligheid bij scholen te vergroten.
- Er is een tekort aan openbaar vervoer in de regio en naar buiten toe: bussen moeten vaker rijden en tot later rijden; een treinverbinding in Zeeuws Vlaanderen en met België zou goed zijn; en de fietsbus moet meer fietsen mee kunnen nemen.
- Busvervoer moet goedkoper worden.
- Bij evenementen moet het openbaar vervoer aangepaste diensten rijden.
- De diensten van Taxicom kunnen verbeterd worden, vooral laat in het weekend, zodat jongeren daar gebruik van kunnen maken.

Overlast

Doordat er niet echt grote steden in Zeeuws Vlaanderen zijn bestaat er volgens sommige jongeren in de panels weinig criminaliteit.

In deze uithoek heb je dat haast niet! (meisje, 16-18 jaar)

Volgens andere jongeren veroorzaken jongeren echter wel eens overlast, problemen en vandalisme. Sommige jongeren hangen rond in de speeltuintjes

van kleine kinderen waardoor de kinderen daar niet meer kunnen spelen of zich onveilig voelen. Er wordt dan ook wel geblowd. Volgens de jongeren zijn er hangjongeren omdat deze jongeren verder niets te doen hebben en nergens heen kunnen. Dat komt vaak over als overlast, terwijl dit volgens de jongeren niet altijd zo bedoeld is of echt overlast is. Jongeren snappen dit wel, maar vinden het tegelijkertijd ook jammer.

Omdat het nog te vroeg was om naar de stad te gaan zijn we in een tunneltje gaan hangen, daar stonden we met een groep van 13 man, met vrienden gewoon, biertje erbij en misschien een beetje luidruchtig maar echt niks kwaad in de zin en toch merk je dat mensen meteen bang voor je zijn. (jongen, 16-18 jaar)

Sommige jongeren vertellen dat voornamelijk in de kleine dorpjes hangjongeren voor overlast zorgen. Er is minder te doen en omdat de kleinere dorpen erg gelovig zijn, gaan jongeren zich afzetten tegen hun ouders, rondhangen en overlast veroorzaken.

Volgens jongeren bestaat er een strijd tussen gabbers, negers en alto's, wat soms uitloopt op gevechten. Hierdoor is ook op school de sfeer niet overal goed. Verschillende groepen jongeren lokken elkaar uit en hierdoor ontstaan er soms knokpartijen en ruzies. Deze jongeren vinden het heel onprettig dat dit gebeurt.

Wat uit bovenstaande informatie blijkt en heel sterk in verschillende panels naar voren is gekomen, is de beeldvorming waarover jongeren zich druk maken. Jongeren hebben het idee dat er negatief over ze gedacht wordt, vooral als ze wat anders zijn dan anderen, en dan zowel door volwassenen als door andere groepen jongeren. Deze beeldvorming is volgens jongeren vaak gebaseerd op onterechte of onjuiste vooroordelen en oppervlakkige kenmerken. Jongeren vinden dat verschillende groepen jongeren met elkaar in contact moeten komen, elkaar moeten leren kennen zoals ze echt zijn en anderen hun ook moeten beoordelen op wie ze echt zijn.

Kijk, iemand met een hanenkam hoeft niet onaardig te zijn! (jongen, 16-18 jaar)

Jongeren zien als oplossing voor overlast dat kinderen een goede opvoeding moeten krijgen waarin zij normen en waarden meekrijgen. Scholen moeten hier ook aan bijdragen.

Gastjes van 15 jaar die 's nachts om 3 uur rondlopen, soms zijn ze jonger zelfs nog, dan denk ik van 'Er klopt gewoon iets niet!'
(meisje, 19-23 jaar)

Als andere oplossing om overlast te voorkomen zien de jongeren dat er voor hangjongeren voorzieningen worden georganiseerd die aansluiten bij hun interesses. Zoals een skatebaan voor de skaters of een jeugdhonk waar jongeren hun eigen dingen kunnen doen, zoals rappen.

Geef ze iets te doen en dan met name iets wat ze kunnen maken en waarmee ze iets kunnen bereiken. En waardoor ze inzien dat ze op die manier veel beter hun tijd kunnen besteden. (jongen, 19-23 jaar)

Wat jongeren zelf zeggen te kunnen doen als ze 'overlast' zien gebeuren of meemaken is: waar mogelijk zelf ingrijpen, de politie bellen, of omstanders erbij roepen om in te grijpen. Jongeren vinden dat de politie niet altijd voldoende aanwezig is of hard genoeg ingrijpt. De jongeren voelen zich niet veilig op het moment dat er iets aan de hand is en de politie te laat komt opdruven.

Als de politie pas na een uur komt, in een uur kan er heel veel gebeuren. In dat geval voel je je niet veilig. (meisje, 19-23 jaar)

Een aantal jongeren in de panels vertelt trots over de Checkpoint: de grootste coffeeshop van Nederland! Softdrugs worden door veel jongeren niet als probleem ervaren. Sommige jongeren gebruiken zelf softdrugs en de meeste jongeren vinden dat iedereen dit voor zichzelf moet weten. Toch lijkt er hier en daar een negatief beeld te bestaan over coffeeshops en jongeren die blowen. Dit vinden de meeste jongeren onterecht.

Mensen denken altijd zwart over de Checkpoint, want daar verkopen ze softdrugs, maar wat de mensen nou niet begrijpen is dat de mensen die daar komen, die willen dat zelf! (jongen, 13-15 jaar)

Volgens sommige jongeren is het makkelijk om aan softdrugs te komen, ook als je jonger dan achttien bent. In de coffeeshops wordt niet onder de achttien verkocht, maar via via kunnen jongere jongeren wel aan softdrugs komen. Jongeren vinden wel dat er op school harder opgetreden moet worden tegen het gebruik van softdrugs.

Jongeren uit de panels hebben niet veel te maken met harddrugs. De meesten zijn tegen het gebruik van cocaïne. Er lopen volgens de jongeren wel veel junks en dealers in de binnenstad en het park van Terneuzen rond, voornamelijk in de tijd dat de nachtopvang nog niet open is. Hierdoor voelen jongeren zich niet altijd veilig. Als oplossing zien de jongeren een maatschappelijk dienstencentrum dat 24 uur per dag open is.

Zodat die mensen ook van de straat zijn en dan gaat het parkje er volgens mij ook vanzelf wat beter uit zien. (meisje, 19-23 jaar)

Overlast in Zeeuws Vlaanderen: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er is relatief weinig criminaliteit.
- Sommige (hang)jongeren veroorzaken wel overlast, al is dit niet altijd zo bedoeld volgens de jongeren.
- Hangjongeren veroorzaken vooral in de kleinere gemeenten overlast.
- Verschillende groepen jongeren moeten meer met elkaar in gesprek gaan zodat ze minder ruzie maken met elkaar en minder overlast veroorzaken ook voor andere jongeren.
- Om overlast van jongeren tegen te gaan moeten er voldoende activiteiten en plekken zijn voor verschillende soorten jongeren.
- De politie moet sneller aanwezig zijn bij problemen en harder ingrijpen.
- Op scholen moet harder worden opgetreden tegen het gebruik van softdrugs.
- Een maatschappelijk diensten centrum dat 24 uur per dag open is kan junks en dealers uit de parkjes houden.

4.2 Oosterschelderegio

Hieronder staan de hoofdlijnen en voornaamste reacties beschreven die naar voren zijn gekomen uit de diverse panelgesprekken en telefonische interviews

met kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen in de Oosterschelderegio.

4.2.1 (voor) School

Binnen de thematiek (voor)school is, bij de relevante leeftijdsgroepen, specifiek gevraagd naar ervaringen over kinderopvang, primair onderwijs, voortgezet onderwijs en spijbelgedrag in het voortgezet onderwijs, en vervolgopleidingen.

Kinderopvang

De ouders zijn in het algemeen tevreden over de kwaliteit van de kinderopvang. Zij noemen bijvoorbeeld: geen wachtlijsten, goede activiteiten, lieve leidsters, gezellig, flexibel en afgestemd op de wensen en behoeften van kind en ouder.

Bij de kinderopvang zijn de leidsters een beetje moeders. (moeder)

Ze houden prima rekening met het moeilijke dieet van mijn zoon. (moeder)

De ouders zijn niet tevreden over de diversiteit in aanbod. Zij noemen dat de kinderopvang in de Oosterschelderegio een monopoliepositie heeft en er daardoor voor ouders niet veel te kiezen is. Deze ouders hebben het gevoel dat zij maar genoeg moeten nemen met wat er is. Ouders die graag kinderopvang willen met een specifieke pedagogische basis moeten ver buiten de regio zoeken.

Een moeder zou willen dat de kinderopvang haar kind beter voorbereidt op de kleuterschool. Verder heeft een moeder het idee dat de kinderopvang een logge, grote organisatie is. Meedenken en meepraten in het belang van het kind is wel mogelijk, bijvoorbeeld in de ouderraad, maar zij noemt dat ze weinig waardering hiervoor merkt vanuit de organisatie zelf.

Hun positie lijkt meer te zijn dat wij blij moeten zijn dat zij er zijn. (moeder)

Locatieouderraden, daarvan heb ik het gevoel dat je meer gezien wordt als een last dan dat ze er voordeel uit kunnen halen. (moeder)

Door een ouder wordt genoemd dat zij het belangrijk vindt dat de organisatie zijn klanten in het oog houdt en betreft bij het aanbod en de kwaliteit, want:

Je hebt toch eigenlijk allemaal hetzelfde doel voor ogen, het belang van het kind?! (moeder)

Kinderopvang in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Ouders zijn in het algemeen tevreden over kinderopvang, maar zouden wel meer diversiteit in aanbod willen zien.
- Het is belangrijk dat er voldoende waardering is voor ouders in ouderraden bij kinderopvangorganisaties.
- Het is belangrijk dat ouders inspraak hebben bij opvanginstellingen.

Primair onderwijs

Voor jonge kinderen maken ouders vaak de keuze voor de school waar ze naartoe gaan. De kinderen in het panel zijn over het algemeen tevreden over hun school en zij vinden dat de omgang tussen kinderen op school goed is. Van belang voor deze kinderen zelf is dat zij vriendjes en vriendinnetjes op school hebben, de juf of meester aardig is en dat het er gezellig is.

Het is leuk omdat je vriendinnen er ook op zitten. En als het saai is, ga je gewoon kletsen. (meisje, 8-12 jaar)

Nou, die juf was heel streng, toen vond ik school minder leuk. (meisje, 8-12 jaar)

De kinderen vinden het verder leuk dat de school klein is, omdat ze dan meer aandacht en hulp krijgen.

Primair onderwijs in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Kinderen zijn tevreden over hun school.
- Kleine scholen zijn fijn omdat kinderen dan meer aandacht en hulp krijgen.

Voortgezet onderwijs

Jongeren vertellen dat er in de Oosterschelderegio voldoende keuzemogelijkheden zijn wat voortgezet onderwijs betreft. Wat als belangrijk wordt genoemd bij de keuze van de middelbare school is de voorlichting, de open dagen en de kwaliteit van het onderwijs op school. Verder vinden jongeren het belangrijk dat zij mensen kennen op school, dat de sfeer goed en gezellig is. Handig is het wanneer de school dichtbij is.

Jongeren noemen een aantal dingen die beter zouden kunnen op school: minder oude boeken, minder zware boeken, een extra deur in de aula en ruimere gangen. Een jongere noemt dat er op school soms problemen zijn tussen gabbers en negers.

Op het Goese Lyceum wordt in twee klassen tweetalig onderwijs wordt gegeven. Een aantal jongeren noemt dat zij het goed dat jongeren daarvoor kunnen kiezen, maar het hoeft niet overal verplicht te worden. Een aantal jongeren vindt dat er meer informatie over de mogelijkheid van tweetalig onderwijs gegeven moet worden, zodat die keus wel gemaakt kan worden.

Wat verder door een aantal jongeren is genoemd, is dat zij het goed vinden dat er een boekenfonds is, zodat iedereen op een snelle manier gemakkelijk aan de juiste schoolboeken kan komen.

Voortgezet onderwijs in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er is genoeg te kiezen tussen scholen in het voortgezet onderwijs.
- Vrienden en sfeer maar ook voorlichting, open dagen en de kwaliteit van het onderwijs op school tellen mee bij het maken van een schoolkeuze.
- Verbeteringen op school zijn te vinden in de kwaliteit en het gewicht van de boeken en de indeling van de school.
- Er moet meer informatie zijn voor jongeren over tweetalig onderwijs.
- Het is goed dat het boekenfonds er is.

Spijbelen

Spijbelen gebeurt overal wel eens, daar kan volgens veel jongeren niet veel tegen gedaan worden. Sommige jongeren uit de panels hebben wel eens gespijbeld. Een jongen vertelt dat hij spijbelde omdat hij niet goed op de hoogte was van het lesrooster. Een meisje vertelt dat zij lessen op school heeft gemist omdat zij door familieproblemen thuis taken over moest nemen en daardoor niet naar school kon.

*Als ik niet wist welk uur ik had, nam ik gewoon het eerste uur vrij.
(jongen, 13-15 jaar)*

Een aantal jongeren vertelt het te goed vinden als de redenen voor spijbelen met de school worden bekeken, in plaats van alleen maar te straffen wanneer een jongere spijbelt.

In de panelgesprekken is verder gesproken over jongeren die stoppen met school. Een jongen van 13 zit op het moment van het panel niet op school, hij vertelt dat hij er afgestuurd is. Hij gaat binnenkort wel weer bij een andere school beginnen, waar hij zin in heeft, want:

Thuis zitten is ook niet leuk, je hebt niets te doen, dus... (jongen, 13-15 jaar)

Volgens de jongeren in de panels stoppen sommige jongeren met school, omdat zij geen zin meer hebben of gaan werken. De jongeren vinden dat dit een eigen keuze is, maar ze vinden het niet slim, omdat deze jongeren niet doorgroeien.

*Ze was van school gestuurd en had geen zin om verder te gaan.
(meisje, 13-15 jaar)*

Spijbelen in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Spijbelen gebeurt nou eenmaal; in plaats van te straffen moet worden bekeken wat de redenen zijn waarom een jongere spijbelt.
- Soms spijbelen jongeren per ongeluk, doordat bijvoorbeeld een lesrooster niet duidelijk is.

Vervolgopleiding

In tegenstelling tot de goede keuzemogelijkheden die jongeren noemen wat betreft voortgezet onderwijs, zijn de keuzemogelijkheden voor

vervolgopleidingen beperkt in de regio. Ze vertellen dat jongeren hierdoor wegtrekken uit Zeeland. De jongeren in het panel zouden het fijn vinden als er meer vervolgopleidingen in de buurt zouden zijn, bijvoorbeeld een HBO in Goes.

Ja, ik ben er ook wel voor om echt gewoon een HBO in Goes te plaatsen. (meisje, 19-23 jaar)

Een aantal jongeren vindt dat de begeleiding van schoolkeuze en profielkeuze en de aansluiting tussen VMBO en ROC veel beter moeten. Jongeren willen goed begeleid en geïnformeerd worden over hun keuzes en mogelijkheden. Sommige jongeren gaan zelf of met de klas naar open dagen en vinden dit een goede manier om geïnformeerd te worden. Zij vinden informatie op papier of op internet niet voldoende, maar willen zelf bij een school rondkijken om te bepalen of deze school bij hun interesses en behoeftes past. Open dagen doordeweeks zijn prima, zolang ze er vrij voor kunnen krijgen of er met de klas naar toe gaan.

Vervolgopleiding in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er is weinig aanbod in vervolgopleidingen in Oosterschelderegio en Zeeland.
- Door meer vervolgopleidingen in de regio aan te bieden hoeven jongeren niet weg te verhuizen.
- Jongere willen goed begeleid en geïnformeerd worden over studiemogelijkheden, en graag zelf bij een vervolgopleiding een kijkje nemen.

4.2.2 Werk

Binnen het onderwerp werk is gevraagd naar het vinden en hebben van een baan, in hoeverre school aansluit bij werk en naar ervaringen en meningen over vrijwilligerswerk.

Werkgelegenheid

De meeste jongeren van 16 jaar en ouder in dit onderzoek hebben of zijn op zoek naar een (bij)baan. De groep jongeren van 16 tot 18 jaar in het

panel werken als afwasser, krantenbezorger, caissière, of oppasser. De oudere jongeren (19–23 jaar) in het panel werken als monteur, akkerbouwer, bedrijfsleider in de supermarkt en als activiteitenbegeleider. Verder heeft vooral de horeca banen voor jongeren rond de 16 à 18 jaar. Oudere jongeren hebben in de horeca minder kans omdat zij duurder zijn dan jongere jongeren.

Wat veel jongeren van boven de 16 jaar noemen, is dat het voor jongeren in Oosterschelderegio moeilijk is om aan een bijbaan te komen. De jongeren van onder de 16 jaar hebben vaak nog niet nagedacht over de werkgelegenheid in de regio. Volgens een aantal jongeren richten de meeste jongeren zich op werk in Goes omdat het daar buiten nog moeilijker is. Niet alleen zijn er weinig banen in de Oosterschelderegio, ook is er maar in een beperkt aantal sectoren werk te vinden. Naast gebrek aan studiemogelijkheden, is dit ook een reden waarom jongeren wegtrekken uit Zeeland.

Ik denk niet dat je echt een brede sector hebt in Zeeland. Niet echt dat je kunt kiezen: nou, dat zou ik nou willen doen. (meisje, 13–15 jaar)

Werkgelegenheid in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren boven 16 jaar vinden het moeilijk om een bijbaantje te vinden, vooral buiten Goes.
- Er is maar in een beperkt aantal sectoren werk te vinden in Oosterschelderegio.

Aansluiting school en werk

Stage is een goede manier om aan een baan te komen, daar zijn vrijwel alle jongeren in de panels het over eens.

[De beste manier om aan een baan te komen is, red]...een goed stage en daarbij je uiterste best doen. (jongen, 19–23 jaar)

De jongeren vertellen dat het in Oosterschelderegio moeilijk is om een geschikte stageplek te vinden. Zij noemen dat stages niet altijd aansluiten bij de wensen van jongeren of dat stageplekken gewoon niet te vinden zijn.

Enkele jongere noemen dat jongeren hierdoor worden geremd in hun ontwikkeling en toekomst.

Ik zie heel veel mensen om mij heen, vooral MBO, die moeten een stage hebben en krijgen een stage van: Ga jij daar maar zitten...doe het nou maar, want anders is er niet. (jongen, 19-23 jaar)

Sommigen moeten stoppen met hun studie of een jaar wachten omdat er geen stageplek beschikbaar is. (jongen, 19-23 jaar)

Volgens enkele jongeren is er geen gebrek aan potentiële stageplaatsen. Zij vertellen dat er voldoende bedrijven en organisaties zijn die stageplekken zouden kunnen bieden. Het ligt volgens deze jongeren vooral aan de bereidheid van bedrijven om stageplekken aan te bieden en de bekendheid van bedrijven met de mogelijkheden om stageplekken aan te bieden.

Daarnaast ligt het volgens de jongeren in de panels ook aan jongeren zelf of zij wel of geen stageplek of een baan kunnen vinden. Ze zeggen dat de eigen houding, inzet en communicatieve vaardigheden hierbij ook heel belangrijk zijn.

Het ligt eraan of je zelf actie onderneemt of niet. (meisje, 19-23 jaar)

Volgens deze jongeren is het belangrijk dat er een uitgebreider en actueler overzicht komt van stagemogelijkheden. Daarnaast vindt een aantal jongeren dat scholen jongeren moeten prikkelen om zelf op zoek te gaan naar een stage, waarmee zij de zelfstandigheid van jongeren stimuleren. Zij moeten jongeren hier wel in begeleiden en waar nodig jongeren voorstellen aan goede referenties voor stageplekken.

Prikkel ze om zelf eens wat te gaan doen, maar zorg dat er iets achter de hand is van school. Zijn er mensen die niks hebben gevonden?... Ga eens met die mensen in gesprek: wat heb je geprobeerd, wat heb je gedaan? Dan biedt je ze alsnog een stageplek aan. (jongen, 19-23 jaar)

Sommige jongeren vinden dat zij door hun school goed zijn voorbereid op het bedrijfsleven, bijvoorbeeld door het geven van sollicitatietrainingen en het stimuleren van inzet en zelfstandigheid. De jongeren in het panel vinden het belangrijk dat de school ze hierop voorbereidt.

Heel veel MBO'ers gaan na hun opleiding gelijk werken, dus moet je ze wel klaarmaken om gewoon gelijk door te gaan. (jongen, 19-23 jaar)

Aansluiting school en werk in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Stages zijn een goede manier om aan werk te komen
- Er is een tekort aan (goede) stages.
- Er moet meer informatie zijn over wat bedrijven en wat jongeren kunnen doen om een stage aan te bieden of te vinden.
- Sollicitatietrainingen en het stimuleren van eigen inzet op scholen zijn belangrijk in een goede aansluiting met werk.

Vrijwilligerswerk

Jongeren vinden vrijwilligerswerk goed en belangrijk. Een aantal jongeren uit de panelgesprekken doet vrijwilligerswerk, of heeft dit gedaan, bijvoorbeeld in een galerieatelier voor verstandelijk gehandicapten, voor de jongerenraad, of op het gebied van sport en muziek. Zij doen dit omdat zij er zelf voldoening uit halen en een steentje kunnen bijdragen, (werk)ervaring opdoen en het goed op hun CV staat. Bovendien vinden deze jongeren het gezellig. Deze jongeren noemen dat oudere jongeren vaker vrijwilligerswerk doen dan jongere jongeren.

Ik vind, de samenleving is al best wel op geld gericht. Dan vind ik het ook wel goed dat je eens iets doet zonder dat je er iets voor krijgt. (meisje, 13-15 jaar)

Redenen die jongeren noemen waarom andere jongeren geen vrijwilligerswerk doen: omdat ze het druk hebben, niet weten hoe ze eraan moeten komen, het financieel niet aantrekkelijk is of omdat ze er gewoon geen zin in hebben. Volgens de jongeren in de panels is het heel afhankelijk van de situatie van jongeren op dat moment, of zij wel of niet vrijwilligerswerk kunnen of willen doen.

Een aantal jongeren uit de panelgesprekken vindt het belangrijk dat het doen van vrijwilligerswerk meer gestimuleerd en gepromoot wordt, niet alleen bij jongeren maar ook bij volwassenen.

*Hoe meer mensen er aan mee helpen, hoe minder werk het wordt.
(meisje, 19-23 jaar)*

Vrijwilligerswerk kan volgens de jongeren niet worden verplicht, want dan is het geen vrijwilligerswerk meer. Maar volgens de jongeren kan school wel een bijdrage leveren door jongeren aan een maatschappelijke stage te helpen, waarvoor zij studiepunten krijgen. Dit kan een goede opstap naar vrijwilligerswerk zijn.

Het kan stimuleren om het ook te blijven doen zonder dat je er studiepunten voor krijgt. (meisje, 16-18 jaar)

Vrijwilligerswerk in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren doen vrijwilligerswerk omdat: ze er voldoening uit halen; het gezellig is; ze daarmee een steentje bij kunnen dragen; (werk)ervaring opdoen; en omdat het goed op hun CV staat.
- Jongeren doen geen vrijwilligerswerk omdat: ze het te druk hebben; niet weten hoe ze eraan moeten komen; er geen geld voor krijgen; er geen zin in hebben.
- Vrijwilligerswerk moet meer worden gepromoot bij jongeren en volwassenen.
- Met maatschappelijke stages kunnen scholen vrijwilligerswerk stimuleren.

4.2.3 Vrije tijd

Over vrije tijdsbesteding en mogelijkheden is gesproken in alle panels en interviews. Hieronder staat een overzicht van de ervaringen en meningen van de deelnemers per leeftijdscategorie.

Vrije tijd: 0-7 jaar

De ouders in het onderzoek vinden dat er over het algemeen genoeg te ondernemen is met kinderen. Zij missen wel bepaalde culturele mogelijkheden voor kinderen in Oosterschelderegio, zoals een kindertheater of musea. Deze zijn er nu wel in Goes, maar volgens de ouders is de vraag groter dan het aanbod. Ook wordt er volgens de ouders niet altijd voldoende geadverteerd

wat waar te doen is. Ouders wijken nu soms uit naar Middelburg of Vlissingen, of zelfs buiten Zeeland, omdat daar meer mogelijkheden zijn.

Als er in Goes iets leuks aan kindertheater is, is het meteen uitverkocht! (moeder)

Als je gaat wandelen op Schouwen heb je kinderroutes, dan haal je de beschrijving op bij zo'n hutje met opdrachtjes en dingetjes. Je moet het wel even weten en er toevallig tegenaan lopen. (moeder)

Waar ouders en kinderen erg over te spreken zijn is Neeltje Jans, omdat kinderen daar op een leuke manier leren.

Heel leuk dat er een educatief aspect aan zit, dat ze wat leren zonder dat ze het doorhebben. Dat het echt uitdaagt om te onderzoeken, dan blijven ze ook langer geïnteresseerd. (moeder)

Vrije tijd (0-7 jaar) in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Op cultureel gebied, bijvoorbeeld een kindertheater of musea, is er niet voldoende te doen met kinderen in de regio.
- Neeltje Jans wordt heel positief beoordeeld.

Vrije tijd: 8-12 jaar

De meeste kinderen vertellen dat zij het leuk vinden om buiten te spelen, bijvoorbeeld in speeltuinen en kinderboerderijen. Ze zeggen dat de speelplaatsen die er zijn, niet altijd goed worden onderhouden en soms vies zijn.

Spelen gaat heel moeilijk, het is niet echt fris buiten. (meisje, 8-12 jaar)

In het panel dragen kinderen zelf aan dat niet alle speelplekken veilig zijn, bijvoorbeeld doordat er een drukke weg langs loopt en er geen hekken zijn geplaatst.

Bij ons is er één [speeltuin, red.] langs de zeedijk, maar daar is het niet veilig. Er staan niks van hekken en er rijden heel hard auto's langs de zeedijk bij ons. (meisje, 8-12 jaar)

Verder durven sommige kinderen en jongeren op bepaalde plekken, zoals het skatepark in Goes, niet te komen omdat er oudere jongeren rondhangen, de speelplek afgelegen ligt of er geen toezicht is.

Er is een skatebaan, daar zijn allemaal van die ouderen. En dan komen er van die kleintjes en die worden dan gewoon weggepest. (jongen, 8-12 jaar)

Kinderen zeggen dat zij het een goed idee vinden als er in speeltuinen toezicht is.

Waar ik op vakantie was, daar hadden ze een speeltuin en daar was een wacht, net als op het schoolplein en die lette op alle kinderen wat ze deden en of het mocht. Dat zou bij ons ook heel goed zijn. (meisje, 8-12 jaar)

De kinderen en jongeren in de panels willen er graag meer speelplaatsen en voorzieningen bij, voor verschillende leeftijdsgroepen en voor jongeren met verschillende interesses. De wensen zijn divers: kinderen noemen een pretpark of speeltuinen, zoals een speeleiland, met toezicht. De jongeren noemen een skatebaan, een ijsbaan, zwembaden, hangplekken en jongeren ontmoetingsplekken (JOP's) voor jongeren.

Er moet gewoon een skatebaantje komen, omdat dat voor iedereen is. (meisje, 8-12 jaar)

Vrije tijd (8-12 jaar) in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Speeltuinen moeten beter worden onderhouden en schoongemaakt.
- Speeltuinen moeten worden omringd door een hek om de veiligheid te vergroten.
- Meer toezicht bij speeltuinen vinden kinderen een goed idee.
- Kinderen willen er graag meer speelplaatsen bij, voor verschillende leeftijdsgroepen en voor jongeren met verschillende interesses.

Vrije tijd: 13-23 jaar

Jongeren noemen dat er vooral voor de groep jongeren tussen de twaalf en zestien jaar te weinig te doen is in de regio waardoor deze jongeren zich vaak vervelen. In sommige dorpen zijn wel plekken waar deze jongeren terecht kunnen, zoals een jongeren ontmoetingsplek (jop) of een soos. Toch willen jongeren dat er meer voor deze leeftijdsgroep wordt georganiseerd, met name in de dorpen.

Meer activiteiten, bij ons op het dorp hebben ze geen soos. (jongen, 13-15 jaar)

Jongeren noemen dat de meeste uitgaansgelegenheden in de Oosterschelderegio in Goes zijn. Maar omdat de bus 's nachts niet rijdt, is het voor veel jongeren van buiten Goes moeilijk om uit te gaan in Goes. Een nachtbus zou volgens de jongeren in de panels zeker uitkomst bieden. Voor theater of bioscoopvoorstellingen moeten jongeren nu naar Walcheren. Jongeren vertellen dat er eind 2007 een bioscoop in Goes komt en daar zijn ze erg blij mee.

Een specifieke groep die genoemd wordt waar meer voor gedaan moet worden zijn hangjongeren. Volgens veel van de paneldeelnemers moeten die ook een speciale plek krijgen, ook opdat zij geen overlast veroorzaken voor andere groepen.

Een skatebaan, dat is wel leuk, maar dat wordt na een tijdje toch vaak een hangplek. Vaak willen kinderen echt gaan skaten, maar dan durven ze niet omdat er allemaal grote jongens op staan. Als ze nou eens gewoon plekken maken waar die jongens en ook meiden kunnen hangen, dan zouden die andere kinderen daar gewoon kunnen skaten. (jongen, 13-15 jaar)

De jongeren in de panels noemen veel verschillende sporten en verenigingen waar zij uit kunnen kiezen in hun omgeving: volleybal, voetbal, windsurfen, karten, muziekverenigingen, zwemmen en mountainbiken. Een aantal jongeren vindt dat bepaalde verenigingen niet genoeg onder de aandacht worden gebracht waardoor ze zelf hard moeten zoeken om deze gelegenheden te vinden. Daarnaast is de bereikbaarheid en de betaalbaarheid van bepaalde sporten en hobbygelegenheden volgens veel jongeren in het onderzoek niet goed. Jongeren vertellen dat zij bepaalde sporten, zoals hockey, maar op

een paar plaatsen in Zeeland kunnen doen. Ook zijn er soms wachtlijsten, bijvoorbeeld bij de muziekvereniging. Hierdoor kunnen jongeren soms niet op de sport of vereniging waar ze wel graag op zouden willen.

Bij sommige muziekverenigingen zijn weinig plekken, niet iedereen kan erop. Maar er is wel belangstelling voor, dus veel wachtlijsten. (meisje, 16-18 jaar)

Vrije tijd (13-23 jaar) in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Vooral voor jongeren 12-16 jaar is er weinig te doen, vooral in de dorpen.
- Omdat er geen (openbaar) vervoer is kunnen jongeren van buiten Goes maar weinig gebruik maken van uitgaansgelegenheden in Goes.
- Jongeren vinden het fijn dat er een bioscoop gaat komen in Goes.
- Er moet een plek komen waar hangjongeren naar toe kunnen, zodat ze geen overlast veroorzaken voor anderen.
- Jongeren willen meer geïnformeerd worden over de sport en verenigingsmogelijkheden in de buurt.
- Voor sommige sporten en verenigingen moet je ver reizen, veel betalen, of eerst op een wachtlijst staan.

4.2.4 Preventie en zorg

Binnen de thematiek preventie en zorg zijn verschillende vragen en onderwerpen voorgelegd aan verschillende leeftijdsgroepen. Met ouders is gesproken over opvoedingsondersteuning, inclusief consultatiebureaus. Met kinderen is met name gesproken over pesten en jongeren zijn gevraagd naar hun ervaringen waar ze naar toe kunnen als ze vragen of problemen hebben.

Opvoedingsondersteuning

Gevraagd naar de ervaringen met consultatiebureaus noemen de ouders dat de consultatiebureaus vooral nuttig zijn voor meten, wegen en prikken. Zij hebben verschillende ervaringen betreffende de kwaliteit van de hulp die consultatiebureaus bieden. Twee ouders noemen dat zij weinig aan het

consultatiebureau hebben. Alle ouders geven aan dat zij zich niet altijd serieus genomen voelen.

Je voelt je een zeurmoeder, je wordt vervolgens niet gehoord. Je voelt je echt niet serieus genomen. (moeder)

Je komt er een paar keer per jaar, zij zien jouw kind 10 minuten en weten al hoe jouw kind is. Nee, zo werkt het niet. Ga eens uit van de ouder, wat de ouder vertelt. (moeder)

Twee moeders vertellen dat zij soms liever naar vrienden, familie, andere ouders of school gaan voor advies over hun kind, dan naar het consultatiebureau.

Via collega-moeders hoor je veel praktische informatie waar je allemaal veel meer mee kan. (moeder)

Verder vinden deze ouders het belangrijk dat medewerkers van het consultatiebureau kundig zijn en tijdig doorverwijzen, ook wanneer problemen niet duidelijk zichtbaar zijn.

Niet praten [van een kind, red] is zo tastbaar, dat wordt dan niet afgevinkt op zo'n formulier en dan gebeurt er wat mee. Het niet slapen en veel huilen van een kind, daar konden ze niks mee en deden ze dus ook niks mee terwijl ik het echt duidelijk aangaf. (moeder)

Een ouder heeft het idee dat ze veel zelf uit moeten zoeken. Zij vindt dat consultatiebureaus beter moeten samenwerken, bijvoorbeeld ook met het alternatieve circuit, zoals homeopaten.

De ouders in het panel en de interviews hebben het idee dat zij voor problemen en hulp bij de opvoeding van hun kind bij voldoende instanties terecht kunnen, maar zij moeten wel zelf de weg hiernaartoe vinden. Deze ouders denken wel dat zij deze kunnen vinden wanneer het echt nodig is. Zij noemen dat zij bijvoorbeeld via de huisarts, het consultatiebureau, internet of school bij de juiste informatie of hulp terecht komen.

Op een moment dat je in zo'n situatie terecht komt ga je vanzelf zoeken. (moeder)

Één ouder geeft aan dat zij het belangrijk vindt dat instanties onderling goed samenwerken en op één lijn zitten.

Raar dat de logopedist en de kinderarts een compleet andere zienswijze hebben. (moeder)

Opvoedingsondersteuning in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Ouders vinden dat de dienstverlening van consultatiebureaus beter kan door: ouders serieus te nemen; meer praktische informatie te geven, ook over mogelijkheden in het alternatieve circuit; kundigere werknemers in dienst te hebben; en tijdig door te verwijzen.
- Er zijn voldoende hulpinstanties voor ouders, maar ouders moeten er wel zelf de weg naar weten te vinden.
- Ouders vragen informatie aan de huisarts, het consultatiebureau of de school of zoeken ernaar op het internet wanneer ze het nodig hebben.

Pesten

Kinderen is gevraagd of zij het belangrijk vinden om over pesten te praten. Alle kinderen zeggen dit belangrijk te vinden. Volgens de paneldeelnemers worden kinderen en jongeren vooral gepest omdat ze er anders uitzien. Jongeren hebben het idee dat hoe ouder kinderen worden, hoe minder er gepest wordt. Brugklassers worden nog wel gepest, maar dit is volgens een aantal jongeren traditie en niet echt pesten.

Al heel vaak ben ik uitgescholden voor brugger, dan zeggen ze 'hé tas, waar ga je met dat bruggetje heen?' maar dat is traditie en ook gewoon niet erg. (jongen, 13-15 jaar)

De kinderen in het panel vinden dat als kinderen op school problemen met elkaar hebben, zoals ruzie of pesten, ze dat eerst zelf moeten proberen op te lossen. Kinderen vertellen dat zij het soms ook voor elkaar opnemen, wat soms goed helpt. Pas als dat niet helpt, moet de meester of juf ingrijpen.

Kinderen geloven dat zij op deze manier voor zichzelf leren opkomen en omgaan met problemen.

*Want als je later groot bent, roep je ook niet steeds iemand erbij.
(jongen, 8-12 jaar)*

Ook vinden de kinderen het prettig en nuttig dat er in de klas over pesten wordt gepraat en dat duidelijk wordt gemaakt hoe het is om gepest te worden. Een pestprotocol met daarin afspraken en maatregelen tegen pesten helpt volgens jongeren ook bij het tegengaan ervan, maar alleen als er met de hele klas over dit protocol is nagedacht. Verder vinden kinderen het belangrijk dat er op het schoolplein toezicht is wanneer zij dit nodig hebben, zoals een pleinwacht.

Een weerbaarheidstraining op school aanbieden is volgens de kinderen en jongeren in de panels een goede manier om pesten op school tegen te gaan. Kinderen noemen dat pesters vanzelf ophouden wanneer kinderen leren om op de juiste manier op pestgedrag te reageren, zoals het pestgedrag negeren, zichzelf sterker te voelen en zelfverzekerd over te komen.

*Zorg dat je er zekerder uitziet, dat meer uitstraalt, ga judo doen ofzo.
Dan weet je dat je je er tegen kunt verweren. (meisje, 13-15 jaar)*

Zoveel mogelijk negeren, dan is de lol er snel vanaf. (jongen, 13-15 jaar)

Pesten in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Voor kinderen is pesten een belangrijk onderwerp om over te praten.
- Kinderen willen eerst zelf proberen een ruzie of pesterij op te lossen, pas daarna moet er hulp van een juf of meester bijkomen.
- Om pesten tegen te gaan kunnen scholen verschillende maatregelen nemen: een pestprotocol opzetten met de hele klas; een weerbaarheidstraining geven; toezicht houden op het schoolplein.

Informatie en hulp aan jongeren

Met jongeren is in de panels gepraat over hulp bij vragen en problemen. Sommige jongeren geven aan dat wanneer zij informatie of hulp willen, zij

naar iemand toestappen die zij kennen, andere jongeren willen juist liever praten met iemand die zij niet kennen. Wat voor alle jongeren in de panels belangrijk is, is dat ze bij iemand terecht kunnen die ze vertrouwen. Genoemd worden de vertrouwenspersoon op school, een leraar, mentor, een goede vriend(in), of een familielid.

Ook wordt de kindertelefoon door jongeren genoemd. Sommige kinderen in het panel hebben hier wel eens gebruik van gemaakt. Veel kinderen en jongeren noemen dat zij liever naar iemand in hun directe omgeving toe stappen, dan dat zij naar de kindertelefoon bellen. Zij hebben het idee dat dit sneller en directer effect heeft. Jongeren vinden het belangrijk dat de mensen die bij de kindertelefoon werken, goed luisteren en ook echt goed advies geven. Een jongen heeft hier een negatieve ervaring mee en voelt zich niet geholpen door de kindertelefoon.

*Dat ze niet alleen maar zeggen als je gepest wordt 'gewoon negeren'.
(jongen, 13-15 jaar)*

De kindertelefoon is volgens de jongeren in de panels bedoeld voor jongeren tot twaalf jaar, maar een aantal jongeren zou het goed vinden als er ook een tienertelefoon komt voor oudere jongeren. Zij stellen voor dat dit per provincie of regio wordt georganiseerd, niet landelijk, zodat het contact directer en serieuzer is.

Sommige jongeren weten van instanties waar kinderen en jongeren naar toe kunnen gaan als zij problemen hebben of hulp nodig hebben, zoals Ithaca en Emergis. Een meisje vertelt dat zij zelf met deze instanties te maken heeft gehad. Zij vertelt dat andere jongeren en mensen soms een verkeerd beeld hebben van jongeren die gebruik maken van deze hulpverleningsinstanties.

Als ik soms eerder weg moest omdat ik naar Ithaca moest, dan werd er gezegd 'dat is voor drugspatiënten, voor kinderen die hun ouders slaan', maar dat deed ik allemaal niet! Het wordt meteen alsof je heel crimineel bent als je daar naartoe moet. (meisje, 13-15 jaar)

Volgens een aantal jongeren moet er betere voorlichting op scholen komen over de kindertelefoon en hulpverleningsinstanties, bijvoorbeeld door vrijwilligers en jongeren die er zelf mee te maken hebben gehad. Of door middel van

posters op plaatsen waar jongeren komen, zoals een soos en jongeren ontmoetingsplekken (JOP's).

Informatie en hulp in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Met vragen bij problemen gaan jongeren naar iemand die ze vertrouwen zoals een vriend(in), familielid, leraar, mentor, of de vertrouwenspersoon op school.
- Over de kindertelefoon heerst onduidelijkheid: niet iedereen weet wat ze van de hulp van de kindertelefoon kunnen verwachten en jongeren denken dat het is voor kinderen tot twaalf jaar.
- Een Zeeuwse tienertelefoon die vragen kan beantwoorden, doorverwijzen en advies geven bij problemen zou volgens jongeren uitkomst bieden.
- Er is onwetendheid en er zijn vooroordelen over hulpinstanties voor jongeren.
- Jongeren willen beter geïnformeerd worden over de kindertelefoon en hulpinstanties, bijvoorbeeld door iemand die langs komt op school en via posters.

4.2.5 Veilige leefomgeving

In de panelgesprekken en interviews zijn binnen het thema veilige leefomgeving specifiek de volgende onderwerpen aan bod gekomen voor verschillende leeftijdscategorieën: wonen, verkeer en vervoer (inclusief openbaar vervoer en verkeersveiligheid) en overlast (inclusief criminaliteit en drugsgebruik).

Wonen

Over het algemeen zijn kinderen en jongeren tevreden met waar zij wonen en voelen zij zich veilig in de buurt waar zij wonen. Toch is er een aantal plaatsen en situaties te noemen waar kinderen en jongeren zich minder veilig voelen.

Kleine kinderen vertellen dat zij zich op sommige speelplaatsen niet veilig voelen, allereerst vanwege het verkeer en gebrek aan hekken om de speelplaats heen en ten tweede vanwege hangjongeren die op de speelplaatsen van kinderen rondhangen. Sommige jongeren uit het dorp voelen zich in het dorp wel veilig, maar op de weggetjes daarbuiten niet en dan voornamelijk 's avonds. Ook op plekken waar jongeren rondhangen, zwervers komen of (soft)drugs wordt gebruikt voelen sommige jongeren zich niet veilig, zoals stations, bushaltes, of het park. Jongeren zien als oplossing meer politie die toezicht houdt en meer plekken en activiteiten voor hangjongeren.

Bij ons in het park loop ik wel eens met de hond, maar ik ga nooit ver, want er gebeuren hele rare dingen. Als je bij zo'n bankje zit, zie je allemaal van die wietdingen enzo, dat is niet echt een veilige plek om naartoe te gaan. (jongen, 13-15 jaar)

Wonen in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Kinderen en jongeren zijn over het algemeen tevreden over hoe en waar ze wonen.
- Kinderen voelen zich op sommige speelplekken niet veilig door verkeer en hangjongeren.
- Jongeren voelen zich niet veilig op plekken waar jongeren rondhangen, zwervers komen of drugs wordt gebruikt zoals stations, bushaltes en parkjes.
- De politiek moet meer toezicht houden.
- Er moeten meer plekken en activiteiten komen voor hangjongeren.

Verkeer en (openbaar) vervoer

De bereikbaarheid van voorzieningen in de Oosterschelderegio laat volgens de deelnemers aan de panels en interviews veel te wensen over. Vooral de bereikbaarheid van Tholen is volgens de jongeren uit Tholen erg slecht.

Als jongeren ergens naartoe gaan, noemen ze dat ze vooral lopend of met de fiets of scooter gaan en waar mogelijk met de auto, bus of trein. De ouders gaan meestal met de fiets of de auto, bijna nooit met het openbaar vervoer. Zij noemen dat het voor ouders met kleine kinderen erg handig is

om een auto te hebben, zodat zij met hun kinderen kunnen ondernemen wat zij willen.

*Als je een auto hebt is het goed. In Zeeland is OV gewoon minimaal.
(moeder)*

Het openbaar vervoer in de regio is volgens de meeste jongeren en ouders niet goed geregeld. De jongeren vinden goed openbaar vervoer belangrijk, juist omdat jongeren voor veel dingen zoals school, sport, winkelen en uitgaan buiten hun eigen dorp moeten zijn, niet altijd op de fiets kunnen of mogen en niet altijd een auto hebben.

Ik merk nu, bijvoorbeeld op zaterdagavond of vrijdagavond, dat de mensen van de dorpen, die kunnen niet of moeilijk terug. (jongen, 19-23 jaar)

Er rijden volgens de jongeren te weinig bussen, ze rijden niet vaak en buiten de spits rijden ze nog minder. Deze jongeren willen dat het openbaar vervoer beter wordt afgestemd op het uitgaan. Zij stellen een ‘Stappers taxi’ voor, waarop goed toezicht wordt gehouden. Een aantal jongeren noemt dat de financiële verantwoording deels bij de gemeente, maar ook deels bij de horeca ligt, want deze verdienen volgens de jongeren veel aan jongeren.

Bustijden zijn niet goed afgestemd op de schooltijden, waardoor jongeren soms te laat op school zijn, eerder van school weg moeten of lang moeten wachten op een bus.

Eerst moest ik met de bus en dan moest ik een uur of meer wachten of zo en hij zit meestal vol en dan moet je weer wachten. (meisje, 13-15 jaar)

Jongeren vertellen in de panels dat er treinstations op de lijn Vlissingen – Rotterdam worden opgeheven, omdat na een telling van de NS is gebleken dat er niet voldoende gebruik van deze stations wordt gemaakt. Dit klopt volgens de jongeren niet. De trein is voor de mobiliteit van jongeren erg belangrijk. De jongeren willen graag dat de provincie zijn best doet om de stations open te houden.

Als die trein nou weggaat dan kun je helemaal niks meer! (jongen, 16-18 jaar)

Ook noemt een aantal jongeren dat de verkoop van kaartjes voor het openbaar vervoer beter moet. Zij willen loketten en vinden dat strippenkaarten voor de bus op stations te koop moeten zijn.

Over het algemeen vinden ouders, kinderen en jongeren de verkeersveiligheid in de regio goed, maar er is een aantal plaatsen genoemd waar de verkeersveiligheid beter kan, zoals de drukke weg tussen het Goese Lyceum en het sportveld en de speeltuin op de Zeedijk. Volgens jongeren kunnen meer stoplichten, zebra's en rotondes bijdragen aan betere verkeersveiligheid. Ouders vinden veilige fietspaden belangrijk.

De kinderen en jongeren noemen dat veiligheid in het verkeer ook de verantwoordelijkheid is van automobilisten, fietsers en voetgangers zelf. Iedereen moet zelf goed opletten en verantwoordelijkheid nemen en zich inleven in andere weggebruikers. Dan wordt het verkeer ook een stuk veiliger.

Het ligt ook voor een deel aan de fietser...bijna niemand van de basisschool steekt zijn hand uit. Als je dat doet wordt het veel minder. (meisje, 13-15 jaar)

Ze kunnen ook mensen in de auto wat meer aanspreken. (jongen, 13-15 jaar)

Verkeer en (openbaar) vervoer in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- De bereikbaarheid van veel voorzieningen in de regio is niet voldoende, en vooral slecht vanuit Tholen.
- Meer openbaar vervoer is nodig voor jongeren om de dingen te kunnen doen die ze moeten en willen zoals school, sporten, verenigingen, winkelen en uitgaan.
- Er moet een “stapperstaxi” worden opgezet.
- Bustijden moeten beter worden afgestemd met schooltijden.
- Treinstations moeten niet worden opgeheven.
- De verkeersveiligheid is in het algemeen goed maar kan op sommige punten beter door meer aparte fietspaden aan te leggen, en op sommige

plekken stoplichten, zebrapaden en rotondes neer te zetten.

- Ook kinderen, jongeren en ouders zelf moeten beter opletten in het verkeer.

Overlast

Gevraagd naar overlast noemt een aantal jongeren en kinderen in de panels dat jongeren soms overlast veroorzaken. Volgens sommige kinderen en jongeren zijn dit voornamelijk jongens tussen de 14 en 16 jaar, die uit verveling op straat rondhangen en dingen kapot maken zoals prullenbakken en bushokjes. Kinderen en jongeren voelen zich niet altijd veilig bij groepen die op straat of bij speeltuintjes rondhangen.

Een aantal jongeren vertelt dat het soms waar is dat jongeren overlast veroorzaken, maar soms heeft dit ook te maken met beeldvorming over jongeren. Een aantal jongeren in de panels heeft het idee dat er snel negatief over ze gedacht wordt, wat zij niet terecht vinden.

Het wordt wel gezegd over de jongeren, die kunnen alleen maar rotzooi maken, maar dat is helemaal niet waar. (meisje, 13-15 jaar)

Ouderen zeggen wel vaker dat ze van jongeren last hebben, maar zelf zit hier het postkantoor in Goes helemaal vol met hangouders. Als je even rustig ergens wilt gaan zitten dan zijn al die bankjes bezet door rollators enzo. (jongen, 13-15 jaar)

Overlast door jongeren kun je volgens sommige jongeren nooit helemaal tegengaan, omdat het ook wel een beetje bij de leeftijd hoort om dingen uit te halen.

Ze worden vanzelf 20 en dan houden ze ermee op, dan is er misschien wel weer een nieuwe groep, maar je kunt er niet veel aan doen. (meisje, 13-15 jaar)

Jongeren durven zelf ook niet altijd in te grijpen als ze iets zien gebeuren wat eigenlijk niet kan. Wat ze wel kunnen doen (als het ernstig is) is iemand erbij halen of de politie bellen. Er zouden volgens jongeren meer hangplekken moeten komen, zodat bepaalde groepen jongeren een eigen plek hebben om naartoe te gaan en dat er beter toezicht kan worden gehouden op deze jongeren.

Softdrugs en alcohol worden volgens de jongeren door allerlei ‘soorten’ jongeren gebruikt, niet alleen door jongeren die problemen veroorzaken.

Overlast in Oosterschelderegio: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Sommige jongeren veroorzaken overlast, meestal uit verveling.
- Er is veel negatieve beeldvorming over jongeren waar jongeren het niet mee eens zijn.
- Er moeten meer plekken komen voor jongeren zodat ze zich niet hoeven te vervelen en er toezicht gehouden kan worden.
- Overlast heeft niet persé iets te maken met drugs.

4.3 Walcheren

Hieronder staan de hoofdlijnen beschreven die naar voren zijn gekomen uit de diverse panelgesprekken en telefonische interviews met kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen in Walcheren.

4.3.1 (voor) School

Binnen de thematiek (voor)school is, bij de relevante leeftijdsgroepen, specifiek gevraagd naar ervaringen over kinderopvang, primair onderwijs, voortgezet onderwijs en spijbelgedrag in het voortgezet onderwijs, en vervolgopleidingen.

Kinderopvang

Ouders vinden het belangrijk dat er voldoende kinderopvangmogelijkheden worden geboden in de omgeving. Alle ouders maken gebruik van of hebben gebruik gemaakt van een bepaalde vorm van betaalde kinderopvang: kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, een gastouder via een gastouderbureau of particuliere oppas. Daarnaast spelen ook familieleden zoals opa en oma een belangrijke rol in de opvang van kinderen voor of na school.

De meeste ouders zijn redelijk tevreden over de keuzes die ze hebben wat betreft kinderopvang. In sommige buurten zijn wachtlijsten voor

kinderdagverblijven en peuterspeelzalen waar iets aan gedaan moet worden. De kwaliteit van de opvang wordt verschillend ervaren. Sommige ouders vinden dat er te weinig personeel is of wordt ingezet, anderen benadrukken dat de kwaliteit afhangt van de verantwoordelijke manager. Weer anderen zijn juist tevreden over de geboden kwaliteit.

Ik ben wel tevreden over het aanbod en de vormen die er zijn. En de leidsters werken echt met liefde. (moeder)

Één ouder mist voorschoolse opvang, waar een kind al terecht kan voor de ouder naar het werk gaat. Deze vorm van kinderopvang wordt nog niet geboden.

Bijna alle ouders vinden dat ze goed betrokken worden bij en gehoord worden door de opvanginstelling. Ook wanneer je als ouder niet zelf actief bent in de ouderraad of cliëntenraad. Ouders zijn zich er wel van bewust dat dit niet altijd meteen tot een verandering leidt.

Ja, er wordt wel naar ouders geluisterd en ook goed geluisterd. Maar of er dan ook echt wat mee wordt gedaan weet ik niet. (moeder)

Kinderopvang in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Ouders vinden het belangrijk dat er voldoende kinderopvangmogelijkheden zijn in de buurt.
- Voor sommige opvangplekken zijn wachtlijsten.
- De meningen over de kwaliteit van de opvang verschillen, maar de meeste ouders zijn redelijk tevreden.
- Voorschoolse opvang moet ook worden aangeboden in de regio.
- Ouders worden goed gehoord bij de instellingen.

Primair onderwijs

Ouders bepalen naar welke basisschool kinderen gaan, maar kinderen weten wel waarom hun ouders voor een bepaalde school kiezen. De meeste kinderen zitten op een school in de buurt, waar ook vriendjes en vriendinnetjes op zitten.

Ik zit op een openbare school. Daar hebben mijn ouders voor gekozen omdat ik Jehova getuige ben en daar kun je je eigen mening uitdragen.

Dus als je bepaalde dingen niet mee wil doen als verjaardagen dan hoef je dat ook niet te doen. (jongen, 8-12 jaar)

Kinderen zijn zeer tevreden over hun school. Ze vinden het belangrijk dat ze vrienden hebben en dat er voldoende ruimte is om te spelen op school, bijvoorbeeld een groot plein. Jammer is wel dat speeltoestellen op de speelpleinen voor de kleinste leerlingen bestemd zijn en niet voor de ouderejaars.

Als er speelgoed is [op het plein, red], dan is het meestal voor de peuters en kleuters en niet voor de grote. (jongen, 8-12 jaar)

Primair onderwijs in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Kinderen zijn zeer tevreden over hun school.
- Bij de inrichting van schoolpleinen moet ook rekening worden gehouden met de behoeften van oudere leerlingen.

Voortgezet onderwijs

De meeste jongeren kiezen samen met hun ouders hun school. Het is hierbij voor jongeren vooral belangrijk hoe ver weg de school is en welke vrienden en vriendinnen ook van plan zijn naar dezelfde school te gaan.

Jongeren ervaren hun school als veilig en vinden de kwaliteit redelijk goed. Ze weten ook heel goed wat ze niet goed vinden aan hun school: te veel huiswerk, veel te klein gebouw, te veel gaten in je rooster. Ze vinden dat hierin verbeteringen mogelijk zijn.

Ik heb bijvoorbeeld meegemaakt dat een les uitvalt en dat ik dan om 11 uur klaar ben en tot 3 uur moet wachten voor 1 uur les! (jongen, 16-18 jaar)

Voortgezet onderwijs in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Bij schoolkeuze is vooral de nabijheid en de keuze van vrienden van belang voor jongeren.
- Jongeren zijn redelijk tevreden over hun school.
- Scholen kunnen beter door niet te veel huiswerk te geven, niet in een te klein gebouw te zitten en geen gaten in je lesrooster te zetten.

Spijbelen

Er wordt volgens de jongeren in de panels veel gespijbeld. Ze vinden het belangrijk dat roosters beter in elkaar worden gezet zodat spijbelen niet wordt gestimuleerd. Verder moet er meer aandacht voor komen op school om spijbelen tegen te gaan. Iedereen kent wel iemand die zijn of haar school niet heeft afgemaakt. Jongeren vinden het slecht als anderen hun school niet afmaken, want het geeft je veel problemen voor de toekomst.

Ja, het is slecht [als iemand stopt met school], want het is moeilijk om aan een baan te komen als je je school niet afmaakt. Ze moeten jongeren meer stimuleren om hun school wel af te maken. (meisje, 13-15 jaar)

Aan de andere kant vertellen jongeren ook dat ze wel begrijpen dat veel jongeren weinig mogelijkheden zien voor zichzelf in Zeeland en daardoor weinig gemotiveerd zijn om door te leren.

Als je verder wilt studeren kan je niet zoveel. We hebben geen universiteit. (meisje, 13-15 jaar)

Spijbelen in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Lesroosters moeten beter in elkaar worden gezet, zonder gaten, zodat spijbelen niet wordt gestimuleerd.
- Op school moet meer aandacht worden gegeven aan het voorkomen van spijbelen en schooluitval.
- Het is begrijpelijk dat sommige jongeren niet gemotiveerd zijn school af te maken omdat er weinig vervolgopleidingen zijn in Zeeland.

Vervolgoedingen

Er is weinig te kiezen op het gebied van hoger beroepsonderwijs in Zeeland. Voor veel andere sectoren dan techniek moet je al gauw de provincie uit. De Roosevelt Academie krijgt veel aandacht omdat het buitenlandse studenten trekt en studenten van buiten Zeeland, maar volgens de jongeren schiet Zeeland zelf hier niks mee op omdat deze studenten meteen na de opleiding weer vertrekken en niet blijven bijdragen aan de Zeeuwse economie.

Ik denk dat dat [Roosevelt Academie, red] veels te hoog gegrepen is voor de provincie Zeeland. Alles wordt er op aangepast: woonruimte,

stageplaatsen, alles is daar op gefocust. Wat moet je dan als je HBO hebt gevolgd aan de HZ? Wat dan? (jongen, 19-23)

Jongeren die naar het vwo gaan en van plan zijn door te studeren zien het wel zitten om buiten Zeeland naar een universiteit te moeten gaan. Dat is “leuk” en “goed voor je ontwikkeling”. Het is wat hen betreft zeker niet nodig om in Zeeland zelf een universiteit te bouwen.

Vervolgopleiding in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er is weinig en weinig gevarieerd aanbod aan vervolgopleidingen.
- Er moet meer aanbod komen in het hoger beroepsonderwijs (hbo) dat aansluit bij het banenaanbod.
- Het is wel leuk en goed voor je ontwikkeling om buiten Zeeland naar een universiteit te moeten gaan.

4.3.2 Werk

Binnen het onderwerp werk is gevraagd naar het vinden en hebben van een baan, in hoeverre school aansluit bij werk en naar ervaringen en meningen over vrijwilligerswerk.

Werkgelegenheid

Vanaf een jaar of tien speelt werk al een belangrijke rol in het leven van veel jongeren in Walcheren. De eerste, niet officiële, baantjes op deze leeftijd zijn vaak het uitlaten van de hond van de burens of auto's wassen. Voor jongeren die al officiële vakantie- en bijbanen mogen uitvoeren is er volop aanbod: oppaswerk, horecawerk, krantenlopen, seizoensarbeid in de landbouw en schoonmaakwerk. Dit werk kan zwart of wit. Voor veel banen word je sneller aangenomen als je goed Duits spreekt. Het banenaanbod is vooral groot in de zomer maar dat komt goed uit want dat is ook de periode dat de jongeren het meeste tijd kunnen besteden aan een baantje.

*Voorals in de zomer is het makkelijk om aan een baantje te komen.
(jongen, 16-18 jaar)*

Aan een baantje komen is makkelijk: er is genoeg als je wilt afwassen of babysitten. (jongen, 16-18 jaar)

Met een technische opleiding kun je in Zeeland goed terecht voor werk.

*Ik heb de LTS gedaan in Zeeland en dan zit je hier gewoon gebakken.
(jongen, 16-18 jaar)*

Meer vakgericht werk, bijvoorbeeld grafisch ontwerpen, is er nauwelijks. Omdat er weinig werk te vinden is in Zeeland voor hoger opgeleide jongeren, komen veel jongeren die buiten Zeeland hebben gestudeerd niet meer terug naar de provincie ook als ze dat wel graag willen.

Veel jongeren denken dat ze maar voor een bepaalde tijd weggaan, maar veel van hen komen niet meer terug. Je ziet echt heel veel jongeren wegtrekken. Het banenaanbod is veel te klein. (jongen, 19-23 jaar)

Werkgelegenheid in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Vanaf een jaar of tien hebben veel kinderen al een (onofficieel) baantje.
- Er is veel aanbod aan vakantie- en bijbanen voor jongeren, vooral in de zomermaanden.
- Met een technische opleiding kom je in Zeeland goed terecht voor werk.
- Veel jongeren die buiten Zeeland studeren komen niet meer terug omdat ze hier geen passend werk kunnen vinden.

Aansluiting school en werk

Het is voor jongeren in Zeeland bekend dat je na veel opleidingen moeilijk een baan zal kunnen vinden in Zeeland. Dit wordt bij opleidingen in Zeeland soms ook zo direct gezegd. Jongeren die in het voortgezet onderwijs zitten verwachten daarom ook vaak buiten Zeeland terecht te komen omdat daar meer werkmogelijkheden zijn. Oudere jongeren, die op een vervolgopleiding zitten of al aan het werk zijn, zien graag dat jongeren meer mogelijkheden krijgen om in Zeeland te kunnen blijven of terugkeren.

Aansluiting school en werk in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren weten dat ze na veel opleidingen moeilijk een baan zullen kunnen vinden in Zeeland.

- Jongeren op de middelbare school verwachten na school buiten Zeeland te gaan wonen omdat ze daar beter werk kunnen vinden.
- Oudere jongeren (19-23 jaar) willen graag meer mogelijkheden om in Zeeland te kunnen blijven of terugkeren.

Discriminatie en werk

De indruk bestaat onder de paneldeelnemers dat het voor allochtone jongeren moeilijker is om werk te vinden dan voor autochtone jongeren, maar niemand heeft er zelf ervaring mee. Het zou de jongeren in ieder geval niet verbazen als deze vorm van discriminatie om hen heen plaats vindt.

Er bestaan veel vooroordelen over allochtonen. (meisje, 16-18 jaar)

Er is een verdeling in banen tussen meisjes en jongens: meisjes komen makkelijker aan de bak in de bediening terwijl jongens makkelijker worden aangenomen als vakkenvuller. Maar dit is niet persé door discriminatie denken de jongeren.

Discriminatie en werk in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongens en meiden worden makkelijker aangenomen voor andere banen.
- Jongeren denken dat het voor allochtone jongeren moeilijker is werk te vinden dan voor autochtone jongeren.

Vrijwilligerswerk

Jongeren vanaf een jaar of twaalf oordelen heel positief over vrijwilligerswerk. Jongere jongeren weten meestal niet goed wat vrijwilligerswerk is. Jongeren vinden het belangrijk dat organisaties die weinig geld hebben dankzij vrijwilligers toch goed werk kunnen blijven doen.

Het is goed om iets te doen zonder er geld voor te krijgen. (meisje, 13-15 jaar)

Het asiel bijvoorbeeld kan niet zonder vrijwilligers. (meisje, 16-18 jaar)

Daarnaast levert vrijwilligerswerk ook veel op voor jongeren zelf: plezier, leuke nieuwe mensen leren kennen en inspraak. Je leert veel van vrijwilligerswerk.

Je doet een maatschappelijke stage voor jezelf. (meisje, 16-18 jaar)

Jongeren vinden dat jongeren meer vrijwilligerswerk zouden moeten doen, zolang het maar wel vrijwillig blijft. Jongeren moeten meer geïnformeerd worden over de mogelijkheden om vrijwilligerswerk te doen en hier meer toe gestimuleerd worden.

Je kan het wel makkelijker, aantrekkelijker en leuk maken. (meisje, 16-18 jaar)

De ideeën van jongeren zelf om vrijwilligerswerk te promoten zijn:

- Organiseer meeloopdagen zodat je mogelijkheden van het vrijwilligerswerk leert kennen. Het wordt hierdoor makkelijker om met vrijwilligerswerk te beginnen. *“Het zou goed zijn als je rond kunt kijken, zien welke mogelijkheden er zijn.” (meisje, 13-15)*
- Meer promotie van vrijwilligerswerk naar jongeren toe; er moet meer aandacht aan vrijwilligerswerk worden gegeven in jongerenbladen en op jongerensites.
- Zorg voor een duidelijke beloning van de vrijwilligers, zoals leuke activiteiten voor de vrijwilligers, teambuilding, leermogelijkheden, gezelligheid en vooral ook waardering niet in geld maar in complimenten en nut.
- Haal drempels weg voor jongeren om binnen te komen. Vergroot de openheid naar jongeren toe.

Vrijwilligerswerk in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Vrijwilligerswerk is belangrijk werk.
- Vrijwilligerswerk levert veel op voor jongeren: plezier, nieuwe contacten, nieuwe vaardigheden of kennis en inspraak.
- Jongeren moeten meer geïnformeerd worden over de mogelijkheden van vrijwilligerswerk.
- Jongeren hebben veel ideeën over hoe vrijwilligerswerk meer gestimuleerd en gepromoot kan worden onder jongeren.

4.3.3 Vrije tijd

Over vrije tijdsbesteding en mogelijkheden is gesproken in alle panels en interviews. Hieronder staat een overzicht van de ervaringen en meningen van de deelnemers per leeftijdscategorie.

Vrije tijd: 0-7 jaar

Ouders zijn erg tevreden over het leven in Walcheren met een of meerdere kleine kinderen. Vooral in de nieuwere wijken is goed rekening gehouden met gezinnen met kleine kinderen. Er zijn veel verschillende speelmogelijkheden in de buurt voor kinderen. Genoemd zijn: speelweides, speelveldjes, speelpleinen met toestellen en klimrekken, skatebaan.

De kwaliteit en veiligheid van de speelplekken wordt door de ouders als heel goed ervaren. Alleen de kinderboerderij in Middelburg is te klein en modderig en sommige speeltuinen kunnen nog wel een bankje voor de ouders gebruiken. Verder moet er op sommige plekken meer gedaan worden om het hondenpoep beleid te handhaven.

Het belangrijkste is wel dat kinderen veilig buiten kunnen spelen en dat is nu wel zo. (moeder)

In de zomer wordt er dankbaar gebruik gemaakt van bossen, strand en zee. Bij veel activiteiten en evenementen wordt goed rekening gehouden met kleine kinderen door speciale kinderactiviteiten op te zetten of een groot springkussen neer te zetten. In de winter zijn er minder activiteiten en mogelijkheden, maar het nieuwe overdekte speelcentrum wordt zeer gewaardeerd.

Er is nu een groot indoor speelparadijs. Dat is super, daar kan je ook in de winter naar toe. (moeder)

Er is volop keuze voor kinderen om te sporten: zwemmen, gym, voetbal, tennis. Het zit niet altijd in je eigen dorp, maar anders moet je een dorp verderop voor de activiteit van je keuze. Alleen voor watergerelateerde sporten vinden veel ouders de prijskaartjes aan de hoge kant. Dit geldt bijvoorbeeld voor kinderzeilkampen maar ook gewoon voor zwemles.

Alleen de zwemles is wel erg duur. Daar zou wel meer subsidie bij kunnen. (moeder)

Ook op het gebied van teken-, muziek- en dansles is er veel aanbod. Informatie over mogelijkheden krijgen sommige ouders volop via school. Andere ouders weten niet goed hoe ze er achter moeten komen wat er te doen is en waar ze naar toe kunnen.

Je moet altijd maar iets ergens uit een gidsje vandaan plukken. (moeder)

Ook al doe ik er nu misschien niks mee, het is toch handig dat je weet wat er mogelijk is want misschien wil een van de kinderen er straks wel wat mee. (moeder)

Ook kerken, buurt- en wijkverenigingen organiseren in veel delen van de regio activiteiten voor kinderen zoals knutselmiddagen, dansen en kinderkooklessen.

De bioscoop – in Vlissingen – zit voor de meesten niet om de hoek maar omdat er niet zo vaak gebruik van gemaakt wordt, wordt dit niet als een probleem ervaren.

Vrije tijd (0-7) in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er zijn volop mogelijkheden voor ouders met kleine kinderen.
- De kwaliteit en veiligheid van speelplekken is goed, alleen kan er soms nog een bankje bij voor ouders.
- Het hondenpoepbeleid moet beter gehandhaafd worden.
- De kinderboerderij in Middelburg is te klein en modderig.
- In de winter is het overdekte speelcentrum een uitkomst.
- Er zijn volop mogelijkheden voor muziek, dans en sport. Alleen watergerelateerde sporten zijn voor sommige ouders te duur.
- Ouders kunnen beter geïnformeerd worden over activiteiten voor kleine kinderen in de regio.

Vrije tijd: 8-12 jaar

Kinderen maken veel gebruik van het strand en de zee in hun vrije tijd en zijn daar heel enthousiast over. Andere vrije tijdsbezigheden buitenshuis zijn spelen bij vrienden of vriendinnen thuis, steppen, winkelen, rondhangen bij de videotheek, skaten, buiten spelen en sporten.

Ze vinden het belangrijk dat er veel speelruimte is in de buurt. In de meeste plaatsen zit dat wel goed maar in sommige minder kinderrijke buurten zijn er maar weinig speeltuinen, pleinen of parken. Meer voetbalveldjes met goals en omheining om de bal tegen te houden zijn zeer welkom. In de grotere steden is wel meer te doen voor kinderen en meer te kiezen aan activiteiten dan in de kleinere dorpen.

Hondenpoep op de speelvelden, glas op de grond en kapotte speeltoestellen zorgen voor veel irritatie bij kinderen. Wat dat betreft mag de overheid van de kinderen wel wat meer haar best doen om de speelruimtes voor kinderen te onderhouden.

Naast ons huis ligt een heel groot veld, dat is het enige speelveldje bij ons in de wijk. Als je dan daar wilt spelen trap je zo in de hondenpoep. (meisje, 8-12 jaar)

Bij ons heb je geen hondenveldje maar er zijn wel heel veel honden en er is ook geen poepzakjes automaat. Dat is er niet. Dat moet er wel komen. (meisje, 8-12 jaar)

Kinderen zijn actief in veel verschillende sporten: voetbal, paardrijden, surfen, tennis, dansen, judo en volleybal. Er is aardig wat keus, al zijn sommige activiteiten wel duur. Veel kinderen kiezen een sport uit die ze dicht bij huis kunnen uitoefenen, omdat ze geen zin hebben er ver voor te moeten reizen.

Als je hier wilt surfen moet je helemaal naar Vlissingen of zo. En dat heb je er ook niet voor over. (jongen, 8-12 jaar)

Sommige kinderen zouden wel graag meer mogelijkheden hebben om aparte activiteiten of sporten te kunnen uitproberen, zoals snorkelen, waterdansen of tapdansen. Daar is weinig aanbod in. Via de brede school wordt er voor leerlingen wel veel georganiseerd aan (betaalbare) activiteiten.

Veel kinderen zijn wel eens naar een museum geweest met school en met hun ouders. Neeltje Jans, de Carrousel, Miniatuur Walcheren, EcoMare en het Arsenaal zijn bekend bij de meeste kinderen. Kinderen missen grotere attractieparken met gemengde speelmogelijkheden zoals Drievliet of Sixflags. Voor dit soort uitjes moeten ze de provincie uit en dat is jammer. Kinderen zien niet alleen persoonlijk gewin als er meer attractieparken zouden komen in Zeeland; het zou ook positief zijn voor de bekendheid van de provincie en voor de werkgelegenheid. Maar het moet niet te duur zijn anders kunnen ze er niet vaak naar toe.

Als er bijvoorbeeld een pretpark zou komen, zouden veel mensen hier naar toe komen. Dat zou wel een trekpleister zijn. (jongen, 8-12 jaar)

Er zijn veel kleinere speelplekken en speeltuinen in de omgeving, maar kinderen hebben eigenlijk meer behoefte aan een aantal grotere, boeiendere speelmogelijkheden. Sommige kinderen zijn er van overtuigd dat er wel voldoende aanbod is aan leuke en betaalbare activiteiten in de omgeving, vooral in de zomer, maar dat niet iedereen er van op de hoogte is. Het zou goed zijn dat kinderen en ouders beter worden geïnformeerd over de plekken waar je naar toe kan in je vrije tijd in Zeeland.

Het hoeft niet altijd zo duur: gewoon vaker kermis! (meisje, 8-12 jaar)

Vrije tijd (8-12 jaar) in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Speelplekken moeten beter worden onderhouden en schoongehouden.
- In sommige minder kinderrijke buurten zijn weinig speelplekken.
- Kinderen willen meer voetbalveldjes met doelen en een omheining, en een attractiepark.
- In de steden is meer te doen voor kinderen dan in de dorpen.
- Kinderen willen wel meer mogelijkheden om aparte activiteiten of sporten uit te kunnen proberen.
- Leerlingen van de brede school hebben veel aanbod aan activiteiten.
- Kinderen en ouders moeten beter geïnformeerd worden over activiteiten en verenigingen in de omgeving.
- Er zijn veel kleine speelplekken in de buurt, maar kinderen hebben meer behoefte aan een aantal grotere, boeiendere speelplekken.

Vrije tijd: 13-23 jaar

Voor tieners en vooral jonge tieners (12 tot 16 jaar) is er weinig te doen in Walcheren. Dit wordt ook gezegd door jongere kinderen, oudere jongeren en door ouders. Iedereen ziet hier een gat in het aanbod aan activiteiten, vooral buiten het zomerseizoen.

Zeeland is leuk voor gezinnen, maar hoe ouder je wordt hoe minder er te doen is. (meisje, 16-18 jaar)

Voor brede-school leerlingen is er meer te doen aan naschoolse activiteiten waar ze heel tevreden mee zijn. Volgens sommige jongeren is er wel genoeg te doen, vooral in het weekend en in de zomer, maar je moet wel zelf initiatief nemen. Er zijn enkele tienerdisco's, veel sportclubs, festivals en soms optredens waar je in je vrije tijd naar toe kan in Walcheren. Leuke workshops of lessen in muziek, dansen of schilderen zijn vaak wel heel duur.

Dit is de meest levendige regio van Zeeland! (meisje, 13-15 jaar)

Er is veel behoefte aan een beter skatepark. Er zijn nu veel kleine skateparkjes over de regio verdeeld maar deze zijn vaak heel slecht van kwaliteit, saai en ze worden niet goed onderhouden. Jongeren willen graag een groter skatepark met een echt goed aanbod, waar dan ook de veiligheid en toegankelijkheid voor alle groepen jongeren en kinderen kan worden gewaarborgd. Jongeren vinden het belangrijk betrokken te worden bij de ontwikkeling van uitgaansgelegenheden en activiteiten, zodat het niet alleen plekken voor jongeren worden, maar ook door jongeren.

Er staan rond de 20 mini-ramps verspreid door heel Zeeland, die veels te glad zijn en waar we niets aan hebben. Maar ze hebben dan zoiets van kijk, we hebben iets voor jullie gedaan en hou voor de rest jullie mond. De gemeente denkt dat het ons gaat om het gebrek aan bepaalde zaken, maar het gaat ons juist om de kwaliteit van de dingen die er zijn... Er wordt niet echt goed gekeken naar wat de jeugd wil. (jongen, 19-23 jaar)

Voor jongeren vanaf 18 jaar zijn er discotheken, al moet je daarvoor vaak wel een stuk reizen. Dit is een grote drempel omdat er weinig openbaar vervoer is en veel plekken te ver of onveilig zijn om te kunnen fietsen. Sommige oudere jongeren reizen helemaal de provincie uit om naar een goede dansgelegenheid of concert te gaan.

Voor dat soort dingen is hier te weinig publiek. De mentaliteit is hier anders. (meisje, 16-18 jaar)

Winkelen doe je buiten Zeeland. Ook op cultureel gebied zijn er nog sterke wensen: jongeren zouden graag een beter theater hebben in Middelburg en nog een bioscoop. Als alternatief kan er gezorgd worden voor beter vervoer binnen de provincie, zodat jongeren gemakkelijker gebruik kunnen maken van het aanbod in andere delen van de provincie, ook 's avonds.

Vrije tijd (13–23 jaar) in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Er is weinig te doen in Walcheren, vooral in de leeftijd 12 – 16 jaar.
- In het weekend en in de zomer zijn er wel dingen te doen, maar jongeren moeten zelf het initiatief nemen.
- Sommige activiteiten, zoals muziek- dans en schilderlessen, zijn vaak erg duur.
- Er moet een beter skatepark komen.
- Jongeren willen betrokken worden bij de ontwikkeling van uitgaansgelegenheden en activiteiten.
- Veel uitgaansplekken zijn moeilijk bereikbaar voor jongeren die buiten de steden wonen omdat er geen openbaar vervoer is 's nachts.
- Om te winkelen gaan jongeren de provincie uit.

4.3.4 Preventie en zorg

Binnen de thematiek preventie en zorg zijn verschillende vragen en onderwerpen voorgelegd aan verschillende leeftijdsgroepen. Met ouders is gesproken over opvoedingsondersteuning, inclusief consultatiebureaus. Met kinderen is met name gesproken over pesten en jongeren zijn gevraagd naar hun ervaringen over waar ze naar toe kunnen als ze vragen of problemen hebben.

Opvoedingsondersteuning

Alle ouders maken gebruik van het consultatiebureau, in ieder geval voor prikken en controle. Ze vinden het goed dat het er is. Vooral wanneer je er met je eerste kind komt biedt het veel bruikbare informatie, ondersteuning en zekerheid. Bij een volgend kind weet je zelf als ouder al meer hoe het werkt en is het nut van het consultatiebureau voor de ouder vaak wat minder.

De eerste keer ga je nog wel heel erg uit van alles wat ze daar bij het consultatiebureau zeggen. Dan voelt het nog erg als je plicht om daar wat mee te doen... Bij je tweede en derde kind ga je er wel wat lossen mee om. (moeder)

De informatie die ze geven is goed. Je kan er echt wel met je vragen terecht. (moeder)

Sommige ouders vinden wel dat er meer verwacht zou mogen worden van consultatiebureaus met betrekking tot opvoedingsadvies. Een ouder heeft dit ook aangegeven bij het consultatiebureau en heeft het gevoel dat er goed naar is geluisterd.

Ervaringen met medewerkers van consultatiebureaus zijn wisselend: van zeer kindvriendelijk tot niet kindvriendelijk, van veel persoonlijke aandacht tot geen persoonlijke aandacht, en van gemotiveerde, competente medewerkers tot medewerkers die teveel ‘volgens het boekje’ werken. Huisbezoeken vanuit het consultatiebureau worden door ouders die er mee te maken hebben gehad zeer gewaardeerd.

Ik denk dat je dan echt heel veel ziet en dat je dan ook de zorg daarop kan aanpassen. Je kan veel meer signaleren en doorverwijzen. (moeder)

De ouders die zijn geïnterviewd zeggen zelf weinig ervaring te hebben met hulporganisaties of opvoedingsondersteuning. Ze hebben ook weinig informatie over instanties en aanbod aan ondersteuning en hulp en zouden het best waarderen meer foldertjes hierover te kunnen pakken bij scholen en het consultatiebureau.

Ouders zeggen wel dat ze er zeker van zijn de instanties wel te kunnen vinden, via internet, mochten ze er ooit behoefte aan hebben. Instanties die genoemd worden door de ouders waarvan ze denken dat ze daar terecht kunnen voor hulp zijn het consultatiebureau, de eigen school of kinderopvanginstelling, het JIP, Regionaal Pedagogisch Opvoedingcentrum Zeeland (RPCZ), Bureau Jeugdzorg, Emergis, Zorgstroom, AZZ, maatschappelijk werk en de huisarts. Met vragen of onzekerheden gaan de ouders nu eerst naar andere ouders, de huisarts, of naar medewerkers op school of bij de kinderopvang.

Ik heb zelf een andere ouder waar ik mee praat over opvoeding. Dat is heel fijn. Ik hoor het liever van ouders zelf want bij die instellingen kijken ze vaak alleen naar de belangen van het kind. (moeder)

Als er een probleem is, kom je via school altijd wel terecht waar je wezen moet. (moeder)

Ervaringen met doorverwijzingen en samenwerking tussen instellingen verschilt sterk. Een ouder geeft aan dat de hulpverlening in de regio redelijk overzichtelijk is waardoor er gemakkelijk wordt doorverwezen naar de juiste instantie als dat nodig is, terwijl een andere ouder – die zelf in de hulpverlening werkzaam is – benadrukt dat de samenwerking tussen instellingen slecht is geregeld en de wachtlijsten mede hierdoor te lang zijn. Door gebrek aan concurrentie zijn instellingen arrogant en doen ze te weinig moeite voor ouders.

De lijnen in de regio zijn kort, er wordt snel en goed doorverwezen als het nodig is. (moeder)

‘Als ouder zijnde heb je hier maar één grote organisatie Bureau Jeugdzorg en heb je één grote zorgaanbieder en dat is AZZ en daarnaast is er bijna niets. En dan heb je nog Emergis als grote psychiatrische instelling. Er is geen concurrentie, dus het zijn heel arrogante organisaties... er zijn geen uitwijkmogelijkheden. Dat weten ze ook en daar maken ze misbruik van en daar zijn andere mensen dan weer de dupe van.’ (moeder)

De zorg van een ouder gaat vooral naar andere ouders die misschien niet zelf op zoek kunnen of durven gaan naar hulp wanneer ze echt problemen hebben. Zij zouden proactief moeten worden benaderd door hulpverleners. Of dat op dit moment voldoende gebeurt, weet ze niet.

Opvoedingsondersteuning in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Ervaringen met consultatiebureaus zijn wisselend, maar alle ouders vinden het goed dat het er is.
- Huisbezoeken van het consultatiebureau worden gewaardeerd.
- Er zijn te veel wachtlijsten in de zorg.
- Ouders moeten beter geïnformeerd worden over hulpinstanties.
- Ouders gaan in eerste instantie naar andere ouders, de huisarts, school

of de kinderopvang met vragen of problemen bij de opvoeding.

- Ouders met echte problemen moeten proactief worden benaderd door hulpverleners.
- Zorginstellingen doen niet altijd voldoende moeite voor ouders omdat ze weten dat er geen concurrentie is voor de ouder om naar toe te gaan.

Pesten

In de panelgesprekken zijn jongeren gevraagd naar hun ervaringen met pesten. Volgens jongeren tussen de acht en achttien jaar wordt er op alle scholen wel gepest maar niet persé meer of minder dan in andere delen van Nederland. Iedereen kan gepest worden, maar vooral jongeren die er anders uitzien of zich opvallend anders gedragen dan anderen zijn snel de klos.

Er was een keer... toen ging in een keer de hele groep meedoen en toen werden er dingen gezegd als ga naar je eigen land terug. En dat vond ik niet leuk. (meisje, 8-12 jaar)

Ik zelf word wel eens gepest omdat ik zelf Jehova getuige ben. Dan pesten ze me omdat ik niet aanpak bij verjaardagen. (jongen, 8-12 jaar)

Scholen moeten actief pestgedrag stoppen. Jongeren die weerbaarheidstraining hebben gehad op school zijn daar enthousiast over. Zij vinden dat leraren en leraressen op alle scholen les moeten geven over wat je kunt doen als je gepest wordt. Het lijkt sommigen een goed idee als scholen jongeren zouden uitnodigen die vroeger pestten en gepest werden om te vertellen over wat pesten met je doet en wat je er tegen kan doen.

Pesten in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Pesten komt voor op alle scholen.
- Scholen moeten actief proberen pestgedrag te stoppen, bijvoorbeeld door: weerbaarheidstraining te geven op school; leraren en leraressen les te laten geven over pesten; en mensen uitnodigen op school die vroeger werden gepest en daarover vertellen.

Informatie en hulp aan jongeren

Jongeren gaan het liefst naar familie – ouders, oma, broer of zus – als ze vragen of problemen hebben. Andere bronnen van informatie zijn de kindertelefoon, folders en posters in de bibliotheek en van school, en het Jongeren Informatie Punt (JIP).

Het vertrouwen in hulpinstanties verschilt tussen de jongeren en wordt sterk beïnvloed door onwetendheid en berichten in de media. Een jongen van vijftien geeft aan weinig vertrouwen te hebben in de kindertelefoon omdat de wel vragen wat er aan de hand is, maar “niet eens vragen waar je woont of zo”. Hij vraagt zich af hoe ze dan kunnen helpen. Een meisje van dertien legt uit dat de kindertelefoon je door kan verwijzen naar instanties:

*Als ze zelf niets voor je kunnen doen, dan helpen ze je wel verder.
(meisje, 13-15 jaar)*

De negatieve berichten over jeugdzorg in de media zorgen er volgens een meisje voor dat veel jongeren minder vertrouwen hebben in de steun die ze kunnen verwachten van zulke instellingen. Veel jongeren zijn het met haar eens al denken ze dat de problemen vooral in de Randstad voorkomen en minder erg zullen zijn in Zeeland.

De laatste tijd zag je op omroep Zeeland dat er problemen waren met Bureau Jeugdzorg. Dat het slecht was. Dat er lange wachtlijsten waren. Dan vertrouwt je het ook niet echt meer. (meisje, 13-15 jaar)

Informatie en hulp in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Jongeren gaan het liefst naar familie als ze vragen of problemen hebben.
- Jongeren noemen de volgende bronnen van informatie en hulp bij problemen: kindertelefoon; folders en posters in de bieb en op school; het jongeren informatiepunt (JIP).
- Er is weinig vertrouwen onder jongeren in veel hulpinstanties door onwetendheid over wat ze voor jongeren kunnen betekenen en slechte berichten in de media.

4.3.5 Veilige leefomgeving

In de panelgesprekken en interviews zijn binnen het thema veilige leefomgeving specifiek de volgende onderwerpen aan bod gekomen voor verschillende leeftijdscategorieën: wonen, verkeer en vervoer (inclusief openbaar vervoer en verkeersveiligheid) en overlast (inclusief criminaliteit en drugsgebruik).

Wonen

Kinderen, jongeren en ouders zijn allemaal heel tevreden over het wonen in Walcheren. Wel geven jongeren die op het voortgezet onderwijs zitten aan graag in Zeeland te willen blijven wonen maar daarvoor geen mogelijkheden te zien omdat ze voor vervolgopleidingen al snel de provincie uit moeten. Jongeren boven de achttien zien veel voordelen aan het wonen in Zeeland.

Het is hier wel vertrouwd en relaxed en je kent het hier toch wel ... en het is verder helemaal niet verkeerd om hier te wonen. Als je aan je toekomst denkt, is het hier toch vrij relaxed; je kinderen kun je hier nog gewoon op straat laten spelen. (jongen, 19-23 jaar)

Jongeren boven de achttien vertellen verder dat het wel moeilijk kan zijn een woning te vinden als je geen hoog inkomen hebt. Het zou fijn zijn meer keus te hebben in woonruimte voor studenten en starters op de arbeidsmarkt.

Ook wat de veiligheid betreft zijn de panelleden en geïnterviewden heel tevreden. Er zijn een paar straten in de regio waar sommige kinderen en jongeren zich minder veilig voelen, maar dat is dan vooral 's avonds. De meeste buurten zijn geen probleem.

Er is geen enkele plek waar ik me niet veilig voel. (jongen, 19-23 jaar)

Veiligheid wordt door jongeren direct geassocieerd met de relatie met mensen in de buurt en je op je gemak voelen in je gemeenschap. Jongeren vinden het belangrijk dat ze het gevoel hebben dat er mensen zijn die opletten, dat er sociale controle is.

Het is voor mij wel heel erg van hier hoor, dat veilige gevoel. Dat je iedereen kent en zo. Ik ben wel eens in Parijs geweest en dan was dat gevoel toch echt helemaal weg. (jongen, 19-23 jaar)

Wonen in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Kinderen, jongeren en ouders zijn heel tevreden over waar en hoe ze wonen.
- Er moet meer keus zijn in woonruimte voor studenten en starters.
- Kinderen en jongeren voelen zich bijna overal veilig. Er zijn een paar straten waar dat minder is.
- Sociale controle is voor jongeren belangrijk om zich veilig te voelen in de omgeving.

Verkeer en (openbaar) vervoer

Kinderen, jongeren en ouders voelen zich meestal heel veilig op straat in Walcheren.

De verkeersveiligheid is eigenlijk prima. (moeder)

Verbeteringen kunnen worden uitgevoerd door:

- de verkeerssituatie voor fietsers te verbeteren op de stationsbrug in Middelburg
- de politie beter te laten controleren op snelheid in de dertig-kilometer zones
- meer zebrapaden te maken
- meer hekken om kinderspeelplaatsen te zetten als ze aan drukke wegen liggen
- betere verlichting te hebben bij fietspaden net buiten de dorpen en steden.

Het is onveilig voor meisjes, omdat het onvoldoende verlicht is op de B-wegen. (jongen, 16-18 jaar)

Je moet of met een grote groep fietsen, of je moet worden gebracht en opgehaald door ouders. (meisje, 13-15 jaar)

Weinig deelnemers aan de panels en de interviews zeggen vaak gebruik te maken van het openbaar vervoer. Overdag vinden ze de bereikbaarheid van het openbaar vervoer te laag en 's avonds rijdt er bijna niks waardoor het geen zin heeft er gebruik van te maken.

Er moeten 's nachts bussen rijden tussen Middelburg en Vlissingen. Jongeren moeten gewoon makkelijker ergens kunnen komen. (jongen, 16-18 jaar)

Jongeren gaan noodgedwongen met het openbaar vervoer omdat niet alles te fietsen is en ze niet altijd gebracht of gehaald kunnen worden. Ouders maken vooral veel gebruik van een auto en de fiets en sommige ouders geven aan alleen met het openbaar vervoer te gaan omdat hun kinderen het zo leuk vinden.

Ik gebruik maar zelden openbaar vervoer. Een keer in de drie maanden ofzo ga ik met de kinderen met de trein naar Goes. Dat vinden ze leuk. (moeder)

Ook wordt de prijs van het openbaar vervoer vaak aangehaald als een drempel. Maar zelfs met gratis openbaar vervoer geven jongeren en ouders aan dat het belangrijk is dat ze dan niet te lang moeten wachten bij een bushokje of een station.

We gaan nooit met het openbaar vervoer... Er rijdt maar één keer per uur een bus en in de zomer twee keer. Dan ben je te afhankelijk van de tijd. Als ze vaker zouden rijden zou ik er misschien wel meer gebruik van maken, maar dat is moeilijk te zeggen. (moeder)

Verkeer en (openbaar) vervoer in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- De verkeersveiligheid is in het algemeen goed, maar jongeren hebben volop ideeën van hoe het nog beter kan.
- Het openbaar vervoer moet beter door: de bereikbaarheid te verhogen, wachttijden verlagen en bussen ook 's nachts te laten rijden.

Overlast

Er zijn wel overlastsituaties in Walcheren volgens de jongeren in de panels. Ze denken dat het vooral gaat om jongeren die zich vervelen en daarom maar wat gaan rondhangen op straat en spullen kapot gaan maken. Het gaat vooral om wat sommigen “dronkemans vernielingen” noemen: fietsen stelen, vuilnisbakken en bushokjes kapotmaken, ramen ingooien. Soms is drugs in het spel, maar zeker niet altijd. Ook zijn er wel eens knokpartijtjes, vooral tussen jongens. Maar volgens de meeste jongeren hoort dat er nou eenmaal bij.

Het is ook een beetje elkaar opfokken. Dat is gewoon groepsgedrag. Dat doe je als kind toch ook al, een beetje knokken? (jongen, 19-23 jaar)

Om fout gedrag tegen te gaan en te bestraffen zijn veel jongeren positief over Halt en andere initiatieven die dader en slachtoffer bij elkaar zetten. Een jongere in het panel vertelt dat hij een excuus brief moest schrijven en werd geconfronteerd met het slachtoffer van zijn eigen daad.

Die confrontatie vooral en dat je straf krijgt en in het aanzien daalt bij je klasgenoten... Wat dat betreft denk ik dat het wel een goed initiatief is. (jongen, 19-23 jaar)

Een andere jongen vertelt over zijn ervaringen waarbij hij de dader die hem jarenlang had gepest, getreiterd en bestolen, confronteerde met zijn daden en de gevolgen ervan. Hij is zeer te spreken over deze methode.

Toen ik de dader ermee confronteerde met wat hij mij al die tijd had aangedaan, brak die jongen zelf ook in tranen uit. Toen besepte hij pas wat hij mij had aangedaan. (jongen, 19-23 jaar)

Een suggestie van een jongere om overlast sneller te kunnen stoppen is om een meldpunt van de politie op school en bij het uitgaan op te zetten. Jongeren in de panels zijn het er over eens dat de politie harder en vooral tijdig moet optreden, zodat jongeren niet echt ernstig de fout in gaan. Jongeren krijgen nu te lang steeds weer een kans. Daarbij wordt wel duidelijk gezegd dat de politie alleen streng moet optreden wanneer het ook

echt nodig is. Hierbij refereren jongeren aan ervaringen waarbij politie vervelend doet over een fietslicht dat stuk is terwijl ze dat zelf toch minder van belang vinden.

Jongeren vinden ook dat de politie, scholen en instanties voor jongeren beter moeten samenwerken zodat een jongere niet alleen gestraft wordt maar dat er ook wordt gekeken naar wat er aan de hand is in zijn of haar omgeving om herhaling te voorkomen.

Overlast in Walcheren: belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

- Overlast komt vooral van mensen die zich vervelen.
- Drugsgebruik hoeft niet samen te gaan met overlast.
- Initiatieven zoals Halt die dader en slachtoffer bij elkaar zetten vinden jongeren goed.
- Jongeren hebben allerlei ideeën om overlast tegen te gaan, zoals: een meldpunt van de politie bij scholen en uitgaansgelegenheden zetten; de politie harder te laten optreden; en vooral een betere samenwerking op te zetten tussen de politie, scholen en hulpinstanties.

5 Onderzoeksresultaten: inspraak en participatie

In dit hoofdstuk staat beschreven wat de deelnemers aan het onderzoek aan ervaringen en wensen hebben met betrekking tot inspraak en participatie op gemeentelijk en provinciaal niveau. Deze thematiek is ook in het vorige hoofdstuk regelmatig naar voren gekomen, omdat meedenken, meedoen en meebeslissen altijd in relatie tot één of meerdere onderwerpen plaatsvindt. De resultaten zoals hieronder beschreven, zijn per regio door de regionale kerngroepen besproken en becommentarieerd. Hun reacties zijn meegenomen in de selectie van beschrijvingen en uitleg van ervaringen en wensen.

5.1 Gemeentelijk niveau

De meeste ouders in het onderzoek hebben wel eens contact gehad met de gemeente, bijvoorbeeld over bouwvergunningen, belastingen of de riolering. Ook veel kinderen en jongeren hebben contact gehad met de gemeente.

*De burgemeester van Reimerswaal die kwam een keer bij ons op school en toen werd ons gevraagd wat wij vonden van dingen.
(meisje, 8-12 jaar, Oosterschelderegio)*

Een aantal kinderen en jongeren zet zich actief in om invloed uit te oefenen, bijvoorbeeld door het schrijven van brieven of het organiseren van handtekeningenacties om een speelplaats te verbeteren. In enkele gemeenten verloopt het contact tussen de gemeente en jongeren heel goed.

*Ik zit in de jongerenraad Borssele. Als je het hebt over mee kunnen praten, dat kan dat gewoon. Je kan je opgeven en dan zit je erbij.
(meisje, 13-15 jaar, Oosterschelderegio)*

De meerderheid van de deelnemers aan de panelgesprekken en interviews hebben weinig vertrouwen in de gemeente. Ze geven hiervoor de volgende redenen:

- de gemeente luistert niet voldoende naar burgers;
- de gemeente neemt beslissingen buiten de wensen van burgers om;
- de gemeente doet weinig met de klachten of vragen van burgers;

- de gemeente doet niet wat ze heeft beloofd;
- de gemeente informeert niet voldoende waarom iets wel of niet gebeurt.

Dan schudden ze nog even je hand en ze zouden erover nadenken, maar er is niets gebeurd en we hebben er nooit meer iets over gehoord. (jongen, 13-15 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Soms mag je zogenaamd meepraten, maar zit je er echt voor de koffie, want er wordt toch niks mee gedaan. (jongen, 19-23 jaar, Walcheren)

Hierdoor neemt de motivatie van kinderen, jongeren en ouders af om met plannen en ideeën naar de gemeente toe te stappen.

Verder hebben jongeren het idee dat de gemeente een groot log apparaat is. Zo is het bijvoorbeeld niet voor iedereen even makkelijk om subsidie aan te vragen. Dit komt doordat niet iedere jongere met alle regelgeving overweg kan. Hier lopen soms leuke initiatieven van jongeren op stuk. Jongeren zouden vanuit de gemeente meer hulp en ondersteuning willen bij het op de juiste wijze opstellen van plannen en aanvragen van subsidie.

Als ze zouden zeggen 'Hé jongens, bel even, doe dat nou daar es' en dat ze het dan even terugsturen, maar dat doen ze gewoon niet en dan laten ze het gewoon allemaal liggen en dan hebben ze zoiets van 'Het is niet goed, dus dan is het jammer.' (meisje, 19-23 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Verder is de gemeente niet toegankelijk genoeg voor kinderen en jongeren. Veel kinderen en jongeren hebben het idee dat ze niet zomaar bij een wethouder of de burgemeester kunnen aankloppen. Kinderen en jongeren vinden dat de gemeente duidelijker moet maken bij wie, waar en waarover zij bij de gemeente terecht kunnen. Het initiatief hierin moet bij de gemeente liggen.

Want die komt helemaal niet naar voren van 'Kijk, wij willen iets voor jullie doen'. Ik woon hier al 16 jaar en heb het nog nooit meegemaakt. (meisje, 16-18 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Een aantal kinderen vindt het een goed idee als gemeenten onderling ook meer gaan samenwerken.

Dat ze aan het eind van de maand bij elkaar komen, verslag uitbrengen en een beetje vertellen wat ze hebben gedaan. Zodat een andere gemeente kan denken, oh, dat is ook een goed idee! (meisje, 8-12 jaar, Walcheren)

5.2 Provinciaal niveau

De provincie is een vager begrip dan de gemeente. Dit geldt voor zowel kinderen, jongeren als ouders. Een enkeling heeft in verband met subsidie wel eens contact gehad met de provincie.

Maar wat is de provincie nou eigenlijk en wat houdt het in? En wat doet het en waar zorgt het voor? (jongen, 19-23 jaar, Oosterschelderegio)

De provincie is volgens kinderen, jongeren en ouders niet toegankelijk. Jongeren denken er vanuit zichzelf niet echt aan om contact te zoeken met de provincie, zij zouden niet weten waarover. Zij vinden het daarom gewenst dat de provincie zichzelf beter bekend maakt, op een manier die aansluit bij de interesse en leefwereld van kinderen, jongeren en ouders.

Een aantal panelleden geeft aan dat de provincie en gemeente meer en beter zouden moeten samenwerken. Een ouder noemt bijvoorbeeld dat ze een plek mist waar ze naartoe kan stappen als ze er met de gemeente niet uitkomt of een klacht heeft over de gemeente. Hier ziet ze een mogelijke taak in voor de provincie. Aan de provincie wordt een belangrijke rol toegedicht wat betreft de uitvoering van de komende jeugdnota.

Ik denk dat de provincie toch wel een stevige vinger in de pap heeft. Ik denk dat de provincie tegen de gemeentes kan zeggen van 'jullie zijn verplicht om op een gemeentehuis zo'n jongerenloket te hebben' (jongen, 19-23 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

5.3 Participatie: wat en hoe?

Alle kinderen, jongeren en ouders die mee hebben gedaan aan dit onderzoek vinden het goed dat hun mening wordt gevraagd door de provincie. Iedereen vindt het belangrijk dat er mogelijkheden voor inspraak en participatie zijn, zodat degene die wil zijn of haar stem kan laten horen. Het betrekken van kinderen en jongeren heeft volgens de paneldeelnemers een duidelijke meerwaarde in het maken en uitvoeren van plannen die met hun leefomgeving te maken hebben.

Dan weten ze ook echt wat kinderen willen. Ik denk dat als je dit gesprek met volwassenen had gehouden, dit heel anders was gegaan, terwijl het toch over ons gaat! (meisje, 13-15 jaar, Oosterschelderegio)

Je kan jeugdbeleid toch niet alleen achter een bureautje maken? (moeder, Oosterschelderegio)

Uiteindelijk moeten wij toch hier blijven en zijn wij de toekomst. (jongen, 19-23 jaar, Walcheren)

Ouders, kinderen en jongeren vinden het prettig dat er serieus naar ze geluisterd wordt, maar ze willen ook dat er serieus iets met ideeën die zij hebben aangedragen wordt gedaan.

Er wordt eindelijk eens naar ons geluisterd. Je kunt wel thuis zeggen 'Er is niks te doen' maar daar help je ook niet mee. (jongen, 13-15 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Dat ze er iets nuttigs uit pakken en dat ze niet zeggen 'nou ja, laat maar, dit was toch een klein gesprekje', want het was wel een interessant gesprek dat we nu hebben gedaan! (jongen, 13-15 jaar, Oosterschelderegio)

Onderzoek eerst eens wat jongeren zelf willen, kom hier eens kijken! Wat doen we hier en wat willen we eigenlijk? (jongen, 19-23 jaar, Walcheren)

Gevraagd naar de onderwerpen waarover ze het belangrijk vinden dat ze er over kunnen meepraten en meebeslissen dragen de jongeren van alle leeftijdsgroepen een diversiteit aan onderwerpen aan waar zij in hun leven mee te maken hebben. Genoemd zijn: uitgaan, school, werk, wonen, vrijwilligerswerk en participatie.

Het is zo moeilijk om één ding te noemen. Jongeren hebben best veel behoeftes, ze zijn jong en ze willen ervan genieten. Het spreidt zo ver uit! (meisje, 16-18 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Ten eerste is het belangrijk dat het te maken heeft met dingen die voor hen belangrijk en relevant zijn, bijvoorbeeld betreffende de locatie en het onderwerp.

Maar ik heb geen zin om helemaal naar Walcheren te gaan om daar over een buslijn te praten. Dingen die een andere regio aangaan, kunnen ze daar weer bespreken. (meisje, 16-18 jaar, Oosterschelderegio)

Waar de subsidies heengaan. Als het om jongerenvoorzieningen gaat, zou het fijn zijn als wij jongeren inspraak zouden hebben over waar het geld ongeveer naartoe gaat. (jongen, 19-23 jaar, Walcheren)

Jongeren vinden het belangrijk dat zij keuze hebben in onderwerpen waar zij het over willen hebben en dat verschillende jongeren met verschillende interesses worden betrokken.

Ik vind dat je iedere keer andere jongeren moet hebben, want je hebt natuurlijk een diversiteit aan jongeren, met andere interesses. (jongen, 16-18 jaar, Walcheren)

Verder vinden jongeren het fijn dat ze bij het gehele proces worden betrokken en niet alleen bij één fase.

Het zou ook fijn zijn als we van het stappenplan op de hoogte zouden zijn en niet alleen van de eerste en de laatste stap, zodat wij niet

weten wat er in de stappen daartussen gebeurt of is besloten. (jongen, 19-23 jaar, Walcheren)

De manier van informeren en participeren is ook belangrijk. Het moet op een leuke, interactieve en persoonlijke manier gebeuren.

Het moet in ieder geval niet zo'n stoffige ambtenaarbrief zijn, want die leest niemand. Het moet zo ingepakt worden dat het raakt. (moeder, Oosterschelderegio)

Voor de ambtenaar in kwestie gaat het dan ook meer leven en is het ook leuker dan om na een paar weken een vragenlijst terug te krijgen. U bent hier geweest en ziet dat er een heleboel mensen met heel veel passie van alles doen. (jongen, 19-23 jaar, Walcheren)

Daarnaast vindt iedereen het belangrijk dat er duidelijk en eerlijk wordt teruggekoppeld wat er wel en niet gaat gebeuren met de ideeën en informatie die zij hebben aangedragen. Kinderen en jongeren willen graag betrokken blijven en het liefst zo snel en concreet mogelijk zien en horen wat er met hun plannen gaat gebeuren. Verder willen jongeren ook een duidelijke uitleg wanneer er iets niet kan of gaat gebeuren.

Als ik er vervolgens niks meer van hoor, denk ik 'waarom heb je het eigenlijk gedaan?' (jongen, 16-18 jaar, Oosterschelderegio)

Dat ze reageren, ook al doen ze niets. (meisje, 13-15 jaar, Walcheren)

Alle jongeren begrijpen dat niet alles wat ze bedenken, kan worden uitgevoerd. Dit is op zich geen drempel voor jongeren om actief mee te doen en mee te praten.

Als ze een keertje langskomen en uitleggen dat het niet lukt, zo van 'er is geen geld voor' dan snap ik dat ook wel! (meisje, 16-18 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

Het is geen Sinterklaas ofzo, dat je maar kunt wensen en dat je dat krijgt. (jongen, 13-15 jaar, Walcheren)

Kinderen, jongeren en ouders vinden dat er op dit moment nog te weinig passende participatiemogelijkheden voor kinderen en jongeren zijn, zowel in de gemeente als de provincie. Zij vinden dat volwassenen en beleidsmakers:

- kinderen en jongeren meer moeten gaan betrekken op een manier die interessant is voor de doelgroepen;
- de drempel om naar de gemeente of provincie toe te stappen moeten verlagen;
- de taal van de jongeren moeten verstaan;
- voor jongeren begrijpbare taal moeten spreken;
- de ideeën die kinderen en jongeren hebben over hun eigen leefwereld serieuzer moeten nemen,
- mogelijkheden voor inspraak en participatie niet moeten tegenwerken,
- meer geld en subsidies moeten verstrekken voor participatie initiatieven,
- kinderen en jongeren niet zomaar mogen wegsturen als ze met ideeën komen.

Daarnaast vindt een aantal jongeren dat jongeren zelf ook wel wat actiever mogen worden en initiatieven kunnen nemen.

Hieronder volgt een aantal concreet uitgewerkte ideeën uit de panelgesprekken en interviews die kinderen, jongeren en ouders hebben voor de gemeente en de provincie om hen te betrekken bij het jeugdbeleid.

5.3.1 Jeugdbeleid van en voor kinderen (8-12 jaar)

Kinderen hebben al duidelijk ideeën over hoe zij met de politiek in gesprek willen en kunnen gaan. Zij geven aan dat zij de hulp van volwassenen hierbij wel nodig hebben.

Concrete ideeën voor informatie en participatie uit de panelgesprekken:

- Een **kinderburgemeester** die de kinderen vertegenwoordigt en hun belangen behartigt en zichtbare invloed heeft op de gemeente.

- **Via school** met de klas meedoen aan onderzoek of inspraakprojecten
- Samen met kinderen en ouders een **brief** naar de gemeente of provincie schrijven
- Als protest **handtekeningen verzamelen** en die aan de wethouder geven
- Een **videoboodschap** maken: ... *waarin iedereen zijn mening geeft. En die gaat dan naar degene die dat allemaal regelt. (jongen, 8-12 jaar, Zeeuws Vlaanderen)*

5.3.2 Jeugdbeleid van en voor jongeren (13-23 jaar)

De jongeren die aan dit onderzoek hebben meegedaan, zijn zeer bereid om te participeren en zitten barstensvol ideeën, zowel voor promotieactiviteiten als vormen voor inspraak. Wat volgens de jongeren het belangrijkste is, is dat alle jongeren de mogelijkheid krijgen om mee te praten. Voorwaarde is dat het jongeren wel moet interesseren, anders doen ze niet mee.

Niet alleen de jongeren die serieus en voor een langere tijd mee willen doen, moeten in staat worden gesteld hun mening te geven over de provincie Zeeland. Verder moeten jongeren in geen geval verplicht worden om mee te praten. Wel moeten de mogelijkheid en het belang om mee te praten en beslissen meer bij jongeren onder de aandacht worden gebracht.

Concrete ideeën voor informatie en participatie uit de panelgesprekken:

- **Mee-vergaderen** met de gemeente of provincie in Zeeuws Vlaanderen:
 - voor alle kinderen en jongeren vanaf 10 jaar
 - het moet gaan over onderwerpen zoals in het panelgesprek en onderwerpen die de gemeente normaal behandelt in vergaderingen
 - er moeten vaste dagen en tijdstippen worden afgesproken waarbij rekening wordt gehouden met jongeren
 - het moet plaatsvinden in een neutrale ruimte
 - de reiskosten van jongeren moeten worden vergoed
- Een **jongerenloket** waar jongeren met alle vragen terecht kunnen en informatie krijgen over bijvoorbeeld school, werk, toekomst, jeugdzorginstellingen of andere instanties waar jongeren hulp kunnen zoeken.
 - promotie van het loket is erg belangrijk
 - het loket moet op een goede plek zitten

Je komt bij ons in het gemeentehuis daar heb je zo'n ding met allemaal

knopjes waar je op kunt drukken voor paspoorten en rijbewijzen enzo en dan dus ook een knopje voor jongeren. (jongen, 19-23 jaar, Zeeuws Vlaanderen)

- **Speciale vergaderingen** voor jongeren, zoals de panelgesprekken, en met open inloop zodat iedereen mee kan doen,
- Een **persoonlijk gesprek** met jongeren aangaan,
- **Jongerenraden** opzetten per regio of gemeente,
- Een **discussieforum** tijdens een festival,
- Een **informatiebusje** dat langs scholen rijdt,
- **Regionale jongerenvertegenwoordigers** regelen via leerlingenraden,
- **Stembussen** voor jongeren,
- **Onafhankelijke bemiddelaar** die helpt in de dialoog tussen jongeren en de overheid,
- Een **projectbureau voor jongeren** waar jongeren hun ideeën kunnen aanleveren, die samenwerkt met de overheid en zo een nuttige schakel vormt,
- Een **website** met informatie en lidmaatschap en waar jongeren hun mening kunnen geven waar dan ook echt iets mee gedaan gaat worden,
- **Promotie en werving** voor inspraakmogelijkheden met advertenties in bussen, posters, flyers, op scholen, met de post, e-mail en via mond-op-mond reclame.

5.3.3 Jeugdbeleid van en voor (ouders van) jonge kinderen

Ouders hebben een drukke agenda en lijken weinig tijd te hebben om georganiseerd bij elkaar te komen voor de gemeente of provincie. Niet alle ouders zijn bereid om uitvoerig met de gemeente of provincie in gesprek te gaan.

Ouders vertellen makkelijker naar een bijeenkomst te komen als:

- ze er direct eigenbelang in zien;
- ze er van overtuigd zijn dat er iets met hun ideeën gedaan wordt;
- er vanuit de gemeente of provincie hardere uitspraken worden gedaan.

Vooraf wanneer ouders tevreden zijn, zullen zij niet snel meewerken. Wanneer ouders ontevreden zijn over zaken, zijn zij eerder bereid hun stem te laten horen. Volgens de geïnterviewde ouders is het belangrijk dat gesprekken en interviews op tijdstippen en locaties plaatsvinden die haalbaar en bereikbaar zijn voor ouders. Onderwerpen waar de gesproken ouders van jonge kinderen vooral over willen meepraten zijn kinderopvang, zorg en school.

Concrete ideeën voor informatie en participatie uit het panel en de interviews:

- Laat de provincie zelf al een aantal onderwerpen uitzoeken die ze willen ondernemen en leg deze **gerichte voorselectie** aan ouders en kinderen voor.
- **Telefonisch, schriftelijk** of via de **mail** lijkt ouders een goede optie om geïnformeerd en betrokken te worden, bijvoorbeeld via zeelandnet.nl.
- Via de **gemeentegids** kan de provincie zichzelf bekend maken, ouders informeren en uitnodigen.
- Ouders en kinderen beter voorbereiden en **inlichten** over wat inspraak is en wat het kan betekenen, bijvoorbeeld via de kinderopvang, peuterspeelzaal, of school.
- *“Laat kinderen maar eens **tekenen** wat ze belangrijk vinden, nou, iedereen tekent wel wat hoor, ook al zijn ze nog maar vier!” (moeder, Oosterschelderegio)*

6 Prioriteiten en adviezen

Na de panelgesprekken en telefonische interviews in de drie Zeeuwse regio's heeft een aantal van de deelnemers zich opgegeven voor de regionale kerngroep. Deze regionale kerngroepen zijn een keer bij elkaar gekomen om de voorlopige conclusies uit de panelgesprekken te bespreken en hieruit hun eigen prioriteiten te halen. Als groep hebben ze per regio de vier belangrijkste onderwerpen gekozen waarop zij verbeteringen willen zien. Voor deze onderwerpen hebben de kerngroepleden met elkaar verbeterideeën bedacht en een presentatie hierover voorbereid.

De kerngroepen hebben hun prioriteiten en verbeterideeën gepresenteerd aan vertegenwoordigers van de provincie, gemeenten en maatschappelijke organisaties tijdens de dialoogbijeenkomst in hun regio. Hieronder staan per regio de adviezen van de kerngroepen, aangevuld met suggesties uit de dialoogbijeenkomsten, weergegeven.

6.1 Zeeuws Vlaanderen

In Zeeuws Vlaanderen heeft de kerngroep de volgende vier onderwerpen uitgekozen om hun verbeterideeën over te presenteren en bespreken:

1. inspraak
2. veilig opgroeien in je buurt
3. mobiliteit (vervoer en verkeer)
4. vrije tijd

Hieronder staat per thema vermeld wat het probleem is, wat er moet gebeuren en welke partijen – wie – er volgens de deelnemers van de dialoogbijeenkomst bij betrokken moeten worden.

1. Inspraak (*meedoen, meepraten, meebeslissen*)

Wat is het probleem?

In de verschillende panels is veel over inspraak gesproken, zowel in gemeenten als in de provincie. Jongeren vinden het belangrijk om mee te

kunnen praten. De kerngroep vindt inspraak een belangrijk onderwerp en kiest het als één van de prioriteiten: jongeren willen meer inspraak.

Wat moet er gebeuren?

- Er moet een goede manier komen om inspraak van jongeren te regelen. Bijvoorbeeld een jongerenraad maar het kan ook een of meerdere andere manieren zijn zodat meer groepen jongeren mee kunnen praten en worden bereikt.
- Vaker contact ook na dit project tussen jongeren, provincie en gemeenten
- Invloed van jongeren op de jongerensite van Provincie Zeeland

Wie kan wat doen?

- Provincie en wethouders werken samen en zorgen voor een goede manier van inspraak, bijvoorbeeld in de vorm van een jongerenraad maar het kan ook anders.
- Provincie draagt zorg voor site en de jongeren maken er gebruik van en geven bruikbaar commentaar.
- Jongeren zorgen voor deelname aan jongerenraad of andere vorm van inspraak.

2. Veilig opgroeien in je buurt

Wat is het probleem?

In de kerngroep wordt aan de hand van het thema ‘veilig opgroeien’ benadrukt dat niet alle groepen jongeren goed met elkaar omgaan. In Zeeuws Vlaanderen zijn in de panels allochtone jongeren en gabbers ondervertegenwoordigd. De jongeren van de kerngroep vinden dit jammer. Ze vinden het belangrijk dat ook met deze groepen wordt gesproken.

Wat moet er gebeuren?

- Vroeg beginnen – school, peuterspeelzaal – met groepen mengen en met elkaar om laten gaan. Meer verschillende groepen vanaf de wieg!
- Samen met jongeren van verschillende achtergronden evenementen organiseren om zo meer begrip voor elkaar en elkaars cultuur te krijgen
- Meer groepen jongeren om tafel bij inspraakmogelijkheden.

Wie kan wat doen?

Gemeente zorgt voor geld en jongeren moeten zelf initiatieven nemen en meedoen.

Rap gepresenteerd op de dialoogbijeenkomst door een jongere in de kerngroep:

Begin bij het begin

Dames en heren van gemeente en Provincie.
Mag ik even uw aandacht, voordat u mij als kind ziet.
Ik wil het graag hebben over culturele en sociale problemen.
Dat soort zaken kunt u toch maar beter serieus nemen.
Wilt u de Wereld veranderen, moet u beginnen bij de wieg.
Want opvoeding is belangrijk, ik denk niet dat ik lieg.
Problemen van kinderen leiden vaak tot ergernis.
Maar ook hun worden volwassen, dus ik weet niet wat erger is.
Een kind met een lastige vraag, of een ouder die geen antwoord heeft.
Persoonlijk vraag ik me af hoe de mens over een aantal jaren leeft.
Stappen we in de goede richting, of loopt het nog de mist in?
Een ding vertel ik u; hier staat de nieuwe lichtung.
De kloof tussen oud en jong is een enorme sprong.
Maar voor jeugd ben ik te oud en voor een oudere te jong.
Dus probeer ik de kloof te dichten als een brug er tussen.
Mogen generaties na mij nog de vruchten plukken.

(Ref 2x.)

Begin bij het begin of terwijl bij het kind.
Begin bij het begin of terwijl bij het kind.
Begin bij het begin of terwijl bij het kind.
Omdat je zo de blauwdruk voor de toekomst print.

Plaats: Terneuzen/Sas van Gent

Datum: Ergens tussen 25-09-2006 en 11-10-2006

Tekstschrijverzinner: Eric van de Walle, a.k.a. dopEric a.k.a. Dope E

Contact & Info: doperic@hotmail.com

3. Mobiliteit

Wat is het probleem?

In de panels komt de mobiliteit van jongeren vaak terug als probleem. Er zijn te weinig uitgaansbussen, de bereikbaarheid van kleine kernen is niet goed, de aansluiting op andere verbindingen (zoals de trein in Goes)

kunnen beter. In de kerngroep wordt vervoer het vaakst benoemd als prioriteit.

Wat moet er gebeuren?

- Directere verbindingen tussen grote plaatsen
- Spitsbussen en latere verbindingen
- Oplaadpunt Chipknip op school
- Dat wat er al is, verbeteren
- Betere communicatie over mogelijkheden, bijvoorbeeld over de mogelijkheid om met een groep jongeren busvervoer te regelen via Stichting Welzijn om samen naar een evenement te gaan.

Wie kan wat doen?

De provincie communiceert beter naar jongeren over mogelijkheden (bijvoorbeeld via de nieuwe jongeren website) maar jongeren en organisatoren vragen zelf de bussen aan. Aan deze mogelijkheid wordt meer bekendheid gegeven ook door anderen.

Gemeenten stellen budgetten beschikbaar voor uitgaansbussen.

4. Vrije tijd

Wat is het probleem?

Voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar is er te weinig te doen.

Wat moet er gebeuren?

- Minivariatie van ToverSluis: in ongebruikte gebouwen kan een klein deel van ToverSluis worden nagebouwd voor het vermaak van kinderen.
- Gebruik van multifunctionele ruimtes inrichten in samenspraak met jongeren voor gebruik door de jeugd
- Ouders en anderen vragen als vrijwilliger om kosten te drukken voor toezicht
- Stimuleren vrijwilligerswerk door jongeren zelf
- Subsidiering door provincie voor duurdere activiteiten

Wie kan wat doen?

Hier kunnen veel partijen bij betrokken zijn: Stichting Welzijn, gemeenten, de provincie en de jongeren zelf! Eventueel ook scholen en kerken. En ouders zouden af en toe een grote rol kunnen spelen als toezichhouder.

6.2 Oosterschelderegio

In Oosterschelderegio heeft de kerngroep de volgende vier onderwerpen uitgekozen om hun verbeterideeën over te presenteren en bespreken:

1. Openbaar vervoer
2. Nachtbus
3. Weerbaarheid
4. Inspraak

Hieronder staat per thema vermeld wat het probleem is, wat er moet gebeuren en welke partijen – wie – er volgens de deelnemers van de dialoogbijeenkomst bij betrokken moeten worden.

1. Openbaar vervoer

Wat is het probleem?

- Bus en trein sluiten slecht op elkaar aan.
- Het openbaar vervoer is niet afgestemd op schooltijden.
- Bussen komen vaak te laat.
- Door het missen van aansluiting ontstaan wachttijden van een uur.
- Er mist een busverbinding tussen Tholen en Goes.
- Bus- en treinlijnen worden verwijderd.

Wat moet er gebeuren?

Overleg tussen Connexxion, scholen en NS voor flexibele inzet van bussen, afhankelijk van het weer, bijvoorbeeld taxibusjes.

Wie doet wat?

Provincie zet de eerste stap.

2. Nachtbus

Wat is het probleem?

- De meeste disco's, cafés en barretjes zijn te vinden in Goes. De terugweg is een probleem voor jongeren van buiten Goes omdat er 's avonds geen bussen meer rijden.

Wat moet er gebeuren?

Er moet een nachtbus komen vanuit Goes naar een aantal dorpen in de omgeving.

Een bus zou in ieder geval op zaterdag tussen 23:00 en 02:00 moeten rijden.

Dia uit de presentatie van de kerngroep:

Wie doet wat?

- Connexxion regelt de bus in overleg met de gemeente en misschien in samenwerking met horeca.
- Jongeren betalen voor de bus 2 à 3 euro.
- Horeca verkoopt muntjes voor de bus.

3. Weerbaarheid

Wat is het probleem?

- veel kinderen en jongeren worden gepest op school

Wat moet er gebeuren?

- Iedere school moet een lespakket met weerbaarheidstrainingen geven.

Weerbaarheidstrainingen zijn trainingen waarbij wordt geleerd hoe je om moet gaan met pesten. Het doel van weerbaarheidstrainingen is jongeren te leren hoe ze 'nee' moeten zeggen tegen ongewenst gedrag en ervoor kunnen zorgen dat het ophoudt.

Wie doet wat?

- De provincie ondersteunt het plan en de scholen voeren het uit samen met de kinderen zelf.

4. Inspraak

Wat is het probleem?

- Jongeren willen over veel dingen die hen aangaan mee kunnen beslissen maar er zijn te weinig mogelijkheden om inspraak te hebben.

Wat moet er gebeuren?

- Het oprichten van jongerenraden.
- Informatie en voorlichting geven aan jongeren.
- Enquêtes versturen aan jongeren.

Wie doet wat?

- Het moet van twee kanten komen. Gemeenten kunnen zorgen voor een mogelijkheid inspraak te hebben en jongeren moeten daar dan ook gebruik van maken.

6.3 Walcheren

In Walcheren heeft de kerngroep de volgende vier onderwerpen uitgekozen om hun verbeterideeën over te presenteren en bespreken:

1. Inspraak
2. Veilig opgroeien in je buurt
3. Verkeer en vervoer
4. Vrije tijd

Hieronder staat per thema vermeldt wat het probleem is, wat er moet gebeuren en welke partijen – wie – er volgens de deelnemers van de dialoogbijeenkomst bij betrokken moeten worden.

1. Inspraak (meedoen, meepraten, meebeslissen)

Wat is het probleem?

- Jongeren worden niet serieus genomen
- Jongeren weten niet waar ze naar toe kunnen met hun ideeën
- Er worden dingen beloofd aan jongeren die niet worden nagekomen

Wat moet er gebeuren?

Er moet meer naar jongeren geluisterd worden omdat ze goede ideeën hebben die belangrijk zijn voor de provincie. Hier is een aantal concrete adviezen:

- Een internetsite van de provincie voor jongeren, met een ideeënbus die ook gelezen wordt door de provincie en waarop gereageerd wordt of er iets mee gedaan wordt (en zo niet: waarom niet).
- Persoonlijke ontmoetingen zijn belangrijk, je kan jongeren niet alleen via internet er bij betrekken.
- Een Jongerencontactpersoon zou goed zijn voor de provincie en voor gemeenten. Dan kunnen jongeren bij iemand terecht met hun ideeën en vragen. Deze contactpersoon moet zelf ook veel de wijken in gaan om jongeren te ontmoeten en te spreken.
- Toegankelijkheid verhogen van bestaande mogelijkheden voor jongeren om inspraak te hebben. Dus meer promotie (via posters bij bushokjes en op

scholen, via populaire websites) van wat de provincie doet en hoe jongeren mee kunnen praten.

Wie doet wat?

Gemeenten, provincie en jongeren moeten allemaal actief zijn om dit voor elkaar te krijgen. Gemeenten moeten meer openstaan voor ideeën van jongeren; de provincie en gemeenten moeten meer samenwerken en ze moeten zorgen dat jongeren om hun mening vragen en laten weten waar ze terecht kunnen met hun ideeën. Om jongeren actief te houden, moeten ze goed laten weten wat er met de ideeën van jongeren gebeurt.

2. Veilig opgroeien in je buurt

Wat is het probleem?

- er is te weinig te doen voor kinderen en jongeren, vooral 's avonds
- sommige buurten, speelplekken en uitgaansplekken zijn of voelen niet veilig

Wat moet er gebeuren?

- Meer “veilige hangplekken” of ontmoetingsplekken voor verschillende jongeren. Ook 's avonds.
- Meer activiteiten voor jongeren in de buurt. Denk bijvoorbeeld aan disco's georganiseerd door een wijk of buurtvereniging.
- Meer surveilleren in de wijk door bijvoorbeeld buurtbewoners of een wijkconciërge.
- Voorlichting over geweld en verdedigingslessen voor jongeren op scholen

Wie doet wat?

Iedereen kan betrokken worden bij het uitvoeren van de plannen, maar in ieder geval moeten gemeenten en politie hier zelf een grote rol in spelen en samen met jongeren, andere buurtbewoners en scholen kijken wat er nodig is en hoe het georganiseerd kan worden.

3. Verkeer en vervoer

Wat is het probleem?

- te weinig veilige oversteekplaatsen

- onveilige, donkere wegen waardoor jongeren niet zelf op de fiets mogen 's avonds
- te weinig (openbaar) vervoer om uit te kunnen gaan

Wat moet er gebeuren?

- Meer zebrapaden die beter verspreid zijn
- Betere verlichting, vooral op B-wegen
- Meer aparte fietspaden zodat het veiliger wordt op de fiets
- In 30km zones meer controleren op de snelheid en drempels of bloembakken tegen snelle rijders inzetten
- Bus en trein moeten goedkoper of gratis

Wie doet wat?

- De gemeenten, politie, waterschap en provincie moeten hun verantwoordelijkheid nemen en samenwerken om te zorgen dat de veiligheid in het verkeer beter wordt en beter gecontroleerd wordt. Om openbaar vervoer goedkoper of gratis te maken kan de provincie met het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gaan praten.

4. Vrije tijd

Wat is het probleem?

- Vooral voor jongeren 12 tot 16 jaar is er weinig te doen in de vrije tijd
- Er is behoefte aan een groot skatepark waarbij groepen van verschillende jongeren zelf inspraak hebben in wat er moet komen.
- Speelplekken zijn vaak slecht onderhouden (kapotte toestellen) en vol hondenpoep

Wat moet er gebeuren?

- Meer verschillende soorten speelplekken in wijken en dorpen voor verschillende leeftijden en groepen. Het liefst: in iedere wijk één grote speelvoorziening waar alle leeftijdscategorieën terecht kunnen en dit samen met kinderen invullen.
- Speelvoorzieningen regelmatig schoonhouden en opknappen.
- Een groot indoor- of outdoor-skatepark waar jongeren aan mee kunnen denken hoe het er uit moet zien en hoe het veilig blijft voor iedereen.

- De gemeente kan bij elk nieuw plan 3% speelruimte opnemen en deze ruimte samen met kinderen inrichten.

Wie doet wat?

Gemeenten moeten jongeren betrekken zodat de speelruimtes ook aansluiten bij de wensen van jongeren. Als jongeren meer betrokken zijn, zal er ook minder misbruik worden gemaakt van de speelplek.

Persoonlijke actieplannen

Deelnemers, jong en oud, van de dialoogbijeenkomst in Walcheren hebben een persoonlijk actiepunt naar aanleiding van de bijeenkomst opgeschreven op een ansichtkaart. Hieronder enkele geanonimiseerde bijdragen:

“Gaan collecteren voor de provincie Zeeland. En van dat geld kunnen ze meer doen voor jongeren”

“Proberen om met nog een kerngroep mee te doen, want heb nog veel te zeggen.”

“Provincie en gemeentes in de gaten houden om te zien wat er van deze dialoog behaald.”

“De wethouder van Vlissingen aanspreken: waar was u?”

“Jongeren serieus nemen, naar hun te luisteren en met hen samen duurzame voorzieningen in Zeeland op te zetten! Als zaken niet kunnen, dit terugkoppelen naar jongeren.”

“Meer open te staan voor de visie van jongeren.”

“Vertellen wat ik heb gedaan en gehoord aan de klas en aan mijn familie.”

Bijlage 1: Stichting *Alexander* in een notendop

Stichting Alexander is een niet-commercieel landelijk bureau voor jongerenparticipatie en voert projecten uit voor iedereen die met jongerenparticipatie aan de slag is of wil gaan.

Sinds 1993 verricht Stichting Alexander participatief jongerenonderzoek en verzorgt trainingen en coachingstrajecten voor jongeren en professionals. Hierbij worden diverse participatieve methoden ingezet. We werken voor uiteenlopende opdrachtgevers binnen de sectoren zorg, welzijn, gezondheid, onderwijs, arbeid en kunst & cultuur.

Missie

Jongeren staan in ons werk centraal, maar Stichting Alexander is geen belangenorganisatie: we spreken niet namens jongeren. Dat kunnen ze heel goed zelf, mits ze ertoe in staat worden gesteld. Jongeren doen mee aan alle onderdelen van onze projecten, als medeonderzoeker, als co-trainer, als adviseur en als vertolker van de resultaten. Zij gaan zelf de dialoog aan over hun aanbevelingen en voeren verbetertrajecten uit in samenspraak met volwassenen. We geven jongeren de handvatten om zelf op te komen voor hun eigen belangen, om zelf iets te doen, in dialoog met volwassenen – ouders, professionals en bestuurders. Met de projecten realiseren we een blijvend resultaat.

Methoden

Participatief jongerenonderzoek is de kernkwaliteit van Stichting Alexander. We hebben een scala aan methoden voor jongerenparticipatie in huis. Methoden die door onszelf zijn ontwikkeld voor een specifieke sector, doelgroep of thema, maar ook methoden die in te zetten zijn voor andere sectoren, doelgroepen of thema's. We staan uiteraard niet stil. We verfijnen bestaande en ontwikkelen nieuwe methoden op basis van ervaring, onderzoek en voortschrijdend inzicht.

Maatwerk

Kenmerkend voor de aanpak van Stichting Alexander is wel dat we onze projecten en trainingen op maat, vraaggericht en interactief vormgeven. Stichting Alexander formuleert altijd een aanbod op maat, afgestemd op de

vraag van de opdrachtgever en de probleemstelling. Uiteraard stemmen we bij de uitvoering van onze projecten zoveel mogelijk af op specifieke doelgroepen waarmee we werken.

Doelgroep

Stichting Alexander werkt met jongeren van ongeveer 12 tot 23 jaar. Hierbij geven we nadrukkelijk aandacht aan

jongeren die minder kansen en mogelijkheden hebben in de samenleving. In onze projecten werken wij ook veel met de professionals. Zij spelen een essentiële rol bij het geven van vorm en inhoud aan de participatie van jongeren. Zij zijn ook in de regel degenen met wie de jongeren in dialoog gaan. Bij training, coachings- en implementatietrajecten voor professionals worden jongeren als samenwerkingspartner betrokken.

Dynamisch

Stichting Alexander is een dynamische organisatie. We zijn een jong team van academici: enthousiast, gemotiveerd en met een groot doorzettingsvermogen. De complexiteit van het participatieproces is onze uitdaging. We spreken de taal van de jongeren en die van de opdrachtgever. We spelen in op de actualiteit, vertalen de vraag en de behoefte van de opdrachtgever naar projecten op maat, en voeren de projecten op creatieve en participatieve wijze uit. Wij zetten zelf ook onderwerpen en trends op de agenda. We dragen onze doelstelling uit en delen onze ervaringen met anderen via publicaties, workshops en presentaties.

Via onze publicaties, inclusief onze vernieuwde website, laten we zien dat Stichting Alexander in staat is allerlei verbanden te leggen tussen de sectoren waarin we actief zijn: arbeid, gezondheid, veiligheid, jeugdzorg, onderwijs, openbare ruimte, kunst en cultuur. We kunnen hierdoor ook inspelen op integraal beleid en uitvoering, als ook op de leefwereld van jongeren, die niet als zodanig is opgedeeld.

Voor meer informatie: zie onze website – www.st-alexander.nl – of bel 020-6263929 voor een afspraak voor een persoonlijk gesprek.

Bijlage 2: Recente publicaties van Stichting *Alexander*

- 144** *Jeugdzorg Cliëntenkrant.* (2006)
Wat vonden de cliënten van de Landelijke Cliëntendag?
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 144.
Opdrachtgever Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg
- 143** *Drugs – Waar trek JIJ de lijn.?* (2006)
Krant in het kader van de campagneweek tegen drugs.
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 143.
Opdrachtgever Gemeente Uithoorn
- 142** *KlantenAdviesTeams.* (2006)
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer: 142.
Auteurs Jurrius, K., Strating, G. & Pehlivan, T.
Opdrachtgever MEE Rotterdam
- 141** *De C-toets in perspectief.* (2006)
Ervaringen, evaluatie en nieuwe plannen.
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 141.
Auteurs Jurrius, K., Strating, G. & Rutjes, L.
Opdrachtgever MOgroep
- 140** *Participatie bij Integraal Toezicht Jeugdaken.* (2005)
Procesrapportage van een participatief inspectieonderzoek
in Utrecht.
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 140.
Auteurs Pehlivan, T. m.m.v. Havinga, L., Delicat, J. &
Fregeres, J.
Opdrachtgever Projectgroep Integraal Toezicht Jeugdzaken
- 139** *De wijk is ook van ons.* (2005)
Jongeren betrekken bij Communities That Care.
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 139
Auteurs Jurrius, K., Pehlivan, T., Strating, G., Bond, L. &
Hoed, van den M.

- Oprachtgever Gemeente Leiden – Dienst Cultuur & Educatie, afdeling
Onderwijs & Jeugd
- 137** *Uitbuiting in Nederland.* (2005)
Peerresearch naar uitbuiting van jongeren in Nederland.
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 137.
- Auteurs Jurrius, K, Havinga, L. & Kovalenko, M.
Oprachtgever ECPAT Nederland, Defence for Children International
Nederland
- 137b** *Inzicht in uitbuiting.* (2005)
Handel in minderjarigen in Nederland nader onderzocht
Het deel peer-research is uitgevoerd door Stichting
Alexander
- Auteurs Borne, van den A. & Kloosterboer, K.
Oprachtgever ECPAT Nederland, Defence for Children International
Nederland, Unicef Nederland, Plan Nederland
- 136** *De hele kerstboom ...* (2005)
Participatie van jongeren en ouders bij Integraal Toezicht
Jeugdzaken. Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnr.
136
- Auteurs Delicat, J, Fregeres, J., Havinga, L. & Kovalenko, M.
Oprachtgever Projectgroep Integraal Toezicht Jeugdzaken
- 135** *Stand up, speak up, niets doen verandert ook niet veel.*
(2005)
Wijkraadpleging jongeren Utrecht Zuid. Amsterdam:
Stichting Alexander. Bestelnummer 135.
- Auteurs Jurrius, K., Strating G., m.m.v. Kovalenko, M. &
Hoed, van den M.
Oprachtgever Wijkraad Utrecht Zuid
- 134** *Training Consulente Teams.* (2005)
Ondersteunend handboek voor Trias Jeugdhulp.
Amsterdam: Stichting Alexander. Bestelnummer 134.
- Redactie Jurrius, K.
Oprachtgever Trias Jeugdhulp

Bijlage 3: Recente artikelen van Stichting *Alexander*

Rutjes, L. en Jurrius, K. (2006) Een opmaat voor een cliëntenfeedbacksysteem in de jeugdzorg: Wat te doen met de mening van de cliënt? Publicatie in het Nederlands Tijdschrift voor de Jeugdzorg jaargang 10, nr. 3/4.

Jurrius, K. (2005). Participatief jongerenonderzoek maakt kwaliteitsslag. Publicatie in Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg jaargang 9, nr 6.

Schuyt, J. , Mengerink, J. en Pieper, I. (2005). Medezeggenschap van jongeren uit de jeugdzorg. Publicatie in Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg jaargang 9, nr 6.

Fregeres, J. en Pehlivan, T. (2005). Participatie van jongeren en ouders bij Integraal Toezicht Jeugdzaken. Publicatie in Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg jaargang 9, nr 6.

Pehlivan, T. en Strating, G. (2005). Dilemma's bij de implementatie van jongerenparticipatie in de jeugdzorg. Publicatie in Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg jaargang 9, nr 6.

Vink, C. en Rutjes, L. (2005). Internationale afspraken beïnvloeden Nederlands beleid. Publicatie in Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg jaargang 9, nr 6.

Pehlivan, T. (2005). *Young people as partners in creating leisure environments*. To be published in the December issue of Youth of Europe – Bulletin EAICY.

(2004/2005) Vraag het de Leerling ook in het mbo?. Profiel Vakblad voor de BvE sector. 9/10.

Pieper, I. (2004). Jeugdparticipatie in de jeugdzorg; Voor wie doen we het eigenlijk?. *Vernieuwing, tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding*, 8/9.

